

**CSILICSALI
CSALAVÁRI
CSALAVÉR**

**IRTA
MÓRA FERENC**

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ

MÁSODIK RÉSZ

Szerencsés foghúzás.
Szól a telefon.
A koma-bácsika.
Az igazlátók.
Csalavér látogatóban.
Sas úr levizsgázik.
Az özgerinc.
Csengetyűs Cselefendi.
Borz deák elveszti a fejét.
Csalavér borbélyságra adja magát.
Üvöltő herceg zongorázik.

HARMADIK RÉSZ.

Takaros kis familia.
Tollkereskedés a fülesbagolyhoz.
Dínom-dánom napok.
Szánom-bánom hetek.
A tollas róka.
Nagyeszű Cselefendi.
Az adószedő.
Csalavér kútba esik.
Csalavér végrendelete.
Búvárok és csukák.

ELSŐ RÉSZ

Nyakigláb halászmester, a gólya, nagyon nehéz mesterségre adta a fejét. Meg akart tanulni számolni.

- Ugyan minek volna már az? - incselkedett vele a szitakötő. - Elég az egy szegény gólyának, ha a két lábát össze tudja számolni.

Nyakigláb mester öreg halászhoz illő nyugalommal rázta meg a fejét.

- Könnyű neked, mert téged még senki se látott szitát kötni. De a magamforma szegény mesterember tudja, hogy nem lehet a kétszerkettő nélkül boldogulni. Igaz-e, Csupaszem szomszéd?

Csupaszem szomszéd, a béka éppen akkor ütötte ki a fejét a zsombék közül, de vissza is kapta mindjárt s csak a vízből kuruttyolta ki, hogy ő nem járatos a világi tudományokban. Mert ő sose járt iskolába s ha járt volna is, mindig aludt volna a számtanórán.

- Már pedig én csak kenden tanúlok meg számolni. Megolvasom, hány lába van kendnek - erősködött a gólya.

- Nem vagyok én számológép, - köszönte Csupaszem a kitüntetést s úgy belefűrődött az iszapba, hogy csak a két hátulsó lába maradt ki belőle.

- Elég ez nekem, - kelepelt vígan Nyakigláb. - Lehúzom én erről a papucsot mindjárt. Ke-le-pe, ke-le-pe, ki vele, befele!

S bizony Csupaszem béka nyilván nem varr több papucsot életében, ha egy karcsú vitéz hirtelen a feje búbjára nem koppant Nyakigláb mesternek. Aranysárga gúnyája volt neki, fekete bársonnyal kicsikozva s olyan éles-hegyes kardja, akár a tű.

Mivel pedig éppen ezzel a karddal koppantott rá a mester fejebúbjára, de még a kardnak is a hegyével, Nyakigláb egyszerre eleresztette a békát s ijedten kérdezte: honnan hullott ez a parázs?

- Az én nevem Darázs Balázs, - mutatkozott be tisztességtudóan a karcsú lovag. - Még pedig zimmegi-zümmögi Darázs Balázs.

- No, ennyi erővel szurkáli-égeti Balázs Darázs is lehetne.

- Darázs Balázs, szolgálatjára, - tisztelgett a vitéz úr illendően a kardjával.

- Nem bánom én, ha Barázs Dalázs, ha Dalázs Barázs, csak ne hadonásszon az úr azzal a bolond szerszámmal. Inkább mondja meg: mi a mestersége?

- A mackóházi hajdúk hadnagya vagyok, - hajtogatta karcsú derekát Darázs Balázs.

- No, nagyra nőjjön az úr! Vagy izé, inkább ne nőjjön nagyra az úr, - pislogott Nyakigláb zavartan, - hát tán foglalni tetszett jönni az adó miatt? Szegény halászmester vagyok, alásan kérem, de olyan szegény, hogy egyebem sincs a rajtam valónál. De az se sokat ér, mert télen-nyáron egy gúnyában járok.

S úgy összehúzta magát a nagy nyomorúság miatt Nyakigláb mester, mint egy vakvarjú. De bezzeg kinyújtotta magát, mikor azt mondta neki a hajdúk hadnagya:

- Nem adóért jöttem én, hanem egy kis észet kérek kölcsön.

- Azt adhatok. Annyi itt az ész, hogy nem is tudok vele mit csinálni.

- No, ha olyan bölcs kend, bátya, azt mondja meg, hova lett Mackó úr? Álló öt hónapja se híre, se hamva, egész Mackóháza gyászban van miatta.

A gólya szárnya alá vette a jobb lábát és azt mondta nagy bölcsen:

- Én meg nem ettem, vitéz hadnagy úr, annyit mondhatok.

- Azt elhiszem. Torok kellene olyan falathoz, mint Mackó úr.

- Nádasban fürdeni, tavakban úszkálni nem láttam.

- Nem ám, nem nagyon szerette a vizet. A telet is csak azért alussza keresztül, hogy mosdani ne kelljen neki.

Nyakigláb összecsattantotta a kereplőjét:

- Ennyi az egész, elfogyott az ész.

Zimmegei-zümmögi Darázs Balázs pedig nagy elszomorodtában újra előrántotta a kardját. Erre Nyakigláb úgy megijedt, hogy egyszerre megtalálta az eszt.

- Tudja mit, vitéz úr? Sétáljunk föl a nyaralómba, hátha azzal is okosabbak leszünk.

Egy-kettőre fönt voltak a falu tornyán, ahonnan hetedhét határba el lehetett látni.

- Látja-e, vitéz uram, hetedhét határon túl azt a kerek erdőt?

- Látom.

- Hát annak az innenső, meg a túlsó széle közt van egy öreg tölgyfa, azon lakik Huhogi, a tölgyfahegyi remete. Az olyan rettentő nagy tudós, hogy még ablakot is hordoz a szemén. Azon keresztül bizonyosan meglátja Mackó urat, akármelyik sarkában sütkérezik a világnak.

Több se kellett a mackóházi hajdúk hűséges hadnagyának. Hiába marasztotta Nyakigláb mester rántott békára, meg kígyópaprikásra, Darázs Balásznak nem volt maradása. Megnyergelte szellő-paripáját s egyszerre átlibbentette az hetedhét határon.

A tölgyfahegyi remete kint ült az odúja küszöbén s éppen egy száraz lapulevelet olvasott. Nem akart belőle föltekinteni, akárhogy zimmegett-zümmögött neki Darázs Balázs.

- Se hallok, se látok, mikor neki adom magam a tudománynak, - huhogta méltóságosan az öreg tudós.

Abban a percben egy erdei egérke csörtetett el a száraz levelek alatt. Tudós Huhogi elhajította az írást és bekapta az egérkét.

Zimmegei-zümmögi Darázs Balázs erre úgy megilletődött, hogy átszállt a szomszéd fára s onnan döngicsélte el mondókáját. Attól félt a csíkos vitéz, hogy ő rajta is kipróbálja a tudományát a tölgyfahegyi remete.

- Adj tanácsot, érdemes tudós, hol keressem a gazdámat, nemes, nemzetes és vitézlő Mackó urat? Öt álló hónapja se híre, se hamva, egész Mackóháza gyászban van miatta.

Huhogi felfujta az ábrázatát és azt válaszolta:

- Mindjárt belenézek a jegyzeteimbe, azokban mindent meg lehet találni, ami van és ami nincsen.

Össze-vissza kaparászta a fakérget és elhuhukolta magát:

- Tudom már, mit csinál Mackó úr.

- Hadd halljam, hadd halljam! - zümmögte a mackóházi hajdúk hadnagya.

- Mackó úr elveszett.

Darázs Balázs összecsattintotta bámultában a sarkantyúját.

- Soha ilyen bölcseséget! Hát hol lehetne megtalálni ő kegyelmét?

Tudós Huhogi odapillantott a vadhajnalka-virágra, amely körülfutotta az öreg tölgyet. Az volt neki az órája. Most már éppen delet mutatott, mert kezdett összecsukódni.

- Sajnálom, de tovább nem vesztegethetem az időt. Sietek ebédelni. De a Mackó úr megkeresése különben se tudósnek való foglalkozás. Ez a Csalavér ezermester dolga.

- Hol lakik az a Csalavér ezermester?

- Saját úri házában, Csalaváron. Egy-két rókaugrás ide mindössze.

Ezzel Huhogi magára csukta a könyvtár ajtaját, Darázs Balázs pedig útra kerekedett. Úgy el volt keseredve Mackó úr hűséges darázs-hadnagya a gazdája sorsán, hogy csak három érett vadkörtének szopogatta ki a levét. Olyan nagy volt a bánata, hogy csak két vadméh-oduba kopogtatott be egy kis mézet kérni. Úgy fájt a szíve, hogy nem birt három órácskánál többet aludni ingó-bingó iszalagbokornak rengő-ringó levelén.

Igy aztán bizony az ég alján csuszkált a napocska, mire Darázs Balázs odaért Csalavárra. Ott pedig különösen korán sötétedett, mert egy kicsit alacsony volt a csalavári Csalavér kastélya. Éppen csak a kapuja volt a föld felett, az is eltakarva rekettyebokorral, a sok szép szoba mind a föld alatt rejtezkedett.

A háznép különben most nem is tartózkodott a kastélyban, mind odakint hemperegtek a füves udvaron, mikor Darázs Balázs megérkezett.

- Nini, de rókaszagot érzek én itten! - tűnődött a jövevény. - Nyilván nem is jó helyen járok.

A zümmögésre apró kis rókakölykök neszelték föl a fűből és elkezdtek jókedvűen vinnyogni:

- Itt a vacsora, itt a vacsora!

Darázs Balázs ijedten nézett körül. Csak nem őt szánták tán vacsorának? Hej, Balázs, itt jó lesz bemutatkozni!

- Darázs Balázs a nevem, Mackó urat keresem, - hajlongott módosan.

A kis rókaák jajgatva gurultak szét a fűben, mert Csalavér mester szétütött köztük a hosszú meggyfapipaszárral s nyájas vigyorgással nyújtott kezet a vendégnek:

- Hozott a jó szerencse, kedves rokon!

Darázs Balázs megütődve nézett végig a zörgő csontú, sovány házigazdán.

- Csalavér urat tisztelhetem?

- Azt, azt, - kapta le a fejéről a gazda a bojtos sapkát.

- Nem hívták az urat azelőtt rókának? - kérdezte gyanakodva a darázshadnagy.

- De igen, - fanyalgott amaz kedvetlenül. - De mikor háztulajdonos lettem, akkor megváltoztattam a nevemet. Most csilicsali csalavári Csalavérnak hívnak.

Biz ökelme azért változtatta meg a nevét, mert róka korában annyi rossz fát tett a tűzre, hogy úgy ismerte már mindenki, mint a rossz pénzt. Aztán meg csak urasabban is hangzott ez az új név, mint a régi.

Lám Darázs Balázs is leereszkedett a főre s még örvendezett is neki, hogy ilyen előkelő úrral keveredett atyafiságba. Nem is állhatta meg, hogy meg ne kérdezze: honnan van ő köztük a rokonság?

- Hehehe, kedves rokon, csak úgy szögről-végről, hehehe. Egyszer nagy szolgálatot tettem a kedves nagybátyádnak, no meg ő is nekem. Hát akkor rokonomnak vállaltam az egész familiát.

A nagy szolgálat pedig az volt, hogy Csalavér mester egyszer, mikor nagyon sokáig tartott a bőjt, kinjában egész fészek darazsat megevett. Ha Darázs Balázs ezt tudta volna, nyilván nem mosolygott volna olyan tisztelettel, mikor Csalavér mester bemutogatta neki a családját:

- Csalavérné asszony!

- Cselefendi úrfi!

- Csalarózsi kisasszony!

Darázs Balázs nem tudott hova lenni örömeiben, hogy ilyen előkelő rokonságba keveredett. Körül-körül röpködte az úri familia minden tagját s úgy csillogtatta-villogtatta a szép ruháját, hogy Csalarózsikának egyszerre táncolhatnékja támadt. Már ki is nyújtotta gyöngé kis mancsát a hajdúk hadnagya felé, mikor Csalavér apó barackot nyomott a feje búbjára.

- Szaladsz mindjárt keztyűt húzni, te csitri! Nem lehet ám keztyű nélkül táncolni az ilyen nyalka leventével!

Bizony pedig Cselefendi úrfi se húzott keztyűt, mikor megszorongatta a vendéget s olyan közel vitte a szájához, hogy a szegény darázs se holt, se eleven nem volt ijedtében.

- Haszontalan kölyke! - vágta hátba Csalavér apó az úrfit. - Ereszted el mindjárt Balázs rokont!

- Csak a kardját akartam közelebből megnézni! - vihogta Cselefendi s hirtelen beugrott a bokrok közé, mert egércincogás ütődött a fülébe.

Csalavér pedig odafordult a vendéghez, aki szomorúan nyögdécselt egy mogyorólevélen.

- Egy kicsit szilajvérű a gyerek, - mentegetődzött Csalavér, - de szörnyen jószívű. A vendéget úgy szereti, szeretetből majd megeszi.

- Elszakította a köpönyegemet, - panaszkolta Darázs Balázs.

- Kis baj nem nagy baj, kedves rokon, - vigasztalta Csalavér nyájasan. - Reggelre majd megvarrja a szobalány. Ilyen sötét éjszaka úgyse eresztenénk útnak az ilyen kedves vendéget.

- De nagyon várnak otthon a híveim, - dűnnyögte bágyadtan Darázs Balázs. - Világgá mennek bánatukban, ha még én is elhagyom őket.

- Hát más ki hagyta el őket?

- Jaj, hát a kegyes jó földesurunk, Mackó úr! Úgy elveszett szegény, se híre, se hamva, egész Mackóháza gyászba van miatta!

Csalavér komának olyat villant a szeme, hogy még a bajusza is fénylett bele. De a másik szempillantásban már úgy eljajdította magát, hogy az egész nemes familia ott termett körülötte.

- Jaj, jaj, apó, hol a kopó?

Csalavér eltakarta a szemét a kezefejevel, hogy ne lássák könnyei hullását, aztán átölelte a gyermekeit.

- Jaj nektek, szegény árváim! Ki traktál most már benneteket puha csirkehússal, gyenge báránycombbal? Ki cirógatja meg szép kis fejeteket, ki hív benneteket erdők díszének, ligetek büszkeségének? Elveszett Mackó úr, a drága, jó nagybácsi!

- Micsoda? - emelte föl Darázs Balázs bánatos fejét. - Hát a Csalavér-család rokona a Mackó-családnak? Soha színüket se láttam Mackóházán.

- Nem ám, - törülgette a szemét Csalavér, - mert mi nagyon szerény, alázatos rokonok vagyunk. Jaj, dehogy mertünk volna mi akkora nagy úrnak a portáján lábatlankodni! Sokat is megpirongatott ezért az áldott jó öreg úr. Minden levele tele volt szemrehányással, hogy mi soha föl nem kerestük. Hozd ki csak azokat a drága szép leveleket, Csalarózsika!

Itten Csalavér komát úgy előfogta a köhögés, hogy Csalavérné asszony egyszerre belekapott a Cselefendi hajába, s úgy megcibálta, hogy Csalarózsikának az orra hegye is mozgott örömben.

- Sárkányt csinált belőlük ez az anyaszomorító a nyáron.

Az anyaszomorító valami olyanformát mormogott, hogy ő azt se tudja, eszik-e, vagy isszák azt a sárkányt, de Csalavér apó mérgesen rá horkant:

- Szaladj innen, te lurkó, mert mindjárt kicserzem a bundádat! Segítsetek anyátoknak asztalt teríteni. Majd aztán vacsora után meghányjuk-vetjük: hogy s mint találhatnánk fel dicső rokonunkat. Tűvé teszem érte az egész világot, ha tövig kopik is a lábam.

Már erre a nagy fogadkozásra Darázs Balázs is összeszedte egy kicsit magát. Sajgott ugyan a dereka, de azért mégis csak bebicegett az ebédlőbe. Hanem a sötét folyosón valaki úgy megszorította a torkát, hogy Balázs vitéz kénytelen volt a kardját előrántani.

Azzal pedig addig döfködött a sötétben, míg Csalavérné el nem jajdította magát.

- Ezer bocsánat, kedves rokon, - hessegette el a legyezőjével az ijedt vendéget, - nem a torkát akartam megnyomni, hanem a villamos-csengő gombját. Tudja, úgy elcsavarognak a cselédek, hogy még olyan sincs, aki lámpát gyújtson.

- Nem baj, - nyitott ajtót tisztességtudóan Csalavér koma, - kár lenne a lámpagyújtással bepizkolni a kezecskédet. Olyan szépen bevilágít a hold az ablakon, hogy vétek volna lámpát gyújtani. Dicsérem az eszét annak a Borz mesternek, hogy a ház tetejére tette az ablakokat.

Biz azokat a repedéseket a rókalyuk tetején csak Csalavér mondhatta ablaknak, hanem az bizonyos, hogy a holdvilág azért éppen csak úgy bekukucskált rajtuk, mintha csak csupa kristályüvegből lettek volna metszve. No, az is igaz, hogy még a holdvilág ábrázata is el-savanyodott, mikor a terített asztalt meglátta.

Nem volt azon egyéb, mint egy nagy sonkacsont, amelyikről nyilván még a mult télen leették a húst. Azt azután sorba nyalogatták az öregek, meg Csalarózsika. De már Cselefendinek éppen csak megszagolni volt szabad a csontot. Mikor a nyelvét is kiöltötte rá, akkor Csalavér koma az orrára ütött a bicskanyéllal:

- Félre, kormos! Mit eszünk holnap ebédre, ha vacsorára elszagolod az egészet! Még elrontanád a kis gyomrodat!

- Bizony szűk világ jár már így ős felé, - sopánkodott Csalavérné asszony. - Az ember még egy sovány legyet se kaphat a piacon.

- Hi-hi, de én ma este megszorongattam ezt a kövér legyet, - súgta Cselefendi Csalarózsikának s olyan szemeket vetett Darázs Balázssra, hogy azzal forogni kezdett a világ.

- Melegem van, - zümmögte keservesen.

- Tegye le a bácsi a kardját! - mutogatta a hegyes fogát Cselefendi.
- Vagy a csizmáját! - mondta Csalarózsi.
- Vagy a csákóját! - tódította Csalavérné.
- Tudja mit, rokon, - mosolygott Csalavér is, - tessék levenni legalább a kabátot! Ugyis össze kell varrni.

Darázs Balázs váltig szabódott, hogy neki nem szokása ingujjra vetkezni az asztalnál. De azt se hallotta soha világéletében, hogy akármelyik őse is megvált volna a kardjától, a csákójától, vagy a csizmájától.

- Vitéz katona volt minden ivadékom, - rebegte szegény Balázs Darázs, - már pedig a katona sohase tudhatja, mikor szólal meg a trombita: talpra, darázs, mint a parázs!

- No, itt nem kell félni a trombitaszótól, - vigyorogta Csalavér s úgy megkapta Darázs Balázs kabátjának az egyik szárnyát, hogy az mindjárt töviből kiszakadt s zimmegi-zümmögi Darázs Balázs, a mackóházi hajduk hadnagya azt se mondta többet, hogy: zümm-zümm.

Amire aztán Csalavér úgy csóválta meg a ravasz fejét, mint aki nem tud hova lenni a nagy csodálkozástól:

- Tacscscs-kó, meg az agár! Ennek a szegény katonának a kabátja hozzá volt varrva a derekához!
- A csizmája meg a lábához, - vallotta Csalarózsi.
- A csákója meg a fejéhez, - fedezte föl Csalavérné.

Csalavér koma szomorúan pödörgette kajlára a bajuszát, mikor vége lett a nagy vacsorának.

- Sajnálom ezt a kis darazsat. De az az ügyetlen szabó volt az oka mindennek. Minek varrta hozzá a testéhez a gúnyát!

- Vagy ha már odavarrta, legalább nagyobbra szabta volna, - törülgette a száját Csalavérné asszony. - Bizony én még meg tudnék enni egy nyúlfiókot, meg egy fácánkakast, ha nagyon rám parancsolnál, apó. Ne sétáljunk egyet az erdőben ezen a szép holdvilágos estén?

- Egy tapodtat se megyek, - nyújtózkodott lustán Csalavér koma. - Nagyon megúntam már a gyalogjárást. Nem úri embernek való foglalkozás az. A magunkfajta földes úr már legyet fogni is csak négylovas hintón jár.

- Hát mióta vagyunk mi földes urak, apó? - kérdezte az apjához törléskedve Csalarózsi.
- Hát mióta Mackó bátyád ránk hagyta az uradalmát. Holnap már be is ülünk a mackóházi kastélyba.

Erre olyant kacagott örömében a Csalavér-család, hogy hét határban kilelte tőle a hideg az erdei egereket. Hanem Cselefendi nem volt egész tisztában a dologgal.

- Aztán az a mackó úr csakugyan nagybácsink volt minekünk? Nem adnám egy nyúllábért, ha a végrendeletét láthatnám, - pislogott nagy-álmosan.

- Nem adnék az eszedért egy verébtollat, - mondta mérgesen. - Takarodj aludni, mert mindjárt elosztják az éjszakát.

No, Csalavér koma akkorát koppantott a pipaszárral a Cselefendi fejére, hogy egyszerre kiment a szeméből az álom.

Láttatok volna csak azt a takaros társaságot, amelyik másnap reggel bevonult Mackóházára! Egy öreg vakvarjú nézte őket a nyárfa hegyéből s az mesélte, hogy olyan szépet sohse lát többet életében.

Elül ment Csalavér koma, akinek akkora gyászfátyol lengett a kalapján, hogy némelyik tisztai halásznak a hálója nincs akkora. Csalavér koma pártolta a hazai ipart s a maga erdejének a pókjaival szövötte a fátlyát. Jutalmúl aztán megreggelizte a pókocskákat.

- Sajnáltam volna, hogy a hideg tél pusztítsa el szegénykéket, - magyarázta Csalavérné asszonynak. - Tudod, fiam, hogy mindig híres voltam a rettentő jó szivemről.

No, abban ugyan Csalavérné asszony se maradt hátra. Ő meg egy szegény eltévedt szarkafiókot fésült meg, mielőtt útnak indultak volna.

- Tudod, kis lányom, olyan kócos volt az az árva szarkafiók, - mesélte Csalarózsikának, - hogy megesett rajta a szivem. Gyere, kis bolond, mondom neki hadd fésüljelek meg. Persze jajgatott az istenadta, mert nem volt hozzászokva a fésűhöz. Tudod, nincs ám mindenkinek olyan áldott gondviselője, mint te neked! Hanem azért mégis megfésülgettem s azt a szép fekete tollat, ami a fésűben maradt, ide tűztem a kalapomhoz.

Csalarózsika vakondok-bőr keztyűbe dugta a kacsócskáit, hogy ő rajta is lássák, milyen fekete gyászt visel azért a drága jó Mackó bácsikáért. Irigyelte is érte Cselefindi s akkorákat lökött útközben a hugocskáján, hogy az majd kiesett a szép fekete bársony keztyűből.

- Végy magadnak keztyűt, - vinnyogott a rókakisasszony.

- Nem tudom, hol árulják, - dünnyögött a rókaúrfi.

Sündisznócska éppen akkor csörtetett arra a száraz levelek között. Hangyavárba igyekezett, hogy a hangyaváriaknak egészségére kívánja az éjszakai nyugalmat, ha volt.

- Nini, éppen ott ballag a boltos, - lökte oldalba Csalarózsika Cselefindit, - ez árulja csak a finom keztyűt.

Cselefindinek se kellett egyéb, egyszerre a farkába ragaszkodott Sündisznócskának s nem vette észre siettében, hogy szerető hugocskája milyen hangosakat mosolyog.

Noha sebesen ment, még sebesebben jött vissza. Az ám, mert több seb volt a kedves kis ábrázatán, mint amennyi szál a bajuszában.

- No, bácsikám, tán drágán adták a keztyűt? - hahotázott Csalarózsika. Mire a drága bátya úgy találta hátba ütni a kedves hugicáját, hogy annak is eleredt az orra vére.

- Soha jobbkor, - fordult vissza Csalavér koma, - legalább engem megkiméltetek a fáradtságtól. Úgy illik, hogy sírva vonuljunk be Mackóházára. Rajta!

S hogy a jajgatás még jobban sikerüljön, úgy orcán legyintette a két szép mákvirágot, hogy Csalavér anyónak is potyogott bele a könnye. Nagyon megesett gyöngéd anyai szive a drága csemetéken.

- Pompás, pompás! - dörzsölte össze Csalavér koma a tenyerét, - a vak is láthatja rajtunk: hogy el vagyunk keseredve Mackó úr halála miatt.

Az ám, csakhogy Menyétke úrról, a mackóházi tisztartóról még senki se mondott olyant, hogy vak volna. De inkább nagyon is híres az éles szeméről. S azzal a nagyon éles szemével gyanakodva méregette végig a jövevényeket, mikor befordultak a mackóházi kastély kapuján.

- Tilos a koldulás ezen az úri portán! - suhogtatta mérgesen a hétágú korbácsot. Cselefindinek még a foga is vacogott az ijedtségtől s bizony Csalarózsika is az anyja szoknyája mögé bujt. Csalavér azonban tisztességtudóan megemelte a kalapját:

- Alázatos a szolga! Hogy s mint szolgál tisztartó uramnak a drága egészsége? Sok szépet, sok jót hallottam felőle boldogult bátyámtól.

- Kitől? - kérdezte Menyétke uram csodálkozva. - Hát ki volt az úrnak a boldogult bátyja?

- Mackó úr, Isten nyugosztalja szegényt a haló porában is.

S ezzel Csalavér koma bánatában úgy rágázolt a lábára az élete párjának, hogy az egyszerre eljajdította magát az apróságokkal együtt.

- Siratják azt az áldott jótevőjüket, - törülgette Csalavér koma is a szemét a kabátja ujjával. - Vigasztalódjatok, édes lelkeim, a könnyetekkel már föl nem támaszthatjátok szegényt, ha a szemeteket kisírnátok is miatta.

Menyétke tisztartó nem tudott hova lenni a csodálkozástól. Hitetlenkedve rázta a fejét.

- No, még ilyent se hallottam, mióta Menyétkének hívnak. Hát aztán hogy halt meg a szegény nemzeti úr?

- Megakadt a torkán a lánc.

- Micsoda lánc?

- Amelyikre az ökör volt kötve.

- Micsoda ökör?

- Amelyiket utoljára evett meg uzsonnára. Úgy láttam, mint most látom. Úgy hallottam az utolsó szavát, mint most hallom.

- Mi volt az utolsó szava?

- Édes öcsém, Csalavér, neked hagyom az uradalmamat. Úrrá teszek azért a sok jóságért, amivel egész életemben irántam voltatok.

Menyétke uram még egyre szorongatta a kezében a suhogót s ravaszúl pislogott az új földesúrra.

- Hiszi a piszi, amit az úr beszél. Hol van róla a bizonyág?

Csalavér komát az ilyen kicsiség nem hozta zavarba. Kivett a kalapjából egy ujságpapirost s odatartotta a Menyétke orra alá.

- Itt van megírva fehéren feketével.

Menyétke uram szégyenlette bevallani, hogy iskolakerülő volt kis korában s csak hirtől ismeri a betűt. Ürgette-forgatta az ujságot, fejével lefelé, aztán elhajította.

- Erre én nem adok semmit. Tanút állítson az úr, ha tud. Ki hallotta azt, hogy Mackó úr végrendeletet tett?

- Azt is megmondom, - hajlongott Csalavér nyugodtan. - Mindjárt megnézem a jegyzőkönyvemet.

Abba a jegyzőkönyvbe pedig nem egyéb volt írva, mint a madarak menetrendje: melyik mikor utazik el innen a szerencsén gyerekek közé.

- Hallotta a kakuk, - olvasta ki Csalavér koma a jegyzőkönyvből.

Menyétke mindjárt fütttyentett egy ott ácsorgó vadgalambnak, hívja csak elő a kakukot.

Vadgalamb elröppent, vadgalamb visszaröppent:

- Alássan jelentem, a kakuk éppen ma egy hete utazott el telelni. Az van írva az ajtajára, hogy vissza se jön tavaszig.

- Hm, hm, - vakarta Menyétke a feje búbját, - de hát hogy van az, hogy én uraságodnak soha hírét se hallottam? Mackó úrnak szép gömbölyű feje volt, az uraságodé meg olyan hosszú, mintha le volna belőle faragva. Mackó úrnak sohase nőtt bajusza, az uraságodéval meg megszelni lehetne. Mackó úrnak nyílt, őszinte tekintete volt, uraságod meg nem mer az embernek a szeme közé nézni...

Csalavér koma kivicsorította a fogát és szétterpesztette a körmét:

- Ezekből már csak meg lehet látni, hogy atyafiak vagyunk. De még jobban kivilágosodik az akkor, ha a számadásokat előadja kasznár uram.

De ahogy Menyétke kasznár a „számadás” szót meghallotta, egyszerre neki iramodott a világnak s még ma is szalad, ha meg nem állt. Mert nyomta biz ő neki a lelkét egy-két eltűnt kis liba s annak is ő volt a megmondhatója, hogy miért nem tojtak a tyúkocskák egy fia tojást se, mióta Mackó úrnak nyoma veszett.

- No, most már a kutya se sánta! - kacagott Csalavér koma. - Kopó legyen a nevem, ha ez a kis tisztartó még egyszer a szemünk elé mer kerülni.

Azzal gavallérosan félreapta a fején a kalapot, karon kapta Csalavérné asszonyt s fölballagott a vadszölős tornácra.

Az aranyos kis csemeték már akkor a hátulsó udvarban hancúroztak. Első kötelességüknek ismerték, hogy a kis kacsáknak bemutatkozzanak.

A tornácon megint könybe lábadt a szeme Csalavér komának, mikor a mackóházi hajdúk körülrongták. Azt kérdezték tőle szomorú zümmögéssel, jártában-keltében nem találkozott-e az ő vitéz hadnagyukkal: zimmegi-zümmögi Darázs Balázssal?

- De igenis, találkoztam vele, - hajtotta le a fejét nagy búsan Csalavér koma. - Vitéz halált halt a becsület mezején. Én fogtam le a szemét, mint utolsó jó barátja.

- Megtévedtél, apó! - visított át Cselefy a másik udvarról. - Nem a szemét fogtad le, hanem a szárnyát tépted ki.

Egyéb se kellett az elkeseredett kis darázsaknak. Mind előkapták szuronyukat s neki indultak Csalavér komának.

- Zimi-zümi, szemet szemért: csípd az orrát, szúrd a szemét!

- Ohó, nem loptam ám én sem az orrom, sem a szemem, - rázta meg Csalavér koma a fejét s körülnézett menedék után. Hirtelenében nem látott egyebet a jégverem szájánál, abba csusszant bele, csak éppen a lompos farkát felejtette kint belőle.

De hiszen nem szokott Csalavér koma semmit elfelejteni! Tudta ő, mit csinál, mikor a lompos farkát kint felejtí.

- No, ezt döfködhettek, ha jobb dolgok nincsen.

A darázsfelhő körülrongta, ami Csalavérből kimaradt s úgy beleragadt a gubancos farkába, mint a légy a mézbe. Akkor aztán Csalavér kirántotta magát a verem szájából, perdült egyet-kettőt maga körül s úgy odaverte a farkát a tornác falához, hogy csak úgy kopogott. Hullott is róla a sok elszédült darázs, mint a fáról a makk. Cselefy, meg Csalarózi alig győzték őket szedegetni.

Mikor aztán az utolsó mackóházi hajdún marakodott össze a két testvére, Csalavér diadalmasan rázta meg a farkát, mint valami vörös lobogót.

- Éljen csalavári Csalavér, Csalavár bárója, Mackóháza grófja, a diadalmas hadvezér!

Ebben a percben egy fenyőtoboz esett Csalavér komának az orra hegyére s valami csúfondáros kacagás vágódott a hegyes fülébe:

- Vagy ám te csalavári Csalavér, a tyúkólak bárója, a pulykaketrecek grófja, az ármányos róka!

Csalavér összerezzen. Nini, ki lehet az, aki ilyen hamar ráismert. Csak nem Mackó ur pottyant le a felhőkből ilyen váratlanul?

Cselefendi is körülvillantotta a szemét a környéken és elkiáltotta magát:

- Nini, ott kalimpál a fahegyben!

- Kicsoda, te?

- Hát a kalimpász-madár.

A kalimpász-madár pedig nem más volt, mint mókuska, a mackó úr fürge kulcsárja. Ahogy neszét vette az örökösöknek, mindjárt fölszaladt a létrára, létráról a háztetőre, háztetőről a fenyőfa hegyébe. Ott hadonászott, nagyokat kacagva, az éléskamra kulcsával:

- Az örege csupa csalo, apraja se jóra való, valamennyi kötnivaló!

- Elhallgatsz, kis gézengúz! - mordult rá Csalavér, - mert mindjárt fölmászok és megmérlem a füledet.

Azzal úgy tett, mintha neki akarna gyürkőzni a mászásnak, de mókuskának esze ágában se volt megijedni. Inkább táncolni kezdett örömeiben.

- No, csak hogy látok már fára mászó rókát is! Mindig hallottam hírét, hogy milyen nagy mester vagy te ebben!

Csalavér koma behunyta a fülét, mert biz az csakugyan régen volt, mikor ő utoljára torna-versenyen járt. S akkor se a mászásban nyert első díjat, hanem a futásban. Öt kopót, hat agarat a háta mögött hagyott.

- No jól van, mókuska, - pislogott föl aztán a fára, - hát próbáljuk ki, melyikünk ügyesebb! Ha a kalapomba tudod hajítani azt a kulcsot, kapsz egy zsák mogyorót.

Azzal már tartotta is a kalapját a hosszú gyászfátyollal. Mókuska azonban elnevette magát:

- Ohó, a kulcs kellene, úgy-e, vén ravasz? Hanem mit lenget a szél a kalapodon, Csalavér koma?

- Mit-e? hát bajúszkötőt, - felelte nyájasan Csalavér. - Neked vettem a pesti vásárban.

- De már azt fölpróbáljuk, - ereszkedett le mókuska a fáról. Világéletében mindig bajúszkötőre kíváncszott, mert nagyon borzasra nevelkedett a bajúsza, ahány szála, annyifelé meredezett a világba.

- Jaj, mókuska, érteni is kell ám ehhez, - jóságoskodott Csalavér, - gyere, majd magam kötöm föl a bajúszodat szép pörgére.

Fel is kötötte, de olyan szorosan, hogy mókuska a száját se tudta mozdítani. Még csak eljajdítani sem bírta magát szegényke, a kezével meg a fülét takargatta, mert Csalavér ugyan-csak próbálgatta, hogy lehetne-e őket még hosszabbra nyújtani.

- No, híres, hát ki a tyúkólak bárója, a pulykaketrecek grófja? Mondjad no, ha tudod! A kulcsot meg ideadd, mert mindjárt kifordítalak a bundádból!

Mókuskának nagyon mozgott az orra a bajúszkötő alatt, a kezével meg egyre a fára mutogatott föl. Biz ő siettében oda fönt felejtette a kulcsot a faágon.

- Lódúlj érte sebesen! - rikácsolta Csalavér s hogy mókuska minél könnyebben fölkapaszkodhasson, a saját úri testét tartotta oda ugródeszkának.

Rugott is mókuska rajta olyat, hogy csak úgy porzott bele s úgy fölszökött a fahegybe, akár egy mókus. Ott aztán leoldotta a fejről a bajúszkötőt, zsebre vágta a kulcsot s most úgy átvette magát egyik fáról a másikra, hogy a madár se különben. Még arra is ráért, hogy ugrás közben fügét mutasson Csalavérnak s az orrához vágjon egy fenyőtobozt:

- Nesze kulcs!

Azzal eltűnt a fák között s úgy lehet, vissza se jön többet. Ha a többi mókuskák meglátják pörgére kötött bajúszát, bizonyosan mindjárt megválasztják érte mókuskirálynak.

Csalavér koma azonban nagyon elszégyelte magát, különösen mikor Cselefendi úrfi a szemébe vigyorgott neki:

- No, ez a kalimpászmadár ugyan szépen bolonddá tett!

Adott is erre Csalavér apó olyan nyaklevest a kedvesnek, hogy az maga is kalimpász-madárrá változott tőle. Éppen az éléskamra ajtajáig kalimpázott, ott aztán elrikkantotta magát:

- Uccu, bocskor! Hiszen ezen az ajtón ablak is van!

Nem ablak volt az, csak szelelő nyílás s Csalavér koma azon mindjárt bekukucskált. Mikor visszahúzta az orrát, úgy égett a szeme, mint a parázs, a nyelvével meg nem győzött csettegetni:

- Jaj, még ilyen paradicsomot nem láttam ebben a világi életben!

A Csalavér-család erre elpittyesztette a száját. Mert biz az ő konyhájukon nyilván semmi becsülete nincs a paradicsomnak.

- Micsoda szép fehér szalonnák kínálkoznak ebben a paradicsomban!

De már erre Cselefendi úrfi három bukfencet vetett örömében.

- Meg micsoda gyönyörű piros kolbászok!

De már erre Csalarózsika is olyant perdült a sarkán, akár a pergő csiga.

- Meg azok a kimondhatatlan édesen mosolygó rózsaszínű sonkák!

De már erre Csalavér anyó is két kézre fogta a piros rokolyát s úgy eljárta a kutyakopogóst, hogy tán a lakodalmán se táncolt olyan jóízűt. S még tán most is járná, ha Csalavér el nem sóhajtja magát:

- De mit ér ez, mikor én nekem a fejem se fér be ebbe a drága szép paradicsomba!

Erre aztán úgy búnak adta magát a Csalavér-család, mint ősszel a légy, hanem Cselefendi egyszer csak elvakkantotta magát:

- Levendula ágastul, ugorj egyet párostul!

Hát, uramfia, úgy becsusszant azon a szűk nyíláson azzal a nyurga testével, akár egy piszkafa.

Amire aztán Csalarózsika is nekibuzdult:

- Hopp, kicsi, kapaszkodj, bátyád után rugaszkodj! - s úgy bekapta a hasadék, mint az egyszeri gömböc a kis Kelement.

Csalavér anyó ragyogó szemmel nézett utánuk:

- Meglátszik a gyönyörűkőn, hogy sohse voltak iskolakerülők. Nem hiába, hogy mindig első tanulók voltak, de nincs is az a tyúkketrec, amelyikbe be ne tudnának jutni, eszem a zúzójukat!

Csalavér apó jobban elrejtette az apai büszkeséget s csak annyit mondott:

- Bizony én inkább ennék egy kis füstölt szalonnát. Hej, hé, nekünk is hajíthattok ki valami harapnivalót!

De bizony a drága csemeték a fülük botját se mozgatták, akárhogy rugdosta Csalavér apó az ajtót.

- Várj csak, - csitította Csalavér anyó, - hadd verjék el az éhüket, mi addig nézzünk széjjel a házunkban.

Hát hiszen volt is ott mit nézni. Egészen belefáradtak, mikor a sok kis szobát, nagy szobát bejárták. Bekukkantottak még a könyves szobába is, ahol sorra szaglászta a nagytudományú Mackó úr sok szép könyvét.

- Nem ér ez semmit, - fitorította el az orrát Csalavérné asszony, - nem érezni semmi szagukat.

Csalavér koma maga se sokra tisztelte a könyveket. Azt mondta, nincs azokban olyan, amit ő nem tudna. Hanem a Mackó úr pápaszemének nagyon megörült, ahogy az íróasztalon megtalálta. Azt mindjárt fölillesztette a szemére, a bojtos házisapkába beledugta a fejét, a csibukot az agyarára kapta s mosolyogva nézegette magát a nagy tükörben. De még szóba is ereszkedett azzal a nemzetes földesúrral, aki a tükörből integetett feléje.

- Szép jó napot kívánok nemzetes Csalavér uramnak! Hogy s mint szolgál drága egészsége? Látom, jót tett a nyaralás. Olyan szép piros színben van nemzetes uram, akár a róka. Hát a gazdaságra hogy szolgál az idő? Szagos szőlő zsendül-e, hát a szilva kékül-e? Tudja a macska, bánja a ménta. Hízott liba gágog-e, kövér ruca hápog-e? De azt már mindjárt megtudjuk!

De hiszen előbb megtudta azt Csalavérné asszony. Olyan gazdasszony az, hogyha valahol baromfit sejtít, nincsen maradása addig, míg kezét nem szoríthat velük. De ha kezük nincsen, a nyakukkal is beéri, olyan áldott teremtes ő.

Mire Csalavér koma méltóságos léptekkel lekattyogott a baromfiudvarra, akkor ő már a második jércikétől tudakozta, mikor van a születése napja. Az a kis bamba meg úgy megilletődött a nagy megtiszteltetéstől, hogy nyikkanni se tudott.

Hanem mikor maga Csalavér koma rázta meg neki a taraját, akkor elsikoltotta magát jércike. Arra aztán előbujt a ketrecek mögül valami lompos, kócos szerzet s odakullogott Csalavér elejbe.

- Görény a nevem, - dörmögte kelletlenül, - én vagyok az udvaros, én etetem az apró jószágot.

Csalavér kivette a szájából a csibukot és telefujta füsttel az udvaros szemét.

- Kítelek az esztendő, fiam, kereshetsz magadnak más gazdát. A baromfinak ezután magunk viseljük gondját.

- Én azt se bánom, - mormogta az udvaros, - de még félesztendei bérem nincs kifizetve. Pedig égető szükségem van rá. A téli bundámat kellene megfoltoztatni a szűccsel.

- Dicsérem az eszedet, atyafi, nincs szebb az őszinte szónál, - vigyorgott Csalavér nagy leereszkedéssel. - No, tartsd a markod, hadd fizetlek ki apró pénzzel.

Azzal a csibukból a tüzes hamut belefordította Görénynek a markába, aki felejtve bundát, szűcsöt, ordítva ugrott át a kerítésen.

- No, ezt csakugyan megégette a szükség, - nevettek Csalavérék, hanem most olyan üvöltözést hallottak a ház felől, hogy arra a komának is kiesett a pipa a szájából.

- Segítség, apókám! Fussatok, anyókám!

- Jaj, ez a Cselefindi hangja! - ráncigálta magával Csalavérné Csalavért. S becsületekre válik, hogy akkor se szaladhattak volna sebesebben az éléskamrához, ha csupa kis malacok visítottak volna ki belőle.

Cselefindinek a feje, meg a két első lába mereszkedett ki a szelelő lyukon a nagyvilágba.

- Hát te mit tettél, te szerencsétlen szeleburdi?

- Nem tettem én semmit, csak egy kicsit sokat ettem, - visított a szeleburdi.

- Ó lelkem, gyerekm, abba még senki se halt bele, - nyugodott meg a Csalavérné asszony anyai szíve. - Hanem most már gyere ki, hadd gyönyörködjem benned. Tudom, olyan vagy, mint a duda.

- Olyan ám, - nyöszörgött a Csalavér-fíú, - azért nem férek ki a nyíláson.

- Hát bujj vissza, - tanácsolta Csalavér, - ereszd előre Csalarózsikát.

- Az ám, de nem bírok visszabujni se. Beleszorúltam a lyukba, mint fejsze a fába.

Csalavér komának nevezhetnékje is, pofozkodhatnékja is volt egyszerre.

- Megállj, ostoba lurkó, csak a kezem közé keríthesselek!

- Jaj, apó, hisz én se kívánok egyebet! - fohászkodott a lyukba szorúlt róka-fiú.

- Mit csináljunk ezzel a bikficcel? - törülgette Csalavér koma a verejtékes homlokát. - Szaladj, anyó, hívj valahonnan lakatost, nyissa ki az ajtót!

Szerencsére a lakatosért nem messze kellett menni. Cincogi mester ott lakott a pincegádorban s talpra ugrott az első szóra.

- Mehetünk, asszonyom.

- Hát a szerszámok, Cincogi mester?

- Ó, azokat én könnyű helyen tartom. Itt hordozom a számban, - nyitotta föl a száját Cincogi mester. Hát csakugyan tele volt az vésővel, ráspolllyal, harapófogóval.

Szegény Cselefindinek már a nyelve is alig lógott, de ahogy Cincogi mestert meglátta, egyszerre megelevenedett minden porcikája.

- Nini, micsoda pocakos kis egér! - kiáltotta s nagy örömeben egyszerre kirántotta magát a lyukból. Csalavér anyó a nyakába akart borúlni, de az úrfi egyre csak azon mesterkedett, hogy hogy borúlhatna ő a Cincogi mester nyakába.

- Lódulj innen! - ripakodott rá az öreg, - hisz most is az volt a bajod, hogy nagyon belaktál. Aztán meg nem szégyelnéd magad ezt a becsületes mesterembert háborgatni, mikor az egyetlen hugocskádat akarja kiszabadítani.

Cincogi mester addig kipirgált-kapargált az ajtón, hogy egyszerre csak lepattant róla a zár s megnyílt az út a paradicsomba.

A mester hajlongott jobbra-balra, kifelé, befelé:

- Tessék kísétálni, tessék besétálni!

Nagyon jóra való teremtés volt, szinte könybeborult a szeme, mikor meglátta, hogy Csalarózsika, meg Csalavér anyó hogy ölelgetik egymást a füstölt szalonnák között. Hanem aztán mégis csak odatartotta a markát Csalavér úr elé:

- Kérem a napszámot.

- Micsoda? - hányla a szikrát Csalavér szeme. - Így mersz te velem beszélni! Veszed le mindjárt a süvegedet!

- Kérem alásan, - hebegett Cincogi, - hiszen nincs is süveg a fejemben.

- Úgy? Hát hogy mersz te süveg nélkül járni, mikor ilyen harapós szél fúj? Hát nem tudsz te vigyázni az életedre? Hát én tanítsalak meg rá?

S csakugyan megtanította, mert Cincogi mester úgy elhordta ijedtében az irhát, hogy Cselefyendi sem ért a nyomába. S mivel még most se birt szegényke süveget venni, az egér azóta se mer a szeme elé kerülni a rókának.

Hát így történt a csalavári Csalavér-család bevonulása Mackó úr házába.

*

Hanem egyszer csak elfogyott az éléskamrából a sok drága, jó falat. De még azt a facöveket is megette Cselefyendi, amelyiken a szalonna lógott valamikor.

Csalarózsika aztán előszedte a legjobbját és kikereste a könyvespolcon a legnagyobb könyvet. De olyan nagy volt az, hogy Csalavér komának talicskán kellett kitolnia a ház elé. Ott aztán a könyvet letették a földre, kinyitották a közepén s azzal a koma kotródott befelé. Csalarózsika pedig mellé hevert a nagy könyvnek. De nemcsak mellé heveredett, hanem lapozgatott is benne, de még olvasott is belőle.

- A vi-lág leg-jobb koszt-ja: ka-la-rá-bé, ká-poszt-ta.

Öreg nyúl apók, akik éppen káposztát gyalúlni mentek a falusi kertekbe, bekukucskáltak a kerítésen és majd elejtették a gyalújokat bámulatokban. Öreg nyúl anyók, akik éppen kalarábét vásároltak a zöldségezes piacon, majd kiejtették a kezükből a zöldségezes kosarat ámulatukban.

- Bátya, milyen gyönyörű szépen olvas ez a csöppség! - sugdosták egymásnak a nyúl apók.

- De meg milyen gyönyörű szépeket olvas! - taszigálták egymást a nyúl anyók a fülükkel.

Akkor pedig már csakugyan valami nagyon gyönyörűt olvasott Csalarózsika. Azt olvasta, hogy:

- In-ne-nen in-nen, túl-nan túl, nincs o-ko-sabb, mint a nyúl.

No már ezt Kanálfülűné asszony meg nem állhatta szó nélkül. Benyújtott a kerítésen egy káposztalevelet.

- Jaj, de csak okosakat tudsz olvasni, eszem a lelkedet! No, kapd be érte ezt a friss káposztalevelecskét!

Csalarózsika úgy ugrott föl, mint aki majd meghal egy kis káposztalevelecskéért, de aztán szégyenlősen lesütötte fejét.

- Kezét csókolom, kedves néni, - susogta elpirúlva, - nem szabad elfogadnom. Félek, hogy megharagszik érte anyuskám.

A nyulak megint csodálkozva csóválták a fülüket, mert sohse találkoztak még ilyen tisztességtudó kis lánnyal. Csalarózsika pedig visszakuporodott a könyv mellé s betűzte belőle szorgalmasan a nagy bölcseséget:

- Ka-nál fü-le, gomb far-ka, a-zért szép a nyú-lacs-ka.

- Szakasztott az én kis unokámról olvas! - csapkodta össze Kanálfülűné asszony a fülét. - Olyan szép az, mint ahogy itt ki van írva. Hátha még olyan okos volna, mint ez a kis lányka! Nyúlucse, nem adnám egy szekér káposztatorzsáért!

- Tessék iskolába adni apuskámhoz, - javasolta Csalarózsika, de a szemét a világért föl nem emelte volna a könyvből.

- Hát a te apád tanító?

- Az igen. Erdei Tudósnak hívják. Nem tetszik ismerni? Ott sétál ni, a méhesben!

Az Erdei Tudós csakugyan ott járkált le s fel a méhesben. Bojtos sapka a fején, pápaszem a szemén, gallérja fölhajtva az orráig, egy könyv a jobb zsebében, egy a bal zsebében, egy a szivarzsebében, egy a kezében. Bizony rá nem lehetett ismerni az Erdei Tudósban Csalavér komára.

- No majd próbát teszünk, - billegtette Kanálfülűné asszony búcsúzásra a fülét, - mindjárt hozom az unokámat!

Hozta is nemsokára, még pedig fülénél fogva, mert a szegény kis Tapsifüles nagyon rúgkapált az iskola ellen. Egész úton azon jajgatott, hogy nem akar ő szolgabíró lenni. Jobb szeretne ő kertész lenni a szolgabíró káposztás földjén.

- Jaj, de bolond nyulacska vagy te! - csitította az öreg Kanálfülűné - hiszen a szolgabírónak egyéb dolga sincs, mint egész nap káposztatorzsát ropogatni.

De ez a biztatás nem sokat használt volna Tapsifülesnek, ha meg nem látja az iskola kapujában Csalarózsikát. De ahogy azt meglátta a szép fodros kötényben, bodros főkötőben, egyszerre kedve szottyant az iskolához. Hát még mikor a karjába kapaszkodott neki az aranyos teremtés!

- Gyere, hamar, nyuszikám, eszem azt a gyönyörű füledet, majd meglátod, hogy megörül neked a tanító bácsi!

De megörült annak még a tanító néni is, de még a tanító bácsi fiacskája is. Bizony Cselefyendi örömeiben mindjárt a szájához kapott a kis Tapsifülesnek, de az Erdei Tudós elpöndörítette onnan.

- Kotródj innen, ne vadítsd el a kis tanítványt!

- Hiszen csak a száját akartam megigazítani, - mormogta Cselefyendi villogó szemmel, - olyan csunya nyúlszája van szegénynek.

Az Erdei Tudós oda vezette Tapsifülest az íróasztalhoz. Azon ki volt nyitva egy nagy könyv, annak az első lapjára rá volt készítve egy makkszem.

- No, fiúcska, - simogatta meg az Erdei Tudós a nyulacskát, - el tudod-e olvasni, mi van itten? Tapsifülesnek minden tagjába reszketés állt az Erdei Tudós cirógatásától s csak ennyit tudott mondani:

- Mak!

- Derék fiú vagy! - dicsérte az Erdei Tudós s tovább fordított egy levéllel. Oda már két szem makk volt készítve. - Olvass tovább!

- Mak-mak! - hebegte Tapsifüleske.

- Ember vagy a talpadon! - bólogatott a tanító-mester s oda fordított, ahová már egész marék makk volt oda szórva, aztán nyájasan a vállára csapott a nyuszikának. - No még ezt a kicsit olvasd el!

Tapsikának meg egyéb se kellett, mint ez a vállveregetés. Úgy égette az Erdei Tudós keze, mint a tűz. Makogott is a jámbor ész nélkül.

- Mak-mak-mak, mak-mak-mak, mak-mak-mak...

- Pompás! Már ennél szebben csak el nem lehet olvasni, hogy: sok makk! - fordult oda az Erdei Tudós Kanálfülű nagynyához. Annak meg szegénynek csak úgy záporozott a könnye a nagy boldogságtól:

- Még ilyent nem értem, mióta kétfülű vagyok! Csudát tetszett tenni ezzel a fiúcskával! Egyszerre tudós lett belőle. Ha ilyen öreg nem volnék, szinte kedvem volna beállni deáknak nekem is.

- Legyen szerencsém! - hajlongott az Erdei Tudós. - Három nap az esztendő mindössze, de fogadom, hogy az alatt még számolni is megtanítom a nyúl apókat és nyúl anyókat.

- Soha ilyet! - álmélkodott az öreg Kanálfülűné s még aznap minden nyúltanyára bekopogtatott az erdőben.

- Holnap megnyílik a nyulak iskolája! Minden jóra való nyúl az Erdei Tudós keze alá adja a fiát! Olyan tudós az, hogy még agarúl is megtanítja őket.

Nem is láttak még az agarak álmukban sem annyi kis nyulat, mint amennyi másnap reggel sereglett az Erdei Tudós háza felé. Csak úgy öntötte az erdő a sok nyúl-deákot. A Csalavércsalád alig győzte őket helytel, pedig a legnagyobb szobát tették meg iskolának. Aki legutoljára jött, annak már nem is birtak odabent helyet szorítani, azt Csalavérné vette a pártfogásába.

- Gyere ki a konyhára, te enivaló kis jószág, - mosolygott rája jószágosan, - ott is hasznodat tudom én neked venni!

Az Erdei Tudós pedig akkorát csapott a nádipálcával az asztalra, hogy minden iskolás nyúlnek ég felé meredt a füle.

- Legelőször is körömvizsgát tartunk! Minden nyúlfiú nyujtsa föl a kezét!

Mivel pedig a nyulacskák nem igen tudták az utat a szappanos boltba, könnyű volt köztük olyant találni, akinek a tenyerecskéje nincs olyan fehér, mint a patyolat. S mivel a nyúl anyók még a káposztalevelet sem ollóval vágják, bizony akadt egy-kettő a nyúldeákok közt, akinek hosszabb volt a körömszékje, mint az ujja.

Már most akiknek ilyen hibában leledzett a tenyerecskéje meg a körömszékje, azokat az Erdei Tudós kiállította a sarokba, a többieknek pedig azt mondta, hogy kotródjanak haza.

- Megmondhatjátok otthon, hogy a többieket itt fogtam egy kis mosdatásra. Nem lesz semmi bajuk csak éppen a körömüket szedjük le.

Mit szóltak aztán otthon a nyúl apók és nyúl anyók, azt én meg nem mondhatom, mert nekem nem szokásom a nyulak ajtaján hallgatózni. De azt hiszem, hogy még örültek is a nyúl apók és nyúl anyók és szinte látom nyúl apót, mikor oldalba füleli nyúl anyót:

- Ugyan vigyetek egy szakajtó vadzabot annak az Erdei Tudósnek! Már az olyan tudós csak megérdemli, aki még ki is csinosítja a tanítványait.

De még hogy kicsinosította szegénykéket! Másnap abból állt az iskola, hogy az Erdei Tudós ráparancsolt a tanítványaira, vessék le a csizmájukat.

Erre lett még csak nagy ijedelem a nyúldeákok közt. Majd a föld alá bújtak szégyenletükben, mert egyiküknek se volt csizmája. Bizony az ilyen drága világban örülhet az ember, ha meztláb megél, - azt szokták mondani nyúl apóék.

Hanem az Erdei Tudós kezit-lábát majd megette mérgiben. Az egyik nyúldeáknak azért rázogatta meg a fülét, hogy miért sír, a másikat, hogy miért nem sír s utoljára valamennyit hazazavarta, csak a kövér nyulacskákat fogta ott magánál.

- Tinektek majd csizmát szabunk, - forgatta mérgesen a szemét, - mert meztláb nem lehet iskolába járni. Jóravaló nyúldeáknak csizmaszárban kell hordani az eszét.

A kiválogatott deákokat Csalavérné asszony vette magához. Még mogorót is törögetett nekik, hogy jobb kedvük legyen, mikor mértéket vesz a lábukról. Cselefedinek és Csalarózsikának pedig az a kívánsága volt, hogy ők haza kisérhessék a többi kis nyúlfiókot.

- Másképp valami baj érhetné őket az úton, - mondta Csalarózsika.

- Mi majd szépen eljátszadoztatunk a nyulacskákkal, hogy észre se veszik, mire hazaérnek, - mosolygott Cselefendi.

- Nem bánom, - egyezett bele a kívánságukba Csalavér, - mert csakugyan nincs annál szebb, mint mikor a kis rókák vigyáznak a kis nyulakra. Ki se mondhatom, mennyire örülök neki, hogy ilyen jószívűek vagytok. Csak arra vigyázzatok, hogy a gyomrocskákat el ne rontsátok az úton. Semmit sem utálok úgy a világon, mint a torkosságot.

- Nincs is annál csunyább, gyerekeim, - bizonyította Csalavér anyó is. - Én is azt mondom, el ne rontsátok a kis gyomrocskát az úton. Kökényhez, papsajt-hoz ne nyúljatok!

Nem is volt még olyan szófogadó soha a két Csalavér ivadék, mint most. Kökényhez, papsajt-hoz hozzá nem nyúltak, csak éppen a nyulacskákhöz nyúltak, mert az nem volt megtiltva. Bújócskát játszottak velük s már ők arról igazán nem tehetnek, hogy némelyik nyulacska nagyon el talált bújni. Olyan nagyon, hogy máig se került meg.

Hej, volt azon az estén sirás-rivás a nyúltanyákon! Nyúl apók hozzá se nyúltak a káposzta-leveshez és nyúl anyók tömérdék tányért kiejtettek a konyhán a kezükből.

- Így van az, mikor a szegény nyúl urat akar nevelni a fiából, - csapkodták össze a fülüket bánatukban, - hiába, csak nem nyúlhatnak való a tudomány.

Az lett biz abból, hogy másnap reggel egymás sarkát taposta a sok nyúl apó és nyúl anyó, mikor Csalavérre rázörgették az ablakot:

- Hej, Erdei Tudós, add vissza a fiainkat!

Az Erdei Tudós kidugta a fejét az ablakon. Nem volt most rajta se sapka, se pápaszem s hegyes füléről, ravasz nézéséről egyszerre ráismertek a nyulak Csalavérre. Tudták már, hogy hova lettek a nyúldeákok!

- Rászedtél bennünket, vén Csalavér! - makogták keservesen.

- Én szedtelek rá? - kérdezte Csalavér olyan ábrázattal, mint aki nagyon meg van sértve. - Hát mivel szedtelek volna én rá benneteket?

- Elveszett a sok szép nyúldeák, se hirük, se hamvuk.

- El-e? - meresztgette Csalavér a szemét csodálkozva. - Ugyan hány vészett el?

Nyúl apók, nyúl anyók tanakodva dugták össze a fejüket és nagy nehezen összeszámították, hány nyúldeák vészett el szőre szálán:

- Egy hijján éppen huszonegy!

- No lám, úgy-e megigértem, hogy megtanítalak benneteket számolni? - vigyorgott Csalavér, - s még azt meritek mondani, hogy én rászedtelek benneteket!

Azzal becsapta az ablakot, nyúl apóék, nyúl anyóék pedig hazatakarodtak s megfogadták, hogy soha többet semmi ivadékuk nem adja a fejét tudományos életre.

Nem is tanultak meg a nyulak írni-olvasni azóta se. Ebből is láthatjátok, hogy fele se mese ennek a mesének.

Hanem a nyulak iskolájának hamar hire szaladt erdőn-mezőn. A muzsikás tücsök még nótát is csinált róla, mielőtt becsukta volna téltre a palotája ajtaját a szántásban.

Mén a nyúl az iskolába,
Mak-mak-mak,
Palatábla a nyakába,
Mak-mak-mak.
Sokat ér a tanítója, Csalavér,
Csili-csali csalavári Csalavér.

Mén haza a palatábla,
Mak-mak-mak,
Hova maradt a gazdája,
Mak-mak-mak?
Lefülelte vacsorára Csalavér,
Csili-csali csalavári Csalavér!

A bíró agara éppen a reggeli sétáját végezte a szántásban, mikor a tücsök ezt a szomorú nótát muzsikálta.

- Micsoda? - vakkantotta el magát, ahogy a Csalavér neve megütötte a fülét. - Hát már meg iskolamesternek állt be az a gézengúz! No, akkor én meg beállok iskolafelügyelőnek.

No, a bíró agarát csakugyan annak teremtette az Isten is. Akkora tisztessége volt neki az udvarban, hogy még a jércekakas is csak akkor merte kicsúfolni, ha előbb a feje tetejére röpült. A feje pedig olyan hegyes volt, hogy talán még tübe is lehetett volna húzni cérnának. A dereka karcsú, mint a keszegé, a lába oly hosszú, hogy elfáradt, mire végig nézett rajta. A szeme, igaz, hogy kisebb volt a kávéscsészénél, de a fülét bátran használhatta paplannak is, ha fázott.

No, ha hétköznapló gúnyában is ilyen tiszteletre méltó teremtés volt a bíró agara, el lehet gondolni, milyen volt, mikor cylinderbe dugta a fejét, keztyűbe a kezét és aranygombos botot fogott a kezébe!

Már pedig ezt mind megcselekedte, mikor elindult Csalavért meglátogatni. De még egyebet is cselekedett: minden fogát élesre köszörültette a sarki köszörűssel. Mikor aztán fizetni kellett volna, akkor vette észre, hogy az erszényét otthon felejtette. No mindegy, megigérte a köszörűsnek, hogy apró pénz helyett a Csalavér téli bundáját hozza el neki.

Szegény Csalavér meg nem is sejtette, hogy ő már a köszörűs bundájában jár. Kint sütkérezett a ház előtt, a harangláb tövében s nagyon meresztgette fölfelé a szemét. De nem azt a harangot nézte, amit ebédre szoktak megkondítani a Mackó úr idejében, hanem azt a kis cinege-

madarat, amelyik a harangláb tetején tollászkodott. Azzal alkudozott, hogy mennyiért tanítaná meg repülni.

- Mire volna az jó teneked? - tudakozta a cinege.

- Szégyenlem, hogy Magyarországon még nincsen repülőmester, - mondta bánatosan Csalavér. - Pedig én mindjárt meg tudnám szerkeszteni a repülőgépet, csak egy kicsit a szárnyadat megvizsgálhatnám.

A cinegének nagyon megtetszett, hogy Csalavér ilyen hazafias érzésű s hajlandó lett volna a szárnyát megvizsgáltatni, mikor szerencséjére belépett a kapun az agár. Erre a cinege elröpült s elhihetitek, hogy Csalavér is nagyon szerette volna a példáját követni, mikor a vendégre ráismert. De már akkor nem volt menekvés semerre, mert a nagy tekintetű agár elállta az utat.

- Agár vagyok, - emelte meg tisztességtudóan a cilinderét, - az erdei iskolák felügyelője.

- Alázatos a szolgál, - hajlongott hátrafelé Csalavér.

- Hallottam hírét az iskolájának, - mondta méltóságosan az iskolafelügyelő, - van sok növendéke?

- Ó igen; csak az a baj, hogy kissé messze laknak s rendesen elkésnek az iskolából. Éppen harangozni akartam nekik, hogy siettessem őket, de nem bírom fogni a harangkötelet ezzel a fájós kezemmel.

- Mi lelte a kezét?

- Megvágtam a kaszával, mikor szénát kaszáltam télire a kicsinyeimnek.

Az agár azt gondolta magában, hogy pompás dolog lesz rókát és nyulat fogni egyszerre. Ilyen ünnep száz agárnak is csak egyszer esik az életében.

- Mit szólna hozzá, ha én megrángatnám a harangot? - kérdezte leereszkedő mosolygással.

Csalavér majd elolvadt a boldogságtól és a szívére tette a kezét:

- Ezt a felejthetetlen napot föl fogom jegyezni korommal a kéménybe.

Az ám, csak hogy az volt a baj, hogy az agár sehogy se bírta megfogni a harangkötelet.

- Eh, eh, - köhintett boszúsan, - mindjárt kicsúszik a kezemből.

- O, azon könnyen segíthetünk, - ugrott oda Csalavér szolgálatkészen, - majd kötünk rajta fogót. Szabad a becses kezét kérnem a felügyelő úrnak?

A nagyérdemű agár odanyújtotta a becses kezét s észre se vette, mikor Csalavér úgy ráhurkolta a harangkötelet, mint ostort a nyelére.

- No, most már jó mulatást kívánok az úrnak, tessék harangozni, amennyit csak jól esik, - vigyorgott a koma az agár szemébe s fölemelve a földre ejtett aranygombos pálcát, szép csendesén beballagott a házba.

A nagyérdemű agár csak most vette észre, hogy a róka bolonddá tette.

- Au-vau-vavau! - szaladt volna Csalavér után, de nem eresztette a kötél. Hanem ahelyett megszólalt a harang: bimm-bamm-bumm, - és minél kétségbeesettebben rángatódzott az agár, a harang annál sebesebben eresztette magából a hangot: bimm-bamm-bumm!

Csalavér pedig familiástól odakönyökölt az ablakba és le-lekiáltott az erdei iskolák felügyelőjére:

- Hej, de csak hamis ember az úr! Azt mondta, iskolafelügyelő, pedig, úgy látom, született harangozó.

- Hanem remek hangja van ennek a harangnak. Öröm hallgatni.

- Hallja az úr, tán elég is lenne már abból a nagy kalimpálásból! Ne rángassa már annyit azt a szegény harangot!

A harang pedig egyre csengett-búgott s ezüsthangja bejárta a téli alvásra készülő erdőnek minden zugát. S ahová a harang beszólt, ott mindenütt azt gondolták: nini, hazajött Mackó úr! - s az egész erdő sietett Mackó urat köszönteni. Elősompolyogtak a szelid nézésű őzikék, kiszökdécseltek meleg fészükéből a szemfüles mókuskák, előgurultak a takaros sündisznócskák, elősurrantak a jókedvű cinegék, a tarka-barka tengelicék, még a nyúl apók és nyúl anyók is odalopakodtak a bokrok alatt, sőt még az álmos csiga-biga is kinyújtotta egy percre a szarvacskáját a háza ajtaján - és támadt olyan kacagás, amilyent tavasz óta nem kacagott az erdő.

De hát ki is állta volna azt meg nevetés nélkül, mikor a nagyérdemű agár cilinderkalapban és keztyűs kézzel rángatta a harangot és mentül jobban szeretne volna nem rángatni, annál jobban rángatta!

S mikor az erdő a maga száz hangjával harmadszor is elkacagta magát, a nagyérdemű agár szégyenletében akkorát rántott a kötélén, hogy elszakadt, mint valami cérnaszál.

- Ohó, ebből baj lesz! - csapta be Csalavér koma az ablakot s bújtatta a familiát szék alá, ágy alá, mert azt hitte, hogy most már mindjárt bejön körülnézni a nagyérdemű agár.

Jaj, pedig dehogy jutott az eszébe annak a szegény nyavalyásnak! Örült, hogy elszabadulhatott s nyakába vehette a világot. Bezzeg oda volt már a nagy tisztesség, csak a kötél maradt meg belőle, mert azt hurcolta a kezén árkon-bokron keresztül.

A harang nyelve pedig még lengett egy-kettőt s ahogy az utolsó csendülés végig rezgett a levegőn, elhallgatott az erdő is. Ez volt az utolsó kacagása, ezzel aztán álomnak adta magát, amiből föl sem ébred tavaszig. Jó öreg Tél apó gondoskodott róla, hogy az álma mély legyen, csendes legyen: betakarta lágyan meleg takaróval, csillogó, villogó, tiszta fehér hóval.

No, ez szép dolog Tél apótól, hanem az már nem szép tőle, hogy a Csalavér-féle népekkel semmit sem törődik. Nagynéha juttat nekik egy-egy megdermedt verebet, de mit ér az olyan nagyétkű familiának, amilyen a csili-csali Csalavári Csalavéré? Bizony Cselefendi úrfi, meg Csalarózsi kisasszony néha napszámra nyelik az éhkoppot s fölverik siralmas énekükkel az egész környéket:

Jaj, már nyár
Mért nem lesz,
Mért nem lesz?
Erdőmélyén két kis róka
Éhen vesz!

Ilyenkor aztán Csalavér apó mérgesen rájuk mordul a kis éhesekre:

- Ugyan mit óbégattok annyit! Mind elriasztjátok vele a ház tájáról a madarakat. Inkább tegyetek úgy, mintha már éhen vesztetek volna!

De ennek fele se tréfa ám, mert Csalavérék telente azzal keresik a kenyeret, hogy halottat játszanak. Hol egyikük, hol másikuk kifekszik a szép fehér hóba, a nyakát megmerevíti, kezit-lábát elhányja magától, a szemét lefogja s valósággal olyannak tetszik, hogy aki meglátja, azt mondja rá:

- No, ez se csíp el többet csirkét!

De a nagy, lomha fekete varjak, ahogy körülropködik a halottat játszó rókát, még mást is mondanak. Azt mondja az egyik:

- Kár, kár!

- Mi kár? - kérdezi a másik.

- Az, hogy csak egy róka fekszik itt a hóban.

- Elég lesz ez kettőnknek is!

- Hát akkor csak a szemét, hogy meg ne sántúljon!

Mikor aztán a bolond varjú már a bicskáját keresgeti, akkor Csalavér koma hirtelen kinyitja a száját s mire összecsukja, akkorra már megvan az aznapi ebéd, csak éppen meg kell koppasztani.

Hanem bizony így télidőben nem sokat vesződnek a koppasztással, inkább azon tollasan berántják a varjut. Cselefendi még az ujját is megszopogatja utána.

Cselefendi meg nem állhatta szó nélkül, hogy Csalarózsikának még a varjújából is juttatnak.

- Igen, csak az a kedves mindig, - dörmögi durcásan, - engem meg kisemmiztek mindenből.

Ebben pedig nem volt neki igaza, mert ha a májat elették is előle, a villanyélből jutott neki is. Azzal húzott a körmére Csalavér apó akkorát, hogy most már igazán volt mit szopogatni neki.

- Hja, öcskös, máskor fogj magadnak ebédet! Mikor én ekkora suhanc voltam, már én akkor hét faluból vásároltam a csirkét.

A sok példálódzásra aztán egyszer Cselefendi is meggondolta magát. Ő is kifeküdt a hóba halottat játszani. Szegényt majd megvette már az Isten hidege, olyan sokáig leste a jó szerencsét. Végre aztán mégis megjelent, még pedig hatalmas parlagi sas képében.

- Ohó, ez lesz aztán a jó fogás, - nyalogatta az úrfi a szája szélét, mikor a fölötte kóválygó nagy madarat meglátta, - de már ennek a májával csakugyan elrontom a gyomromat!

De tán még csamcsogott is már a saspecsenyének, mikor a pecsenye, huss! lecsapott rá s úgy felkapta szegény Cselefendit a hatalmas körmével, akár valami ökörszemet.

- Nyiff-nyaff! - visított a kicsi, - én nem akarok madár lenni! Eresszen vissza, kedves sas bácsi, inkább sohse játszom többet halottat!

De annak ugyan visíthatott, mert a sas bácsinak olyan messze volt a feje a lábától, hogy egy kukkot se hallott a nagy rimánkodásból.

- No, akkor majd a lábaddal beszélek, - gondolta Cselefendi s beleeresztette fogacskáját a sas bácsi lábába.

Az se ért semmit. Sas bácsinak olyan vastag vadászcizma volt a lábán, hogy Cselefendinek majd beletörött a foga.

- Ejnye, akkor főntebb kereskedjünk! - tűnődött az úrfi s addig nyujtogatta, meresztgette a nyakát, míg el nem érte a mellényét a sas bácsinak. Azt azután megráncigálta egy kicsit a fogával.

- Nézem no, benne felejtette-e a szabó a tűjét?

Nyilván benne felejtette, mert a sas egyszerre kieresztette a körme közül s rikoltozva rebbent fel a magasba.

- Sohase fogok többet olyan pecsenyét, amelyiknek foga van!

A kis róka pedig zuhant lefelé, mint valami kődarab. A patakparton puffant le a zúzmarás túskebokrok közé, amik mind összehasigatták a sunyi ábrázatát.

- Sohse fogok többet olyan pecsenyét, amelyik engem akar megenni, - fogadkozott az úrfi, a hóba nyomogatva a betörött orrát. Hanem a másik percben már szipákolva szaglászott vele maga körül:

- Pecsenyeszagot érzek!

A bokrok közül csakugyan valami csörgés hallatszott s Cselefendi egyszerre elfelejtette a fogadását.

- No, Cselefendi, most mutasd meg, hogy az apád fia vagy! - biztatta magát a kis róka s minden erejét összeszedve, beugrott a bokrok közé.

- Enyim vagy már, pecsenye! - huppant rá diadalmasan a zsákmányra.

- Ez is a tied, ostoba lurkó! - mordúlt el a pecsenye s úgy simította fültövön Cselefendit, hogy szikrát hányt bele a szeme. - Hát te már a tulajdon apádat is pecsenyének nézed?

Csalavér apó csörtögött biz ott a bokrok alatt, mert ő is zsákmánynak vélte a fiát. Annál dühösebben esett most neki a két fülének s bizony a bundáját is megszabdalja, ha hangokat nem hall a patak felől.

- Csitt csak! - ütött a szájára gyöngéd szeretettel a fiacskájának, - emberek jönnek-mennek a patak jegén. Lessük ki, mit akarnak. Az emberektől néha még mi is tanulhatunk.

Az emberek pedig semmi egyebet nem csináltak, mint halásztak a patak jegébe vágott lékeken. Olyan kövér potykákat rángattak ki a vízből, hogy Cselefendit a hideg rázta értük.

- Apó, - csettegett a nyelvével, - mit szólnának ezek a bácsik ahhoz, ha egy kis halacskát koldúlnék tőlük?

- Hát biz azok kifordítanak a bundádból, - vigyorodott el Csalavér apó egész megbékülten. - Hát igazán olyan nagyon szeretnél halat enni, te buksi? No hát akkor szaladj haza és mondd meg anyónak, hogy készítse elő a halsütő tepsit.

- Hát a halat hol vesszük? - kérdezte bambán Cselefendi.

- Azt csak bízd apádra, - mondta Csalavér kevélyen s úgy meglobogtatta a lompos farkát, mint valami zászlót.

A kis róka aztán hazabukfencezett az örömhírrrel, Csalavér pedig megvárta, míg a halászok hazatakarodnak a patakról. Akkor aztán óvatosan lecsúszott a partról, leballagott a jégre, letelepedett a léknek a szélére és a lompos farkát beleeresztette a vízbe.

- Ekkora horogra akár egy cethal ráakadhatna, - gondolta magában.

De bizony nem kapta azt be még csak egy hitvány keszeg se. Pedig ugyancsak harapós volt az idő, Csalavérnak egész megfihéredett a bajusza a dértől s a csizmát is nagyon vékonynak találta a lábán.

- Nini, még majd nem sikerül a halászat, - boszankodott Csalavér. - Nem akarnak észrevenni ezek az ostoba halak.

Kinjában aztán füttyörészni kezdett. Azt gondolta, erre hamarabb előjönnek a halak. De bizony csak Csalarózsika jelent meg a parton a csalogató füttyszóra. Attól félt a szelid kis teremtés, hogy apó azóta nemcsak megfogta, hanem meg is ette már a halat. Gyanakodva lobogtatta felé a kötőcskáját:

- Hol a hal, apó?

- Csitt te! - integetett vissza Csalavér, - éppen most kapaszkodott bele a farkamba valami kövér harcsa. Érzem, hogy nagyon csípi. Szaladj haza hamar, hozz neki kosarat!

Futott Csalarózsika, mint a szél, de Csalavér még se győzte visszavárni. Úgy rá talált akaszkodni a hal a farkára, hogy már sokallotta is.

- Ej, jobb lesz ezt kirántani, mint hogy ő rántson be engem, - gondolta a ravasz halász, azzal nekirugaszkodott és nagyot ugrott a jégen.

- Potyka, harcsa gyere ki, jobb lesz nektek ideki!

Fölugrott a koma, hipp-hopp s ott maradt a farka, ripp-ropp! Belefagyott biz az a jégbe, a hideg csípte, nem a hal.

Csalavér nagyot üvöltött kínjában, hogy a farka így megvált tőle, de a szégyene még nagyobb volt, mint a fájdalma. Mi lesz ebből, ha ennek híre szalad az erdőn? Farkatlan rókának hívja ország-világ.

Szemlesütve sompolygott hazafelé. De vissza-visszanézett, hátha a farka is utána jön? Ugy hempergette azt a szél a jég tetején, mint valami letépett zászlót.

A fele úton szembe jött vele a család. Cselefendi szánkó módjára húzta a hálnak való kosarat. Csalarózsika meg ült benne nagykényesen. Csalavér nagyon szeretne volna meg nem látni a magzatait, de Cselefendi úgy szaladt neki, mint valami szilaj csikó s leütötte a lábáról.

- Ne te, ne, - morgott az öreg haragosan, - majd mindjárt megabrakollak!

- Nini, atyus, te vagy az? - meresztgette Cselefendi csodálkozva a szemét. - El nem hiszem, míg meg nem mondd, hová tetted azt a szép lompos farkadat?

- Lenyirattam, - hunyorított az öreg a szemével, - ez most az úri divat.

Csalarózsika meg a kövér potykák felől tudakozódott, de Csalavér apó szörnyű haragra lobbant.

- Hordjon el a kakas, te kis fityfirty, hát teneked mindig csak az evésen jár az eszed? Gyenge nyúlcomb, kövér libamáj: nincs csúnyább a telhetetlen rókánál. Fácánszárny és őzlapocka! Hát nem többet ér a természet szépsége minden harapnivalónál?

Példaadás kedvéért Csalavér úr maga is körülvillantotta a szemét a gyönyörű természetén és hirtelen reszketés állt minden tagjába. Akkora csizmanyomok feketéletek elé a szép fehér hóban, mint egy-egy süldő malac.

- Hej, gyerekek, kopó meg az agár, most már azt nézzük, hogy merre szaladjunk! Hazajött Mackó úr. Ilyen csizmát kerek e világon nem szab a varga másnak, csak ő neki.

Már akkor Csalavér anyó is szaladt feléjük nagy lelkendezéssel:

- Oszolj népség, nincs vendégség! Hazajött Mackó úr!

Szegény anyónak meg volt tépve a kontya cudarúl, az egyik papucs is elmaradt a lábáról, a főzőkanál a kezében maradt s azzal olyan hadonászást vitt véghez, hogy Cselefendinek majd kiverte a szemét.

- Jaj, de milyen sok drága elemózsiát hozott magával! Egy sonkacsülköt hozzám is vágott haragjában, kár, hogy a húst már leeszegette róla az úton.

A familia erre neki esett Csalavér anyónak s nagy sajnálkozással, gyöngéd szeretettel össze-vissza csókolgatta ott, ahol a sonkacsülok érte.

- Jaj, te drága szép szag! - szippantott nagyokat Cselefendi.

- Jaj, te kedves szép szag! - cuppantott nagyokat Csalarózsika.

- Jaj, te gyönyörű szép társaság! - bömbölte messziről valami mély, haragos hang s fölbukott a hóbuckák mögül Tányértalpú Barnabás természetes alakja. A nagy világutazó már neki készült a téli alvásnak. Ha már a javát elutazgatta is a medve-éjszakának, legalább valamennyit szeretett volna még szundikálni. Már meg is vackolt magának a kifosztogatott kastélyban, a fejére húzta a hálósipkát is, mikor eszébe jutott, hogy mielőtt álomra hajtana a buksiját, körül kellene nézni a ház táját.

- Elriasztom innen ezt a garázda népet, mert még majd valami csúfot űz velem álmomban, - dörmögte magában.

De hiszen elriadtak azok már a hangjától is.

- Ahol tágas, ott egyenes! - súgta Csalavér a családnak s ahányan voltak, annyifelé szaladtak. Mackó úr Csalavérnek ragadt az inába s nem győzött rá kiabálni:

- Állj meg, te gézengúz, állj meg, te semmiházi!

- Álljon meg maga, Mackó úr, magát senki se kergeti! - vigyorgott vissza futtában Csalavér.

- A fickónak igaza van, - hökkent meg Mackó úr s megállt egy pillanatra, hogy a hálósipka csücskével megtörölje a verejtékes homlokát.

El is tűnt ezalatt Csalavér, mintha a föld nyelte volna el. Mackó úr körülnézett, de nem látott egyebet egy lompos róka farknál, melyet ott lobogtatott a szél a patak jegén.

Mackó úr olyan jóízűt kacagott, hogy csak úgy reszketett bele a hálósapkája.

- Ohohó, a koma beleszorult a jégbe! De már ezt közelebből is megnézzük, mert jégbe szorult rókát nem mindennap látni. Csak az a kár, hogy a pápaszemem otthon maradt.

Biz az kár volt, mert így a közellátó szemével nem vette észre Mackó úr, hogy nem a vége, hanem a töve van kifelé a róka farknak. De még az is kár volt, hogy korcsolyát nem kötött a mancsára, mert úgy el-elvágódott, hogy belerengett a kobakja.

- Így van az, mikor az ember a repüléshez van szokva, nem tud a jégen járni, - mentegette magát Mackó úr s kinyújtotta a kezét a róka fark után. Abban a szempillantásban megint elzuhant s ripp-ropp, beszakadt alatta a vékony jég.

Mackó úr eltűnt a jég alatt. A kitóduló víz nagy buborékot vetett s bizony kis híjja volt, hogy a nagy léghajós, a hires utazó, a gazdag erdőtulajdonos bele nem fült a tulajdon patakjába.

De hiszen nem kellett Tányértalpú Barnabást féltetni. Ahol ni, kiütötte már a fejét a vízből s egy ugrással kivetette magát a partra!

Ott pedig az volt az első dolga, hogy kirázza a bundájából és kitüszszögje magából a jeges vizecskét.

- Hapcihaha! - zúgott keresztül a tüsszentés az erdőn. De micsoda tüsszentés volt! Tél apó, aki épp akkor szítálta legjavában a hólisztet a rengeteg mélyén, földhöz vágta a jégcsapkoronáját s fölpattant nyerítő szélparipájára.

- Micsoda? Hát a medve már fölébredt? Gyi sebesen, szélparipám, hogy a tavasz szét ne olvasszon bennünket!

- Prüsztihaha! - ujrázta meg Mackó úr a tüsszentést, úgy, hogy belerázkódott az erdő. Fák, bokrok kinyitották rügyszemüket s vigan újságolták egymásnak: nini, tavasz van, mert Mackó úr már fölébredt! A napocska is kikukucskált a szürke felhőpaplan alól és örömeiben végigcsókolta az erdőt: vidám jó reggelt, Mackó úr is fölébredt! A napocska jó kedvétől elolvadt a

hó, a patakon megindult a jég s csacska habok fecsegték, locsogtak, hogy nini, milyen korán kialudta magát Mackó úr az idén!

Kitörülte szeméből az álmod a mókuska is, a szarkák azt csörögték, hogy megjött a várva-várt vendég, a tavasz és a vadméhecskéek úgy dongták körül Mackó úr érdemes fejét, mintha valami nagy tányérrozsa-virág volna.

De hiszen süttött is azon a boldogság!

A nagy világutazó elérzékenyedve rázta meg a tulajdon jobb kezével a tulajdon bal kezét:

- Igazán nem is tudtam idáig, hogy én vagyok a tavasz ébresztője. De hiszen mégis csak ez a legkülönb mesterség. Még a nap is utánam igazodik. Az egész erdő adj Istent mond rá, ha én eltüsszentem magamat. Ezt csinálja utánam Zeppelin gróf, ha tudja!

Örömeiben egész hazáig tüsszögött tavasztüsszentő Barnabás s otthon tüsszentette a legnagyobbat, mikor az elemózsiás táskát leemelte a polcra.

- Kedves egészségére, nemzeti Mackó úr! - kacagott valaki az ablak alatt s elsuhant a falon egy hosszú, hegyes orr árnyéka.

Mackó úr azonban nem vetett rá ügyet, mert az elemózsiás táskát bontogatta.

- Ejnye, de könnyű lett ez a táskák! Pedig tele vásároltam én ezt a vasúti vendéglőben jónál jobb falatokkal.

Tele ám, csak hogy míg Mackó úr fürdeni járt, a Csalavér-familia visszafordult és kitakarította a táskát. Nem hagyott benne egyebet a vasúti menetrendnél.

Annak a tiszta lapjára azt firkantotta oda Csalavér:

«Megért ez egy róka farkat. A viszontlátásra, ha a farkam kinől. Csili-csali csalavári Csalavér.»

MÁSODIK RÉSZ

Szerencsés foghúzás.

A napocska már éppen a szemére akarta húzni a felhőpaplant, mikor Csalavári Csalavér kilépett a küszöbön és merengő tekintetet vetett az alkonyati égre.

- Nini, Csalavér gyönyörködik a természetben, - lepődött meg a napocska és örömeiben még ragyogóbban sütött vissza a madárdalos erdőre. Csalavér pedig elérzékenyedve intett neki búcsút:

- Olyan vagy, napocska, mint valami arany páva, aki a farkát terjesztgeti! Ha közelebb volnál, belédharapnék!

A napocska elvörösödött mérgében s Csalavér most már azt sóhajtotta felé:

- Olyan vagy, mint egy réztepsi. Jó volna benned halat sütni.

De már erre csakugyan a szemére rántotta a napocska a felhőpaplanját és átengedte a helyét ezüstruhás húgocskájának, a holdvilágnak. Annak a tiszteletére meg már a szemüvegét is föltette Csalavér.

Arra pedig nagyon büszke volt, mert afféle pápaszeme nem minden emberfiának van. Kigyók fújták azt hegyikristályból s ha Csalavér a szemére tette, a szúnyog is kócsagmadárnak látszott rajta. A holdvilágot meg olyan sajtformának mutatta, hogy Csalavér még a száját is megnyalta, ahogy fölbámészkodott rá.

- Nini, úgy látom, eszegeti is már valami förtelmes nagy holló! - mordúlt föl irigyen Csalavér s mindjárt arra is kapott a kezével. El is kapta azt a parányi legyecskét, amelyik rászállt a csillogó pápaszemére. El is kapta, be is kapta, csak azután csóválta meg a fejét:

- Ejnye, el is felejtettem a nevét megkérdezni! Mit írjak be most már a bogarász-naplómba?

Abban a percben lassú csörtetés hallatszott a mogyoróbokrok közt s Csalavér egyszerre abbahagyta a bogarászást.

- Nini, jön már az én vacsorám. Bizonyosan az öreg Agyaras, megismerem a csoszogásáról.

Az volt az csakugyan, a vaddisznó, cuppogós bocskorban. Húzta magával a malackáját is, aki nyöszörögve kapkodott oda a lapulevéllal bekötött állához.

- Alázatos a szolga, bikkmakkos jó estét kívánok, - hajlongott Csalavér s köszönés közben lecsapott a kalapjával egy pávaszempillét. Azzal kedveskedve megkinálta a malackát, de Agyaras apó megcsóválta a fejét.

- Nem igen élünk húsétellel ebben a drága világban.

Csalavér megbotránkozva csapta össze a tenyerét:

- Hát azt gondolja, urambályám, hogy én azzal élek? A hideg ráz, ha csak rágondolok is a húsrá. Nem tudósna való eledel az.

S csakugyan a hideg rázta Csalavért, ahogy a malackára nézett, de azért megint csak elkapott egy pattanó bogarat.

- Engedelmet kérek, - mentegetődzött vigyorogva, - az ilyen magamformájú tudós nem bír a természetével. Már deákkoromban is éltem-haltam a bogarászatért. S nem tudtam vele fölhagyni azóta se, mióta az orvosi pályára adtam magam.

Agyaras apó meglepetve csörrentette össze az agyará.

- Ezer milliomm pocsolja, hát miféle orvos uramöcsém?

Csalavér bánatos mosolygással igazította meg a pápaszemét:

- Hát bizony néha még arra is rávisz a kénytelenség, hogy a libák máját megvizsgáljam. A nyúlak kedvéért még fülörvosnak is beállok néha. Igazában pedig fogorvos volnék, de sajna, az erdőnek nem igen van fogfájós betege.

- No, nekem fogfájós fiam is van, - rántotta előre büszkén a fiacskáját Agyaras apó. - Visít ez a fogára úgy, hogy öröm hallgatni. Nyilván mogyorószem szorúlt bele. Az is lehet, hogy most hasad az agyara. Annak már a doktor úr lesz a megmondhatója.

Csalavér úgy tett, mint akinek nem nagy kedve van a dologhoz.

- Hát hiszen, ha nagyon nagy a kínja az öcsikének, szívesen - vont vállat vonakodva. - Ámbátor Üvöltő herceg ökegyelmessége is éppen ma estére rendelt magához s az ilyen előkelő beteget nem lehet megváratni.

Agyaras apó könyörgőre fogta a rőfögést:

- Higgye meg, doktor úr, meghálálom a jóságát. Ha nagy makktermés lesz, eltartom vele egész úri familiáját!

- Süsd meg, - gondolta Csalavér, de azért megindulva szorította meg Agyaras apó jobbját. - Nem bírok az apai kérésnek ellentállni, hiszen tudja, urambátyám, magamnak is van két ilyen kis csemetém.

Az ám, a két derék csemete éppen előugrott nagy-hancurozva a malacvisítésre. Csalarózsika szeretete jeléül a fogát vicsorgatta a kis pajtásra, Cselefindi meg a nyakát karolta át neki. Ki is állt az istenadtának a fogából egyszerre a fájás. Remegve rántotta meg az apóka szűrét:

- Kukorica, árpadara, ui, ui, gyerünk haza!

Csalavér doktor azonban azt mondta erre, hogy hamis portéka az a fog. Csak teteti magát, mintha már nem fájna. Kedves gyerekeit pedig riogatta előre sebesen:

- Szaladjatok hamar, kérjétek meg anyókat, hogy gyűjtsa föl a lámpákat a műteremben!

Aztán a karjára vette a didergő malackát s meg se állt vele, míg a kapun be nem hajította.

- Ne félj, nem ütöd meg magad, öcskös, mert egyenesen a Csalavér anyó karjába esel, - kiáltotta utána, aztán hátralépett s tisztességtudó meghajlással tolta előre Agyaras apót:

- Tessék előre menni, urambátyám!

Urambátyám ment volna is, csakhogy Csalavér kapuját nem az ő termetéhez szabták. Éppen csak a feje fért be rajta úgy, ahogy. Örült is, mikor visszahúzhatta, mert úgy érezte, mintha valaki az orrába harapott volna.

- Nem szeretem ezt az éles patikaszagot, - dörzsölgette a viszkető ormányát, - majd inkább csak idekint várom meg a foghúzást.

- Nem is apai szívnek való azt nézni, ámbár én bele nem töröm - vigyorodott el Csalavér s besuttant a kapun.

Agyaras apó pedig az ablakon szeretett volna bekukucskálni, de az erdei fogorvos műterme nagyon szegényesen volt kivilágítva. Mindössze egy-két szentjánosbogár-mécses pislogott benne. Agyaras apó csak annyit láthatott náluk, hogy a kis fogfájóst úgy körülvette az egész familia, hogy a füle se látszott tőlük.

- Áldott jó népek, - rőfögte elérzékenyedve Agyaras apó s rágyújtott a makkból készült makrapipájára. Addig-addig pőfékelt, míg egyszer csak valami nagy sikoltásra ki nem esett a szájából a makrapipa.

- Most vette ki a doktor az agyará, - mondta szánakozva s odakocogott megint az ablakhoz.

A műterem már akkor sötét volt, hanem a füstölő kéményen pompás pecsenyeszag kavargott ki.

- Bizonyosan vacsorára is ott fogták a kicsit, - dörmögött Agyaras apó s megint csak neki ült a várakozásnak. Egész elbóbiskolt bele, csak arra riadt föl, mikor valaki megrántotta az ormányát. A doktor úr keze nyúladozott kifelé az ablakon.

- Szerencsés foghúzás volt, - hahotázott ki Csalavér széles jó kedvében, - egyetlen egyet se törtem bele.

- Micsoda? - hőkölt vissza Agyaras apó, - hát hány fogát húzta ki a fiamnak a doktor úr?

- Amennyi csak volt, éppen egy marékkal lett, - nevetett Csalavér s kiszórta az ablakon a malacka fogait. - Csináltasson belőlük urambátyám fityegőt az óraláncára.

- Hát a fiú hova lett? - csattogtatta össze az agyará Agyaras apó rosszat sejtve.

Csalavér csúfondárosan pittyesztette el a száját:

- A fiú? Hja, a fiú összetört és széttépődött. Se baj, az a fő, hogy az agyara egészben maradt. Mondhatom, bátya, rég volt ilyen szerencsés foghúzásom.

Azzal becsapta az ablakot és besietett a familiájához. Az már akkor boldogan horkolta az igazak álmát.

- Munka után édes a nyugalom, - rebegte gyöngéden Csalavér, végignézve ártatlan kisdedein s eligazgatta rajtuk a csalán-selyemből szőtt paplant.

Aztán ő maga is végig nyújtózott a hárságyon, előbb azonban elővett az almáriomból egy harangvirág-poharat és leeresztgetett a torkán egy-két pohár málnalevet.

- Szomjazik a malacka, - simogatta meg elégedetten a gyomrát.

Szól a telefon.

Másnap reggel éppen az ebéd felül tanakodott Csalavér apó Csalavér anyóval, mikor nagylelkendezve közéjük ugrott Csalarózsika:

- Apó, szól a telefon!

- Ráér, hadd szóljon, - förmedt rá mérgesen Csalavér. Csalarózsika kotródott kifelé sebesen, tudta, hogy mikor apó haragszik, akkor nem lehet vele bolondozni, mert ő olyankor nagyon csattanósan beszélget.

Most pedig Csalavér apónak nagy oka volt a haragra. Nem találta a jégszekrényben azt a kis maradék-pecsenyét, ami az este megmaradt. Meg is húzgálta érte egyszer-kétszer a Csalavér anyó főköttőjét, akárhogy szabadkozott is szegényke, hogy ő álmában ette meg a pecsenyét.

- Mit tehetek én róla, hogy olyan ébren álmodtam, - törülgette a szemét a kötője sarkával.

Csalavérnak megesett a szive anyóán s megbékülve veregette meg a vállát:

- Se baj no, de én is szeretnék délre valami szépet álmodni!

Arra meg már mosolyogni is tudott, mikor anyó megigérte, hogy kimén a búzapiacra fogoly-madarat venni.

- Az már beszéd, - csettintett a nyelvével s kifordult az udvarra, egészségükre kívánni az éjszakai nyugodalmat az egereknek. Ahogy azonban Csalarózsikát meglátta a galagonyasövény aljában, mindjárt odafordult hozzá:

- Nini, hékám, szól-e még a telefon?

A takaros kis teremtés a füle búbjáig elvörösödött és ijedten hebegte:

- Már nem szól. Leakasztottam... ízé... megettem.

Csalavér egyszeribe meglátta a Csalarózsika szájacskájához ragadt szarkatollat és gyöngéd apai szeretettel legyintette nyakon:

- Nem tudtál várni, míg kijövök, he? Magam szerettem volna telefonálni. Most már mehetek a szomszéd telefonjához.

No azért nem kellett messze menni, csak a galagonyasövénytől a csipkebokorig. Mert az erdei telefon úgy van berendezve, hogy minden bokornak a hegyében ül egy szarka s az tovább csörgi, amit a szomszédja csörgött neki.

- Gyerre, gyerre, gyerre, erre, erre, erre, - berregte a telefonszarka a csipkebokron.

- Merre, merre, merre? - ágaskodott föl Csalavér a bokorra. A telefonszarka tovább adta a kérdést, az végigcsörögte az erdőt s rövidesen megjött a felelet is.

- Agyaras apó idéz téged a törvény nevében a tanácssziklára, az igazlátók elé. Csili-csali Csalavári Csalavér, az életed kicsit ér.

- Egy kukkot se hallok az egészből, - morogta boszúsan Csalavér s közelebb rántotta a füléhez a telefonszarkát. - Gyere, hadd igazítsalak meg egy kicsit.

Mire készen lett a telefon-igazítással, éles hang süvöltött végig a feje fölött:

- Ki-ő, ki-ő, ki-ő?

Karvaly vitéz szitált ott, a híres rabló-lovag. Csalavér vígan üdvözölte régi jó cimboráját:

- Kár, hogy előbb nem jöttél, pajtikám. Éppen most küldtem nyugdíjba egy öreg telefonos-szarkát.

Karvaly vitéz rosszkedvűen víjjogott le a magasból:

- Kár volt bántanod. Anélkül is sok van már neked a rováson. Az egész erdő fölzúdult ellened. Az igazlátók mind a tanácssziklán várnak s reggel óta telefonálgatnak érted.

Csalavér nyugodtan pödörgette a bajúszát a futókavirág kelyhében összepergett harmat-cseppek tükrében.

- Nekem ugyan telefonálhatnak! Legalább helyembe jön a pecsenye! Tudom én, mi van a törvényben. Várhatnak engem, míg idéző-levelet nem küldenek.

Karvaly vitéz aggóskodva csóválta meg a fejét és ellibegett a majorok felé. A kakuk már tizenkettőt kakukkolt s Karvaly vitéz ilyenkor nyitotta meg az iskoláját. A majorbeli csirkéket tanította repülni s mindig akadt egy-egy jeles tanítványra.

Csalavérnak pedig nagy kedve lett volna még megigazgatni egy-két helyen a telefont, azonban olyan lárma ütötte meg a fülét Csalavár felől, hogy jobbnak látta visszafordulni.

- Így csak Cselefendi tud ordítani, - mosolygott Csalavér apó, - nyilván a darazsakkal cicamacázik.

De hiszen nem volt a derék gyereknek cicamacázhatnékja. Összetörve jajgatott a gyékényponyván, Csalavér anyó gyöngyvirágmézzel kenegette a sebeit, Csalarózsika meg szagos kakukfűvel hessegette róla a legyeket.

- Puska, meg a golyó, hát téged hol tettek így csúffá, te anyaszomorító, te apakeserítő, te nagy mihaszna, te csirkeeszű, te? - kapott a hajába szeliden Csalavér a fiúnak.

- A tanácssziklán jártam, - nyögte Cselefendi, - elhoztam neked az idézőt.

- Hol van, te bumfordi?

- Itt van a hátamon, - nyöszörgött a kölyök, - minden igazlító ráharapta a pecsétjét. Olvasd el, ha írástudó vagy.

Szegény Cselefendinek csakugyan csúful el volt látva a háta. Csalavér alig tudta kibetűzni a sok ákombákomot.

- Ez az Üvöltő herceg fogahelye, a farkasé. Ezt a sziklavári remete harapta, a borz. Ez a Csupakarom báró saját körmehasítása, a vadmacskáé. Emezt meg Sas úr vágta, a nagyhatalmú. Született igazlító valamennyi, az már bizonyos.

- Jaj, ha láttad volna, hogy hányta a szikrát a szemük, mikor rólad beszéltek! - borzongott Cselefendi. - Parolát adtak egymásnak arra, hogy hurkot vetnek a nyakadba.

- De már ott magam is ott leszek! - kacagta el magát Csalavér s szeme tükrében úgy táncoltak a pajkos gondolatok, mint a tó vizén a napsugár.

A koma-bácsika.

Nem telt bele egy csirke-megkoppasztásnyi idő, hogy Csalavér koma felkészülődött a nagy útra. Annyiból állt az egész készülődés, hogy levetette a csizmát a lábáról.

- Törvénybe megyek, - magyarázta Csalavér anyónak, - oda pedig legjobb meztláb menni. Mert meztláb könnyebb lesz elszaladni, mint csizmában.

De aztán mégis csak meggondolta a dolgot és visszabújt a csizmába, Csalarózsikának meg azt parancsolta, hogy keresse elő az ünneplő kabátját.

- Minek lesz az, apó? - kíváncsiskodott Csalavér anyó.

- Útközben benézek az Agyarasék majorjába is Részvéltátogatást teszek a gyászbaborult családnál, - felelte megilletődve Csalavér. - Tudjátok, hogy egy Csalavérnak mindig tudni kell, mit kíván az illendőség.

De bizony még azt is tudta Csalavér, hogy nem illik üres kézzel menni az olyan helyre, ahol sok az apró gyerek. Be akart fordulni egy marék makkért a mókuska boltjába.

- Nincs annál kedvesebb csemegéjük a kis agyarasoknak, - gondolta magában. - Azzal akár Csalavárig el lehet őket csalogatni.

A boltot meg is találta az öreg tölgyfa odvában, de az ajtaja be volt csukva s az volt ráírva szép girbe-gurba mókusírással:

Haláleset miatt zárva.

- O, ó, - szimatolt Csalavér. - Mókuska meghalt volna? Hogy lehet az, mikor nem is én voltam az orvosa? Most már legalább a temetéséről gondoskodnom kell.

Azzal nekivetette a vállát az ajtónak és szerencsésen betaszította. Hát abban a percben egy álmos képű siheder gurul eléje a sarokból. Úgy látszott, nem igen tudta, hogy álmodik-e, vagy ébren van, mert nagyon ügyefogyottan nézett körül és sehogyse tudott ráismerni Csalavérre. A koma azonban egyszerre tisztában volt vele, hogy Mormota ásítozik előtte, a mókus boltos inasa. Ki is veregette a szeméből az álmot szaporán.

- Mi érte a gazdádat, te fiú?

- Nem érte azt semmi se, - bukdácsolt az inaska. - Oda van törvénybe.

- Ne beszélj! - vigyorgott Csalavér. - Hát akkor micsoda haláleset miatt van zárva a boltotok?

A kis álomszuszék már akkor megint a karjára hajtotta a fejét és félig alva adta meg a választ.

- Most viszik a vesztőhelyre Csalavári Csalavért, a híres gonosztevőt. Annak az öröme zártá be a gazdám a boltját. Engem meg itt hagyott házpásztornak.

Ezt már nem is mondta, csak horkolta az inaska. Úgy erőt vett rajta az álom, hogy arról se tudott, mikor Csalavér megmarkolta a fülét:

- Szépen házpásztorkodsz, mondhatom. Hiszen tetőled mindenféle csavargó nép betörhet a boltba. Ezer a szerencséd, hogy benéztem rendet csinálni.

Azzal hozzá fogott rendet csinálni, amúgy csalavérosan. Olyan szép csendesen kihámozta a bundájából a mókusinat, hogy föl se ébredt rá. Akkor aztán teleszedte a zsebét a makkos zsákból, belemarkolt az aszalt kökénybe is s szépen helyreigazgatta maga után az ajtót.

- Nincs szebb az igazságnál, - nézett vissza a fölírásra nagy meglepéssel. - Most már csakugyan el lehet mondani, hogy «haláleset miatt zárva.»

Olyan jó kedvre derült, hogy akár madarat lehetett volna fogatni vele. Madár azonban seholse mutatkozott. Olyan néma volt az erdő, mintha minden lakója kivándorolt volna. Csak a mocsár széléből hallatszott valami csörtögés.

Csalavér fülelve lapúlt meg a fűben:

- Ohó, várjunk csak egy kicsit. Mintha az Agyaras anyó papucs csattogna. Attól tartok, rosszúl esik neki, ha eszébe juttatom a bánatát.

Biz azt nyilván Csalavér is megemlegette volna, ha meglátja Agyaras anyó. Szerencsére az se hallott, se látott a fájdalomtól. Szomorúság volt hallgatni, milyen keservesen rőfögött búcsút a malackáinak:

- Kimegyek egy kicsit felejtkezni a répaföldre. Vagy láttok engem többet, vagy se.

- No, ezt nyilván eltaláltad, nénikém, - bukkott föl a fűből a Csalavér vigyorgó feje. Megcsörgette a zsebében a makkot és odalépett a négy malackához.

A kis ártatlanok, azok is szemmel láthatólag gyászolták a testvérkéjüket. Fekete pocsoltyában hemperegtek és fekete nadálygyökeret eszegettek.

A makkcsörgésre egy kicsit elfelejtették a bánatukat és körülvették Csalavért. Az pedig gyöngéd szeretettel cirógatta meg az orrocskájukat.

- Tudjátok-e, ki vagyok én, kicsikék? - tartotta eléjük a makkot.

- Goróf, goróf, goróf, - habzsolták befelé a kicsikék a csemegét.

Csalavér azonban szerényen elhárította magától a nagy tisztességet.

- Nem vagyok én gróf, gyerekek. Én csak a koma bácsika vagyok. Ki akar sétálni a koma bácsikával?

- Én is, én is, én is, - visítottak az együgyű malackák.

- Csitt csak, eszem a szátokat! - csendesítette őket Csalavér. - Aki csendesen viseli magát, az eljöhet velem csicsókát szedni, de aki megmukkan, annak mindjárt karikát kötök az orrára.

De úgy nézett ám a koma bácsika, mikor ezt mondta, hogy mind a négy malackának reszketés állt az inába. Nem is mertek mukkanni többet, pedig lett volna miért. A koma bácsika néha akkorát csipett rajtuk csupa szeretetből, hogy csak úgy égett bele a bőrük.

Igaz, hogy aztán mindig félreugrott tőlük és bele-bele vihogott a markába:

- Már látom, hogy kanásznak születtem. Senki se szeretheti nálam jobban a gyöngye malacot.

A csicsókaföld azonban sehogy se akart előkerülni, pedig a malackák már tántorogtak a fáradságtól. Akkor aztán a karjára szedte őket a koma bácsika és azt súgta a fülükbe:

- Mindjárt helyen, leszünk már. Halljátok-e a fák közt azt a nagy zenebonát? Minket várnak ám ott olyan nehezen.

Az igazlátók.

A tanácsszikla körül csakugyan nagyon takaros társaság verődött össze a Csalavér koma tiszteletére. Erdők-mezők minden lakója ott volt, akinek ő valaha borsot tört az orra alá. S az most mind az ő irhájára fente a fogát.

Még a kanálfülű nemzetség is azt makogta, hogy ki kell fordítani a bundáját Csalavérnak. Nagy elkeseredéssel emelgették a kalarábé-buzogányokat:

- Halál a fejére! A fiainktól fosztott meg bennünket!

- Minket meg árvaságra juttatott, - törölgették a szemüket az ürgék és egerek.

Még az őzike is haragosan topogott a lábával, pedig ő már csak nem valami vérszomjas teremtes:

- Sehol sincs tőle maradásom. Mindenáron biztosítani akarja a bundámat a molyok ellen.

A gimszarvas is elszántan köszörülte a szarvát a tölgyfa derekán:

- Ki nem léphetnek tőle a kicsinyeim a kapun. Mindjárt nevelőnek ajánlkozik melléjük.

- Útonálló! - gágogta a vadliba.

- Orvvadász! - hápogta a vadruca.

- Közönséges csirkerikátó! - csipogta a zöldcsizmás vízi tyúk.

Sárgarigók tillióztak, pacsirták trilláztak, vadgalambok burrogtak, vércsék visítottak, harkályok kopácsoltak, gémekek doboltak, cinegék cittegetek, még a tücsök is azt húzta a nádi hegedűjén:

- Zine-zene, gúzsba vele!

Volt ott olyan kavarodás, hogy alig birt vele a két erdei rendőr, a menyétke, meg a görény. Pedig ugyancsak érti a mesterségét mind a kettő. Hol a csizmájába, hol a gallérjába kaptak bele az erdei népnek:

- Csend abban a rossz gúnyában! Jönnek az igazlátók!

A tanácssziklán csakugyan megjelent a négy igaz bíró. Legelőbb a vadmacska sederedett föl a helyére. Lehúzta a keztyűjét, hogy mindenki láthassa, mért nevezik őt Csupakarom bárónak. Nyalka bajusza prêmes bundája, villogó tekintete mind a nagy urat mutatta. A hideg rázta az egész gyülekezetet, ahogy parazsalló szemével végig mustrálta az elegy-belegy népet:

- Mi-a-jó, mi-a-jó?

Üvöltő herceg már sokkal lassabban kullogott a helyére. Ő hercegségét kissé megviselte az idő. Sántított a féllábra és vak volt a félszemére. A gúnyján se látszott, hogy ő az erdőben a legnagyobb úr. Nyakig sáros volt a csizmája, a bundája meg úgy kifakult, mint valami juhászkutyáé. Világéletében sohse adott sokat a tisztességes ruhára.

- Foga teszi a farkast, nem a ruhája, - ez volt a szava járása.

No a fogain csakugyan nagyon meglátszott, hogy herceg a gazdájuk. Igazi farkas-fogak voltak. Akibe azok beleragadtak, az bizonyosan megfogadta, hogy sohse cseresznyézik többet egy tálból a nagy urakkal. Most éppen a gimszarvasra vicsorította rá őket nyájas üdvözléty gyanánt.

- Auah, de örülök, hogy látlak. Semmit se szeretek jobban a világon, mint a szarvaspecsenyét.

A gimszarvas reszketni kezdett örömeiben, Borz diák pedig álmélkodva kiáltott föl:

- Micsoda leereszkedés! Föl fogom jegyezni az utókor számára!

Borz diák volt a harmadik igazlátó. A diák nem volt valami dali levente. Penészes csuklyában járt, mint ahogy a sziklavári remetének illik s egy kicsit süket is volt, egy kicsit vak is volt s még a hangját is mintha megfogta volna egy kicsit a rozsdá. Csörgött, csikorgott, mint a kenetlen kulcs, amikor megrázta nagy fejét:

- Ejnye, ejnye, ugyan hova lehetett?

- Mi baj, Borz diák? - morgott rá a vadmacska.

- Nem találom a kezemet, - dörögte bosszúsan a sziklavári remete.

Az ilyesmi bizony sokszor megesik a tudósokkal s Borz diák abban volt a legnagyobb tudós, hogy sohase találta, amire szüksége lett volna.

- Ilyenek ezek a tudósok, - prűszkölt a vadmacska s úgy fűltöven körmölte a deákot, hogy az egyszerre látott is, hallott is s nyilván a kezét is megtalálta, mert odakapott vele az ábrázatához.

- Köszönöm alássan, csakugyan itt van a kezem, - vakargatta a fületövét. - Már attól féltem, hogy otthon felejtettem.

A negyedik igazlátó Sas úr volt, a nagyhatalmú, aki a sziklacsúcon csattogtatta a szárnyát. Sas úr nem szerette a sok beszédet, de amit mondott, az nagyon értelmesen volt mondva. Most egyre azt rikoltotta:

- Kivágjuk a szemét, kivágjuk a szemét!

Támadt is erre nagy éljen-riadal, de a farkas csendet parancsolt.

- Tiszteljük a törvényt! - mondta méltóságos képpel. - A törvény pedig azt rendeli, hogy mindenki adja elő a panaszát.

Lett is ott olyan mekegés, makogás, süvöltés, visítás, hogy egy szót se lehetett érteni. Üvöltő herceg azonban nagyobb tudott üvölni, mint a többiek együttvéve.

- Akinek panasza van, álljon ide elejbe, - üvöltö Üvöltő herceg - és mondja el a baját. Borz deák majd írásba foglalja.

De olyan csend lett ott, mintha mindenkinek leragadt volna a nyelve. A sok szegény kárvallott közül egy se akart nagyon közel menni a bíró urakhoz. Utoljára is karhatalommal kellett a két erdei rendőrnek a törvény színe elé állítani Agyaras apót. A karhatalom annyit jelent, hogy az egyik karjába a görény, a másikba a menyétke harapott bele az öreg majorosnak.

- Borz deák kérdezze ki a panaszost, - parancsolta a herceg.

A deák fölemelte nagy busa fejét és hunyorogva tekintett szét maga körül.

- Nem találom a számat, - hebegte zavarodottan. A vadmacska azonban most is segített rajta. Úgy végig cirókálta, hogy a markában maradt a fele bajusza.

- Köszönöm alásan, már meg van, - hajlongott Borz deák s hozzáfogott a kihallgatáshoz.

- Tehát hogy hívják ezt a gonosztevőt? - mutatott rá a farkasra. - Engedelmet kérek, nem találom a szememet, - mentegette magát, ahogy a tévedését észrevette.

- Ostoba kérdés, - prűszkölt közbe a vadmacska. - Nem Csalavérre vagyunk kíváncsiak, hanem a malackára. Azt a gézengűzt mindnyájan ismerjük, most már azt szeretnénk tudni, milyen volt a malacka.

- Gyenge volt a húsa, mint a harmat, - kezdte el Agyaras apó.

- U-úgy, u-úgy? - nyalogatta meg a szája szélét Üvöltő herceg.

- Fehér a bőre, mint a hó.

- Mi-lyen jó, mi-lyen jó! - szikrázott a szeme Csupakaromnak.

- Szép rózsaszínű az orrocskája.

Most ez egyszer Borz deák is egyszerre megtalálta a nyelvét, mert nagyot csettintett vele:

- Kár, hogy ott nem voltam!

- Szép gömbölyű a teste, mint a duda.

- Vágjuk ki a szemét, vágjuk ki a szemét! - javasolta Sas úr nagy szárnycsattogással.

- Egyszóval nagyon ennivaló kis teremtség volt, - törülgette a szemét Agyaras apó az inge ujjával.

Ebben a percben szétnyíltak a bokrok és előfurakodott közülök Csalavér mester, két karján a malackákkal. Alázatosan hajlongva lépkedett föl a tanácssziklára és olyan bűnbánó ábrázatot vágott, hogy csupa szívfacsarodás volt látni.

- Szánom-bánom a bűnömet. Nincs is egyéb mentségem, mint amit Agyaras barátom mondott. Nagyon ennivaló teremtség volt az ártatlan malacka. Szakasztott olyan, mint ezek itt a karomon. Mondjatok ítéletet, igazságos bírók.

Azzal letette a négy malackát az igazlátók elé, Borz deák pedig tölcsért csinált a markából s azon keresztül jelentette a közönségnek:

- Az igazlátók visszavonulnak tanácskozni!

A gyülekezetben nagy kavargás támadt. Legelőször a gimszarvas súgta oda az őzikének, hogy jó lesz innen meglépni.

- Nem szeretem a nagy urak igazságát, öcskös! - rázta meg a fejét.

A vizi tyúk is azt érezte, hogy nagyon szorítja a zöld csizma. Az ürgéknek meg az jutott eszükbe, hogy nekik sietni kell haza aratni. A nyulak azt makogták, hogy nekik a káposztapiacon van dolguk. S mikor Agyaras apó elröföntette magát, hogy ahol tágas, ott egyenes, úgy neki lódult az egész gyülekezet, hogy még tán most is szalad. Csalavér pedig váltig marasztotta őket, hogy várják meg az ítéletet.

- Azt tehettek velem, amit akartok, - tette a szivére a kezét. - Úgy meglakolok, ahogy kívánjátok.

De nem kívántak már azok egyebet, csakhogy az irhájukat elvihessék. Mindössze egy jámbor tapsifülesnek birta elkapni a köpenyege végét Csalavér. Azt azután a szivére ölelte felebaráti szeretettel:

- Legalább te maradj itt hírmondónak. Majd meglátod, milyen szívesen lát a herceg. Én magam foglak neki beajánlani, ha a tanácskozásnak vége lesz.

Annak pedig hamar vége lett. Legelőször Sas úr jött elő az igazlátók közül. Nagy meglepéssel jelentette, hogy mit végeztek:

- Kivágtuk a szemét, kivágtuk a szemét!

- Borz deák hirdesse ki az ítéletet, - parancsolta Üvöltő herceg.

- Hirdetné ám, ha volna kinek, - tekintett körül a vadmacska.

- Mindegy, a törvényt tisztelni kell, - magyarázta a farkas, - s a törvény azt kívánja, hogy az igazságot ki kell hirdetni. Mi az igazság, Borz deák?

Borz deák egy kicsit meg volt zavarodva, mert a szája úgy tele volt malacporcogóval, hogy alig találta meg tőle a nyelvét. S mikor nagynehezen megtalálta, akkor is csak azt tudta morogni:

- Nekem a legkisebb malac jutott. Sehol se találom az igazságot.

Csupakarom oldalba könyökölte a szórakozott deákot, mire aztán csakugyan megtalálta az igazságot.

- Az igazság az, hogy csili-csali Csalavári Csalavér úr nem bűnös, mert a malacka csakugyan nagyon ennivaló teremtés volt.

Csalavér hódolattal hajolt meg a farkas előtt, mint főigazlító előtt:

- Megnyugszom az ítéletben, hanem ez a kertész legény nem akar megnyugodni benne, - húzta elő a nyulat. - Ni, hogy csúfolódik most is a szájával! Ajánlom hercegséged figyelmébe.

Azzal lenyomta szegény kanálfülűt a farkas lábához, az pedig rávicsorította a fogát nagy felháborodással:

- Ismerem a fajtádat! Gonosz lázadó az egész atyafiságod! Majd megtanítalak én törvénytiszteletre.

Aztán odafordult Csalavérhez és kegyesen megveregette a vállát:

- Az érdem pedig megkapja a maga jutalmát. Mától fogva te vagy az udvari főéshordozóm. Elvárom hűséges szolgálataidat. Híveim, köszöntsétek új barátunkat.

Csupakaromnak azonban hirtelen olyan prűszkölhetnékje támadt, hogy sehogyse tudott tőle szóhoz jutni. Borz deák meg már megint nem találta meg a kezét, Sas úr pedig nem tudott egyebet a régi mondókájánál:

- Vágjuk ki a szemét, vágjuk ki a szemét!

Csalavér úgy tett, mintha semmit se vett volna észre. Alásan köszönte a nagy urak szíves jóindulatát és alázatosan kívánt nekik szép jó éjszakát. Aztán hazaballagott az alkonyatban s igen jól mosolygott rajta, hogy az erdei rikkancsok, a sárgarigók azt az ujságot hordják ágról-ágra:

- Huncut a biró, huncut a biró!

Csalavér látogatóban.

Az udvari főéshordozó nagyon hamar beletalálta magát az új méltóságba. Az volt az első dolga, hogy kiadja a parancsot Csalavér anyónak:

- Ezután mindig gombóc nélkül esszük a nyulat. Halálba szégyelném magam, ha udvari ember létemre gombócon kellene élnem.

Maga elé rendelte a kis csemetéit is. Azoknak meg azt parancsolta meg, hogy azért nem szabad ám kevélynek lenni. Még a csiga-bigához is le kell ereszkedni, mert az annak igen jól esik.

S ez nemcsak olyan szóbeszéd volt Csalavérnál, mert maga is azt cselekedte, amire a lurkóit oktatta. Hörcsög gazda például nagyon szegény sorú szántóvető, mégis leereszkedett hozzá, mikor hazafelé ballagott a búzaföldről.

- Megállj csak, te szegény szántóvető, egy kis beszédem volna veled!

A szegény szántóvető azt mondta, hogy nagyon sietős a dolga, mert várja otthon a kis családja a tele tarisznyával.

- Egy tapodtat se méggy addig, míg kölcsön nem adod a bundádat, - marasztotta Csalavér barátságosan. S csakugyan nem eresztette el addig, míg a bundát le nem gombolta róla.

Azzal aztán sietett Rák szabóhoz, akinek a patakban van a műhelye.

- Tudna-e valami csinos kis tarsolyt szabni ebből a hörcsög-bundából, mester? - csaholt le hozzá Csalavér.

- Már szabom is, - csattogtatta a mester az ollóját.

Mire Csalavér megalkudott egy pár papucsra a békákkal, akkorra készen lett a tarsoly. Azt aztán a nyakába akasztotta, mint valami érdemrendet s vitte haza nagy kevélyen.

- Jaj apó, de csinos kis tarsoly, ugyan mit tartogatsz benne? - szimatoltak a lurkók.

- Ebben hordom Üvöltő hercegnek az eszét, - vigyorgott az udvari főéshordozó.

A két gyerek kinyitotta a tarsolyt és elpittyesztette a száját:

- Hiszen nincsen ebben semmise.

- Mondom, hogy az Üvöltő herceg esze van benne, - hunyorított Csalavér.

Hanem azért mégis csak büszke volt ő erre az ékességre. Nem is állhatta meg, hogy az udvari előkelőségeknek el ne kérkedjen vele.

- Elmegyünk hozzájuk látogatóba, - jelentette ki a familiának. - Az illendőség is azt kívánja, hogy bemutassalak benneteket a magamfajta előkelőségeknek.

Csalavér anyónak semmi kifogása se volt a dolog ellen. Csalarózsikára bokorugró rokolyát adott, fenyőtoboz-fésűvel lesimogatta a borzas haját Cselefindinek s maga is előkereste a lapulevél-napernyőjét. Csak akkor csóválta meg a fejét, mikor már indulóban voltak.

- Mit gondolsz, apó, nem illősebb volna, ha kocsin mennénk látogatóba?

- Attól félek, nem igen kapunk fogatot, - mosolyodott el Csalavér. - Pedig én még soha senkinek nem maradtam adósa.

Cselefindi azonban mindjárt fölnyújtotta az ujját, hogy ő tud kocsit keríteni.

- Félek én attól, hékám, - kiáltott utána Csalavér apó. - Úgy ne járj, mint mikor a kecskegidát fogadtad meg a minap. Mire hazaértél volna vele, megetted.

No most nem járt úgy a kis ugri-bugri. Az erdőszélben virágot szedegetett a molnár számára, azzal állt alkuba.

- Szamár bácsi, - lopakodott hozzá, - mennyiért vinne el bennünket vendégségbe az apókám barátaihoz?

A szamár bácsi nem hiába volt szürke a sok bölcseségtől, egyszerre észbe kapott:

- A talpamra van írva a fuvardíj, öcsikém.

Azzal fölemelte a lábát s mikor a kis Cselefindi odahajolt hozzá, olyant rúgott rajta, hogy egyszerre eleredt az orra vére az ártatlankának. Inalt is vissza szegényke nagyjajgatva, de ahogy hazaért, nagyon az orrára húzta az árvalányhajás süveget. Világért meg nem vallotta volna, hogy a szamár bácsi tette csúffá. Csak annyit mert nyöszörögni:

- Sokat kérnek a fuvarért.

- Sebaj, - kapta karon Csalavér az élete párját, - úgy szép a róka, ha ballag.

Szó sincs róla, hogy szép ne lett volna a Csalavér-család, mikor úgy kicsipte magát. Egy vak csóka utánuk is kiáltott a jegenyefáról:

- Soh'sem láttam ilyen takaros társaságot, mióta megvakultam!

- Tessék bennünket közelebből szemügyre venni, - ajánlta neki Csalarózsika.

Csalavérnak meg az jutott eszébe, hogy jó lenne lefénnyépeztetni magukat. Be is kopogtattak a búbos bankához, aki nagyon szívesen fogadta őket, de sietett fölkostródni előlük a bükkfa hegyébe.

- Az emeleten van a műtermem, - billegtetten a sapkáját a búbos banka, - majd előre megyek az utat mutatni. Tessék utánam sétálni.

- Hagyjuk máskorra! - legyintett Csalavér. - Most siessünk a báró barátomékhoz a Csúpa-karom-kastélyba.

A bárói kastély tulajdonképpen egy odvas fűzfa volt, amelyiknek az útja madárcsontokkal volt kikövezve.

- Látszik, hogy nagyúri portán járunk, - nézett körül Csalavér anyó.

Csipkegalléros báró úrfiak miákoltak ki az ablakon, maga a báró pedig függőágyban heverészett az erkélyen.

- Tilos a koldulás! - mordult le mérgesen, ahogy a vendégeket megpillantotta.

Csalavér azonban vidáman lengette meg a kalapját, mintha csak azt mondták volna nekik, hogy tessék beljebb kerülni.

- Magunk is igyekeztünk, kedves barátom uram.

A kedves barátom uram pedig kidugta a taplósapkás fejét a függőágyból és még haragosabbra fogta a szót:

- Nem lehet bejönni. Nem vagyok itthon. A kulcsot is elvittem hazúlról.

- Nem tesz semmit, méltóságos barátom, - nyájaskodott Csalavér, - be tudunk mink menni az ablakon is.

Cselefendi már akkor kapaszkodott is fölfelé, azonban a kis báró úrfiak kimeresztették a karmukat és úgy hívogatták befelé:

- Legyen szerencsénk!

- Köszönöm szépen, nem akarok bicskát venni, - kotródott Cselefendi lefelé.

Csalavér is belátta, hogy a Csupakarom-familiával nem lehet figurázni, mert azok nagyon hirtelenkező népek. Elajánlotta tehát magát módosan, mint ahogy udvari emberhez illik:

- Viszontlátásra, méltóságos barátom uram. Meg fogom még szolgálni a szíveslátást.

Bizony pedig a sziklavári remete se fogadta őket szívesebben. Roppant elszégyelte magát, hogy rajta érték a négykézláb-járáson, mikor benyitottak hozzá.

- Nagyon homályos ez a terem, hol a kezem, hol a lábam nem találom benne, éppen most is azt kerestem, - mentegette magát a vendégek előtt.

No, ezt csak elnézték volna Csalavérék, hanem azt már zokon vették, hogy vadalmával, meg csipkebogyóval akarta őket megtraktálni Borz deák.

- Minálunk csak a cselédnép eszik ilyenfélét, - fitymálódott Csalavérné asszony. - Mink magunk sonkát szoktunk kávézni uzsonnára.

- Sajnálom, hogy azzal nem szolgálhatok, - mondta mogorván Borz deák. - Én legföljebb a magam sonkáját szoktam nyalogatni.

No, itt nem is soká időztek Csalavérék. Annál jobban igyekeztek a Sas úr lovagvára felé. Tudták, hogy annak mindig terítve van az asztala.

Hát hiszen a terített asztalban nem is lett volna hiány, de Csalavérék nem szeretnek létrán járni, a Sas úr várába pedig másképp nem lehet följutni. Jó szerencse, hogy a vitéz lovag éppen lent sétálgatott a várkertben fülemile-szót hallgatni. Igen szívesen fogadta a vendégeket, Csalavérőzsikára mindjárt rákiáltott, amint megpillantotta:

- Vágjuk ki a szemét, vágjuk ki a szemét!

A szende kis teremtés ijedten bújt az anyja köténye mögé s Cselefendi is csak a Csalavér háta mögül mert kikandikálni, azonban a lovag úr hamarosan elő csalogatta őket egy báránycombbal. Annak aztán nekiestek kés-villa nélkül s még a csontját se hagyják meg, ha a gondos Csalavér anyó el nem veszi tőlük:

- Inkább én rontsam el vele a gyomromat, mint ti, - mondta nekik anyai szeretettel.

Közben aztán az is kitudódott, hogy esze ágában se volt Sas úrnak a vendégek szemét kivágni. Csak azért hajtotta ő azt mindig, mert egyebet nem tudott mondani a négy lábúak nyelvén. Ő csak sasúl tud rendesen beszélni, azt pedig nem mindenki érti meg.

- No én úgyis értek egy kicsit, - mondta Csalavér szerénykedve. - Okleveles nyelvtanár vagyok.

Sas úr nagyon kapott a Csalavér nyelvtudományán. Mindjárt fölfogadta házi tanítójának.

- Az Üvöltő herceg udvarában is többször megfordúlhatnék, ha értenék a nyelveteken, - mondta a lovag úr. - Azt hiszem, a herceg is mindjárt szívesebben lát, ha szépeket tudok neki mondani.

- Bizonyosan, - hagyta helyben Csalavér. - A herceg semminek se örül jobban, mintha sánta rablónak nevezik. Ha azt mondják neki: vén együgyű, akkor majd kibújik a bőriből örömében. A vadmacskának az a becéző neve, hogy: tejfölnyalogató. Borz deáknak meg nem lehet jobbat kívánni, mint: karikát az orrára, kötelet a nyakára!

- Mind megtanulom én ezt szép lassacskán, - biztatta magát Sas úr, - hát a tanítómesteremet minek tiszteljem?

- Ó, én beérem azzal is, ha kegyelmes uramnak szólítasz, - hajtotta meg a fejét alázatosan Csalavér.

Sötét este lett, mire a kegyelmes úrék hazakászolódtak a vendégszerető lovag várából. Már akkor a szarvasbogarak sorra járták a nagy bakterlándzsával a szentjánosbogarakat és kigyújtatták velük a mécsest. Hanem amerre a Csalavér-familia elhaladt, ott ugyan mécses nem maradt égve.

- Mire jó ez a nagy világosság? - nyeldeste el Csalavér a mécses bogarakat, - világéletemben mindig utáltam a pazarlást.

Sas úr levizsgázik.

Nem telt bele sok idő: Sas úr már éppen akkora nyelvtudós lett, mint Csalavér koma. Tudta, melyik udvari méltóságot minek kell titulálni, kinek mi a becéző neve s ki milyen kívánságnak örül legjobban. Akkor aztán azt mondta, hogy most már szeretné tiszteletét tenni a hercegnél.

- Nem úgy lesz az, - mondta Csalavér. - Én majd valami nagy lakomát rendeltetek a herceggel s te azon teszed le a vizsgát.

- Én majd felköszöntőt mondok, - folytatta Csalavér, - te meg bele-beleszólsz, mikor én intek. Majd meglátod, szétszednek örömükben, hogy ilyen szépeket tudsz mondani.

- Azt se bánom, kegyelmes uram, - tuszkolta kifelé Sas úr a nyelvmestert. Most már megunta egy kicsit a barátságot, mert sokba került neki a nyelvtanulás. Tandíj fejében minden jó falatot elevezt tőle Csalavér.

Az pedig megsarkantyúzta magát és szaladt nagy lihegve az Üvöltő herceg udvarába. A vén farkas éppen afelül tanácskozott a vadmacskával, meg Borz diákkal, hogy illik-e az ilyen előkelő uraknak hernyóra vadászni, mikor betoppant Csalavér.

- No, főéshordó uram, mi tanácsot adsz? - fordult hozzá Üvöltő.

- Azt javallom hercegségednek, rendezzen valami nagy lakomát.

- Miből ugyan? - kacagott keserűen a három nagy úr. - Tán papmacska-hernyóból?

- A pecsenyéről majd gondoskodom én, - lihegte Csalavér, - de a lakomát el nem engedhetem. Veszedelemes összeesküvést akarok én azon leleplezni. Világra szóló árulást.

- Tán megint a nyúlak lázonganak? - üvöltött Üvöltő. - Bárcsak lázonganának már megint. Legalább lenne kit megbüntetnem.

- Megettük már az utolsó lázadót is, - fanyalgott a vadmacska.

- De a legveszedelmesebb még hátra van, - mesélte Csalavér. - Sas úr az áruló! Ki akarja túrni hercegségedet az uraságból. Lázít a főurak ellen. Olyan gyalázkodóan beszél rólatok, hogy én azt el se mondhatom.

- Hiszen nem is tud a nyelvünkön, - sziszegte gyanakodva a vadmacska.

- Úgy beszél, mint a vízfolyás, - bizonykodott Csalavér. - Majd kiderül az holnap a lakomán. Bizonyosan elszólja magát, csak ki kell várni. Mindnyájan úgy tegyünk, mintha semmit se tudnánk.

Borz mester még azon az estén megkarmolta a meghívókat, a herceg pedig a tintába mártotta az öt ujját és rájuk ütötte a hercegi pecsétet.

- Farkaséknál lesz lakoma, oda gyertek sógor, koma; ha hoz kendtek, eszik kendtek: ha nem hoznak, néznek kendtek, - ennyi volt az egész meghívó, de azért nagyon szép számban begyülekeztek a vendégek. Senki se maradt el, akit meghívtak, de nem is hozott senki semmit.

Mindössze a vízi cickány hozott volna egy vadborsó-szemet, de az meg útközben össze-találkozott Csalavérékkel. A Csalarózsika éles szeme vette észre a csöppséget, akihez képest az egér valóságos emeletes ház.

- Hová igyekszik, cickány néni? - kérdezte tőle a Csalavér szeme fénye.

- Hallom, valami nagy lakoma lesz a földesúrnál, oda gurítgatom ezt a dinnyét, - cincogta cickány néni, aki olyan kis teremtés, hogy a borsószemet is dinnyének tartja.

- Elviszem én magát oda dinnyéstől, néni, - szállta meg Csalarózsikát a jószívűség s csakugyan magához emelte a cickányt, úgy, hogy aztán el is felejtette előadni.

No hiszen voltak ott elegenden a cickány nélkül is, úgy, hogy a herceg a tornácon terítettett, hogy jobban férjenek. Tizenkét szúnyogbanda volt odarendelve muzsikásnak, s a herceg jobbra-balra kínálhatta velük a vendégeket:

- Parancsoljanak szúnyogot fogdosni, kedves híveim. Tessék, egyék, nem lesz egyéb.

S a vendégek valóban igen vigan lepkedtek a szúnyogokat, csak Sas úr ült a helyén komolyan, a vadmacska, meg Borz diák közt.

- Sánta rabló! Vén együgyű! Tejfölnyalogató! - ismételte magában a leckét s alig várta, hogy Csalavér intsen neki.

Az udvari főéshordó csakugyan föl is állott s csendet parancsolt a szúnyogbandáknak.

- Uram, uram, kegyelmes herceg uram, szállok az úrhoz, - kezdte meg a felköszöntőt és odahunyorított Sas úrnak, aki sietett közbevágni:

- Sánta rabló!

- Mit mondtál, te gézengúz? - mordult föl a farkas.

Sas úr ebből egy szót sem értett, csak azt látta, hogy ő hercegsége a fogát mutogatja. No, hadd örüljön még jobban! - gondolta magában és oda rikácsolta neki:

- Vén együgyű!

De erre már föl is ágaskodott Üvöltő herceg, Sas úr pedig azt gondolta, hogy most akar a nyakába borúlni, azért örvendezve kiáltotta oda neki, amire Csalavér tanította:

- Ki kell vágni a másik szemét is!

- Hiszen ez fölségsértés! - ugrott föl szörnyűködve a tudós Borz diák.

- Ki vele! - horkant föl a vadmacska.

Sas úrnak roppant tetszett, hogy így fölpezsdítette a társaságot. Mosolyogva bókolt mind a két szomszédjának.

- Tejfölnyalogató! - hajtott fejet a vadmacska előtt.

- Karikát az orrára, kötelet a nyakára! - kívánta Borz diáknak.

Azoknak aztán nem is kellett egyéb. Egyik az egyik szárnyát fogta le, másik a másik szárnyát, maga a herceg pedig a feje búbjára koppantott egy kicsit, hogy elállítsa a szavát. El is állította szerencsésen, mert Sas úr lenyaklott a székről.

- Vigyétek ki a konyhára, hátha ott a melegen magához tér, - szánta meg a jószívű herceg a megszédült lovagot.

Csalavér anyó vállalkozott rá, hogy majd ő magához téríti, mert neki ebben nagy jártassága van. Addig pedig a társaság kiment egyet fordulni a kertbe. Az öregek nem győztek hálálkodni Csalavérnak, hogy így elnyomta ezt a veszedelmes összeesküvést, a fiatalság pedig cicamacázni kezdett. Ami annál ajánlatosabb játék volt, mert négy cica-maca is volt a vendégek közt: a négy kis báró úrfi.

A báró úrfiak azonban hamarosan abban hagyták a mulatságot. Egyik keservesebben miákkolt, mint a másik s mind a Cselefendi gyerekekre panaszkodott.

- Nekem a keztyűm akarta lehúzni!

- Nekem a gallérom!

- Nekem a cipőcském!

- Én velem meg csirkét akart játszani!

- Roppant éles esze van a fiúnak, - mosolygott Csalavér apai büszkeséggel.

Csupakarom haragosan szorongatta meg a torkát az éles eszű fiúnak.

- Fiam, Cselefendi, - kérdezte tőle, - láttál-e már te nappal csillagot?

- Nem is akarok látni, - nyöszörgött Cselefendi.

- Hát pedig én mutatok! - emelte föl Csupakarom a jobbját és úgy cserdített a nyaka közé a kis legénynek, hogy az eljajdította magát:

- Nem is csillagot láttam, hanem holdvilágot!

De már akkor Csalavér is rálépett a lábára a vadmacskának s abból alighanem párviadal lett volna, de éppen akkor jelent meg a kertajtóban Csalavér anyó a tűznél kipirúlt orcával s mosolyogva mutatott föl a tornácra:

- Tálalva van!

Csalavér egyszerre elfelejtette az apai haragot és mélyen meghajolva tessékelte előre Csupakarmot.

- Gyerünk megünnepelni a Sas úr áldott emlékezetét!

Az őzgerinc.

A Sas úr torát ki se aludta még az udvari főéshordozó, mikor a szarvasbogár már rákopogtatta az ablakot a nagy bakter-lándzsával.

- Lassan, kása, ne poszogj, - mordúlt ki Csalavér álmosan.

- Igenis, kérem alásan, ő hivatja a téns urat, - csikorogta az erdők baktere, aki, mint jó bakterhez illik, mind a két fülére nagyot hallott egy kicsit.

- Kicsoda, te? - ásítózott Csalavér.

- Üvöltő herceg őkegyelmessége, - emelte meg a szarvasbogár tisztességtudóan a lándzsáját.

- Az már más, - pattant ki Csalavér az ágyból. - Megyek már, csak az eszes tarsolyt szedem elő a láda fiából. Bizonyosan az eszét akarja viszontlátni a kegyelmes herceg.

Csalarózsika meg a bakter bácsit szeretne volna egész közélről szemügyre venni, azért nagyon szíves szavakkal tessékelt befelé.

- Kerüljön beljebb, bácsikám, tegye le egy kicsit a lándzsáját.

- Mindig lándzsával szoktam járni, - csóválta meg a fejét a bakter bácsi.

- No majd én leszoktatom róla, - mosolygott Csalarózsika jókedvűen s először a lándzsáját vette el a bakter bácsinak, azután a szarvát akasztotta le a fejéről, de olyan ügyesen ám, hogy a feje is vele szakadt.

- Nini, nem is tudtam, hogy a bakter bácsinak a sapkája össze van nőve a fejével, - csudálkozott el a kis ártatlan.

Éppen azt próbálgatta, hogy a csizmája össze van-e nőve a lábával, mikor Csalavér apó oldalba könyökölte nyájas vigyorgással:

- Megpihentetted, úgy-e, az öreg bakter bácsit? Nincs is szebb dolog, mint a jószívűség. Magam is világéletemben híres voltam a bolond jó szivemről. Azt hiszem, nekem még a gyomromban is sziv van.

No, az bizonyos, hogy Csalavér mindig azon törte a fejét, hogy kit ölelhetne a szívére. Most is azért ballagott olyan lassan a herceg udvarába, hogy hátha találna valakit, akivel jót tehet. De nem találkozott mással, csak három békával, akik a mocsár szélében varrták a papucsot.

- Mit varrsz, mit varrsz? - kérdezte az egyik.

- Papucso-cso-csot, papucso-cso-csot, - felelte a másik.

- Ki-nek, ki-nek? - kérdezte a harmadik.

- Ú-rak-nak, ú-rak-nak, ú-rak-nak, - magyarázta az első.

- Ur-rak a papok, ur-rak a papok, - kuruttyolták erre egyszerre mind a hárman, de egyszerre elállt a szavuk, ahogy a Csalavér koma árnyéka rávetődött a vízre. Ugy lebújtak az iszapba, hogy éppen csak a szemük pislogott ki belőle. Csalavér pedig ijedten csapta össze a kezét:

- Jaj, ezek a szegény békák beleestek a vízbe! Szerencsájuk, hogy erre vetődtem, legalább ki menthetem őket.

S hiába erősítették az istenadta papucsosok, hogy ők igen jól érzik magukat a vízben, Csalavér rendre kihalászgatta őket és követelte rajtuk a jutalmat, amért az életüket megmentette.

- Varrunk neked papucsot, - ajánlották a megrémült iparosok, de Csalavér rájuk förmedt.

- Magamforma nagy úr nem jár papucsban, - mondta kevélyen s egymás után a gallérja mögé hajigálta őket. - Utóvégre senki se kívánhatja tőlem, hogy ingyen mentsem meg az életét.

A papucsosokkal való találkozás nagyon jó kedvre derítette Csalavért. Annál mordabb ábrázattal fogadták a hercegi udvar nagy urai. Pedig olyan özgerinc feküdt előttük, hogy arra csak mosolyogva lehetett nézni. Csalavér mindjárt el is vigyorodott, ahogy meglátta.

- Gyönyörű tájkép ez az özgerinc, - mondta szaglálódzva, - szeretném a házamban fölakasztani.

- Van már annak gazdája három is, - sipította Borz deák.

- Magam vagyok a gazda, - prüszkölte Csupakarom.

- Te mondd meg, kit illet az özgerinc, - hunyorított Csalavérre Üvöltő herceg.

Az udvari főéshordó hamar kész volt az ítélettel:

- Az özgerincet a legokosabb egye meg.

- Bolond beszéd, - nyivákolt Csupakarom.

- Nem találom az eszemet, - kapkodott Borz deák.

- Én vagyok a legokosabb, mert nekem van a legjobb fogam, - nyitogatta a száját Üvöltő herceg.

Az udvari főéshordó nagyon tekintélyes képet vágott.

- Majd kitudódik, ki a legokosabb, csak azt szeretném tudni, melyiktek bir legmesszebbre szaladni.

A három jeles úr egyszerre három felé szaladt, az udvari főéshordó pedig szép kényelmesen nekiült a pörös koncnak.

- Megmondtam, hogy a legokosabb eszi meg az özgerincet, - mosolygott elégedetten s addig föl se kelt, míg az utolsó csontot is le nem szopogatta. Akkor aztán behúzódott pihenni az árnyékba s onnan leste, hogy mikor térnek vissza a pörösködő méltóságok.

Legelsőnek Borz deák érkezett meg. Lihegett a jámbor, mint valami fujtató és egyre azt nyögte:

- Jaj, sehol sem találom a lábamat!

- Azt pedig találd meg, atyámfia, - dugta ki az orrát a bokorból Csalavér, - és kotródj vele, míg a herceg ki nem fordítja a bundádat.

- Mit vétettem én? - hüledezett Borz deák.

- Hát biz az történt, hogy Csupakarom visszaszaladt, megette az özgerincet, de a hercegnek azt mondta, hogy te etted meg. Most aztán meg akarják rajtad venni az árát.

De úgy megtalálta Borz deák a lábát, hogy lóháton se nyargalhatott volna el gyorsabban.

- Én pártodat fogtam, - kiabált utána Csalavér, - de úgy megdöngönyöztek, hogy mind bele-dagadt a gyomrom.

No ez igaz is volt, kigömbölyödött a főéshordó mester úr, mint a duda s még akkor se volt mozoghatnékja, mikor Csupakarom megérkezett nagy prüszkölve.

- Elkéstél, jó uram, - fogadta Csalavér a bokor mögül. - Elette előled Borz deák a finom falatot.

- Hol az az álomtáska, hadd gázoljam meg! - karmizsálta össze a pázsitot dühösen Csupakarom.

- Téged keresnek a herceggel. Azt mondta neki, te etted meg az özgerincet s úgy felbőszítette ellened, hogy minden fogát kifente, de még ki is köszöriültette.

De már ezt Csupakarom se vette tréfára, hanem sebesen ellisztelt hazafelé. Csalavér pedig ő utána is azt kiabálta:

- Én pártodat fogtam, de úgy megdöngönyözött, hogy mind beledagadt a gyomrom.

No mire Üvöltő herceg megérkezett, akkorra meglappadt egy kicsit. Az öreg farkas alig állt a lábán, lógott a nyelve a fáradtságtól, amikor sunyi tekintettel körülnézett:

- Nini, tán én vagyok a legelső? Mindegy, ide azzal az özgerinccel!

- Megették már azt régen, uram, - sompolygott elő Csalavér a bokorból. - Borz deák és Csupakarom vette el tőlem erőszakkal.

- Huj, huj, - üvöltött dühösen a farkas, - hát nem tudtál rá vigyázni?

- Rúgtak, martak, csiptek, haraptak, - kapkodott Csalavér jajgatva a gyomrához. - Jaj lépem, jaj májam, jaj gyomrom, jaj hátam! Csak ezt az egy-két csontot birtam a számodra megmenteni.

- Ezért meglakolnak! - kapott a csontok után Üvöltő herceg, Csalavérnak pedig megbékülve veregette meg a vállát. - Hanem te derék szolga vagy, főéshordó fiam, téged utóljára eszlek meg.

- Hálásan köszönöm ezt a kitüntető figyelmet, - hajlongott Csalavér alázatosan és olyan szorosra kötötte az asztalkendőjét az Üvöltő herceg nyakán, hogy megakadt a torkán a lapockacsont.

- Húzd ki, kedves szolgám, húzd ki! - krákolgott ijedten a herceg, de aztán megsajnálta a drága jó lapocka csontot, - vagy inkább told le, szolgám, told le!

Csalavér nagynehezen letaszigálta a csontot, mire a herceg még barátságosabban kívánt neki jó éjszakát:

- Látod, szolgám, milyen jó vagyok hozzád: még csak a kezedet se haraptam le, amikor a számba nyultál vele. Tudod mit? Ha megeszlek valamikor, a kezedet eszem meg utóljára.

- Én is ott leszek akkor! - gondolta magában Csalavér, mikor mély hódolattal búcsút vett Üvöltő herceg ő kegyelmességétől.

Csengetyűs Cselefedő.

Uri portáján nagy öröm várta Csalavér apót. Csalarózsika kint ült a küszöbön és szorgalmasan koppasztott egy fekete varjút. Csalavér mélyen megindulva tette a kezét apai szívére:

- Micsoda szorgalmas kis teremtes vagy te, eszem a kezedet!

Csalarózsika azonban sietett a kötője alá rejteni a varjút, mert attól tartott, hogy apóka inkább a kezében levőt szeretné megenni, mint a kezét.

- Ez nem dolog, apókám, ezért nem jár dicséret, - rebegte szerény pirulással. - Most csak udvari gyászt tartok a szegény Sas bácsiért.

- Udvari gyászt?

- No igen, szomorúságomban fekete varjút eszem a Sas bácsi emlékezetére.

- Nincs is szebb a kegyeletnél, - kiáltotta Csalavér elérzékenyedve, - gyere a szívemre, gyönyörű gyöngyikém!

Akkor azonban Cselefendi úrfi is megérezte a gyász-szagot és ő is nagyon elérzékenyedve ugrott a nyakába a hugicájának:

- Én is kérek szépen az udvari gyászból! Legalább az egyik szárnyát kérem az udvari gyásznak!

- Nesze udvari gyász! - ütötte orron a rókakisasszony a róka ifiurat. - Fogj magadnak udvari gyászt, ha olyan nagy benned a kegyelet!

- Okosan mondd, gyermekem! - bólintott Csalavér s nagyobb igazság okáért ő meg a pipaszárat eresztette végig az úrfin. - Sohse lesz róka ebből a nagy mihaszna Cselefendiből. Mikor én ekkora voltam, hét faluban nem volt nálam híresebb csirkerikató.

A kis Cselefendi a farka hegyétől az orra hegyéig vörösen somfordált el. Nagyon a szívére szolgált neki az apai szigor.

- No majd megmutatom én, mit tudok, - dohogta magában. - Fogok olyan udvari gyászt, hogy egy hónapig megélek belőle. De nektek akkor se adok belőle, ha a szemetek kopog!

Az erdőszélben szorgalmasan kertészkedett a kántorék fekete kecskéje. Hatalmas állat volt, akkora kolomp lógott a nyakában, hogy olyik falunak a harangja nincs olyan.

- Kecske bácsi, megengedi, hogy megszólítsam? - lopakodott oda mellé Cselefendi.

- Mek-mek, mek-mek, - felelte a kecske.

- Ugy veszem észre, kecske bácsi náthás. Meg szabad nézni a torkát? - ravaszkodott a Csalavér-ivadék.

- Mek-mek, mek-mek, - mondta még mindig türelmesen a kecske bácsi.

Erre aztán egészen vérszemet kapott Cselefendi s belekapott a kezecskéjével a gida szakállába.

- Nyissa ki a száját, kecske bácsi és mondja, hogy: á!

A kecske bácsi ki is nyitotta a száját, csak hogy nem azt mondta, hogy: á, hanem azt, hogy:

- Mek-mek-mek, megdöflek, - s taszított a kis rókán akkorát, hogy az egyszerre madárnak érezte magát, pedig szárnya se volt.

- Nem is rossz madárnak lenni, - gondolta Cselefendi röptében, hanem mikor lehuppant, elharapta a nyelve hegyét és azt gondolta magában, hogy még se jó madárnak lenni.

Mire föltápáskodott, nyoma se volt már a kecske bácsinak, csak éppen a csengetyűje maradt ott. Az bizony valahogyan lecsúszott a nyakáról a nagy döfködésben.

- Száz lúdgége, legjobb a vége! - rikoltotta el magát örömében Cselefendi s egyszerre a nyakára illesztette a csengetyűt. - No ilyen még az öreg apámnak se volt. Hej, mi lesz ebből, ha beállítok vele a házunkhoz!

Hát az lett abból, hogy amint javában kolompolgat magának a nagyeszű Cselefendi, egyszer csak a bokrok közül nagy csaholással esik a nyakába egy görbelábú kutya, akit ugyancsak biztatnak a sűrűből:

- Hajrá, Fillér! Csípd meg, Fillér! Szorítsd, Fillér!

Nagyot rántott magán a kis róka, éppen csak a füle hegyét hagyta a görbelábú kutya foga közt, azzal aztán uccu neki a világnak.

- Nincs szebb tudomány a futásnál! - mindig erre tanította Csalavér apó a gyerekeit s Cselefindinek mindig egyese volt ebből a tudományból. Nem is lett volna semmi hiba, csak az az átkozott csengő ne biztatta volna a görbelábú kutyát:

- Erre, erre, erre, erre!

A görbelábú kutya nem is vesztette el a kis róka nyomát egész Csalavárig s mikor Cselefindi besuttyant a kapun, dühösen csaholt utána:

- Csak ki, csak ki, csak ki, csak ki!

Bizony csengetyűs Cselefindi inkább kifordult volna, minthogy a Csalavér apó szerető karjába hulljon bele. Soha még úgy rókát meg nem ráztak, mint Cselefindikét s a szépreményű csemete aligha marad meg a bundájában, ha a görbelábú kutya már az előszoba ajtaján nem kaparásztat.

- Nem találom a kilincset! - panaszkolta a gazdájának.

- Törd be az ajtót! - javasolta a vadász.

- De már ennek fele se tréfa! - látta be Csalavér apó s eleresztette a Cselefindi fülét. - Gyertek utánam a hátulso kapun!

Mire a görbelábú kutya kifeszítette az előszobaajtót, akkorra a Csalavér-familia túl volt ungon-berken. Apó loholt legelől útmutatónak, mögötte Csalavér anyó és Csalarózsika támogatta a kis Cselefindit, aki csúful helyben volt hagyva.

- Sohse játszok többet harangozót, mamucim! - borúlt a Csalavér anyó vállára a kis boldogtalan.

- Jaj, mi lesz velünk, szegény földönfutókkal! - sopánkodott Csalavér anyó is s már itatni kezdte az egereket, mikor Csalavér apó hátrafordult és gyöngéd szeretettel megcibálta a főköthőjét:

- Ne pityeregjete, mig engem láttok. Hiszen Borz deák nekünk hagyta örökbe a házát.

- Hát Borz deák ki akar belőle költözni? - csodálkozott Csalavér anyó.

- Dehogy, - vigyorodott el Csalavér apó, - hanem én bele akarok költözni.

Borz deák elveszti a fejét.

A sziklavári remete éppen aludt, mikor a bujdosó Csalavérék beállítottak hozzá. Ki nem mozdult a házából, mióta kiesett az Üvöltő herceg kegyéből s egy kicsit megviselte a rabság. Egy kicsit lötyögős lett a bőre, a hangja meg egészen berozsdásodott.

- Mivel szolgálhatok a főéshordó úrnak? - csikorogta kelletlenül.

- Segítséget kérnénk alásan, - mondta alázatosan Csalavér.

- Én nem tudok segíteni, - mormogta Borz deák. - Nem találom a kezemet. Nem találom a lábamat. Nem találom a fületem. Semmimet se találom. Én magam is szerencsétlen vagyok. Mivel segíthetnék én a herceg barátján, akinek több a szerencséje, mint az esze?

- Az a mi bajunk, - vallotta szomorúan Csalavér, - a sok szerencse.

- Azért nem jut nekem belőle, - panaszkolta Borz deák. - Az eszem mindig helyén van, de a szerencsét sohase találom.

- Bizony ezen a tájon nem lehet vele találkozni, - hagyta helyben Csalavér. - Örökön az én ajtómat őrzi, malaccal se lehetne onnan elcsalogatni.

- Micsoda? - kapott a szón Borz deák. - Megtaláltam a fületem. Megtaláltam a lábamat. Megtaláltam a kezemet. Nagyon szeretnék egyszer a szerencsével találkozni. Sok beszélni valóm lenne vele.

- Semmi se könnyebb annál, - legyintett Csalavér. - Eredj el az én házamhoz, annak a kapujában strázsál mind a kettő.

- Micsoda mind a kettő? - ejtette el az állát Borz deák.

- Mind a két szerencse, - magyarázta Csalavér komolyan. - A kis szerencse is, meg a nagy szerencse is.

- Hírből ismerem őket, de sohse volt hozzájuk szerencsém, - vakarta a fületövét Borz deák.

- Annál több volt nekünk, - panaszkodott keservesen Csalavér. - Ki se mozdúlhattunk anélkül, hogy a szerencse a sarkunkba ne hágott volna. Látod, hogy csúffá tette a fiamat is.

Azzal előrántotta a szepegő Cselefindit, aki sorra mutogatta elharapott nyelvét, hegyetlen fülét, megszaggatott bundáját.

- Látod, ez mind azért van, mert ez a szegény gyerek azt kiabálta, hogy neki nem kell a szerencse. Ugy belekapaszkodott, alig bírta magáról lerázni. Pedig az csak a kisebb szerencse volt.

- Milyen az a kis szerencse? - tudakolta Borz deák.

- Görbe lába van, lapát füle és egyre azt kiabálja: csak ki, csak ki, csak ki! Egy kicsit goromba természetű, de azért nem kell tőle megijedni. De az se baj, ha elszaladsz előle, mert akkor meg a nagy szerencse vesz pártfogásába.

- Hát azt miről lehet megismerni?

- Arról a vasfűrlyéről, amit a vállán hordoz. Ha azt elkezdi billegetni, olyan muzsikát fúj rajta, hogy minden bajodat elfelejted.

De olyan nagy lett a kedve Borz deáknak, hogy alig találta helyét a vendégeknek. Csalavér anyót hintaszékbe ültette. Csalarózsikának pókselyemből szőtt kis táskát akasztott a nyakába, de legjobban hizelgett Cselefindinek. Össze-vissza tapogatta a sebeit és nagy barackokat nyomott a feje búbjára.

- Okosan tetted, öcskös, hogy nem barátkoztál össze a szerencsével. Nem is kell még az ilyen legénykének. Csak az ilyen magamformájú szegény öregnek való az.

Bezzeg nem kínálkozott most aszalt makkal, meg füstölt gyökerekkel. Nyúlsonkát, fácán-combot hordott elő az éléskamrából s nem győzte kínálni a kedves vendégeket.

- Tessék hozzálátni, de úgy ám, hogy semmire maradjon belőle. Ha a szerencse szolgál, nekem már nem kell többet az ilyesmi.

- Magam is azt hiszem, - vigyorodott el Csalavér.

- Csak attól félek, hogy nem bírok jól belekapaszkodni a szerencsébe ezzel az öreg kezemmel, - szedte elő Borz deák a sarokból a görbe botját.

De erre már Cselefindi is megszólalt:

- Sohse tessék attól félni, deák bácsi! Majd belekapaszkodik az kegyelmedbe úgy, hogy le sem rázhatja magáról.

Borz deák még csak annyit mondott, hogy nagyon szeretné, ha Csalavér elkisérné. Attól fél, hogy magától meg nem ismeri a szerencsét. Csalavér apó azonban nem akaródzott menni.

- Nem jó lesz az, Borz deák, mert akkor megint csak engem vesz elő a szerencse.

Ebbe aztán Borz deák is belenyugodott s magánosan indult el szerencsét próbálni. A Csalavér-család nagy farklobogtatással vett tőle búcsút.

- Sok szerencsét, Borz deák, sok szerencsét!

- Én azt hiszem, elég lesz neki a kis szerencse is, - vihogott a markába Cselefindi. Csalavér pedig nevetve csukta be új palotája ablakait:

- Magam is azt hiszem, hogy Borz deák visszafelé nem fogja megtalálni a lábát.

De biz annál még rosszabb is történt szegény Borz deákkal! A két szerencse csakugyan ott strázsált Csalavér kapujában s a görbelábú kutya mindjárt a nyakába ugrott a szerencsekeresőnek.

- Ejnye, de goromba szerzet ez - gondolta magában Borz deák, - csakugyan jól mondta ezt az én Csalavér barátom.

De azért világért se szállt volna vele szembe, hanem állta türelmesen a dühét.

- Csak akkor beszélek vele, ha lecsillapúl, - gondolta magában.

Hanem mikor a kis szerencse úgy az orrába csimpeszkedett, hogy eljajdította magát, akkor a nagy szerencse is lekapta a válláról a vasfurulyát.

- Jaj, csak billegetné már, - gondolta Borz deák.

Abban a percben nagyot szólt a vasfurulya, Borz deák pedig a homlokához kapott.

- Megtaláltam a szerencsét, de elvesztettem a fejemet, - ez volt szegénynek az utolsó szava.

A nagy szerencse pedig a vállára kapta a néhai Borz deákat és megveregette a fejét a kis szerencsének:

- No ezt jól megcsináltad, Fillér. Jutalmúl ezentúl Krajcárnak hívlak.

Csalavér borbélylásra adja magát.

A Csalavér-család éppen bevégezte az estebédet, mikor a vasfurulya elvitte a fejét Borz deáknak. Csalavér apó elővette a zsebkendőjét, ahogy a durranást meghallotta.

- Szivemből szánom szegény barátomat, - törülgette a szemét. - Látjátok, így jár a nagyra-vágyó. Gyerekeim, sohase erőltessétek a szerencsét, mert akkor tibelőletek is lábszőnyeg lesz.

Egy-két napig nem is mert kimozdulni a jeles familia az új lakásból. Attól féltek, hogy a szerencse ott ólálkodik körülöttük. Aztán meg amúgy is találtak elég tenni valót a ház körül.

- Nincs nekem itt addig nyugtom, míg nagy takarítást nem tartunk, - mondta Csalavér anyó, mikor már a szalonnatartó cöveket is megették.

- Nincs is szebb a tisztaságnál, - verte ki a pipájából Csalavér apó a hamut az asztal közepére.

- Magam is mindig éltem-haltam a nagy takarításért.

No, csináltak is szép kis nagy-takarítást. Minden divánt fölhasigattak, hogy hátha molyocskát találnának benne. De nem találtak ott akkorát se, mint egy kásaszem.

- Nincs csúnyább a nagy tisztaságnál, - boszankodott Csalavér. - Mindig mondtam én, hogy ez az ostoba Borz deák nem ért a gazdálkodáshoz. Még csak legyet se tartott az ügyetlen.

Hanem akkor megbékült egy kicsit, mikor a sarokban zselléreket talált. A kövér Pók takács lakott ott familiástól. Nagyban fonták-szőtték a finom selymet, mikor Csalavér rájuk köszöntötte a jó napot.

- Hogy vagyunk az árendával? - tudakolta valóságos háziúri ábrázattal.

- Selyemben fizetjük a házbért, - szuszogott a kövér Pók takács - s már meg is fizettük erre az esztendőre.

- Hol van róla az írás?

- Azzal nem szolgálhatok, - bámult el a szorgalmas takácsmester.

- No hát akkor ki kell hurcolkodni, de rögtön, - parancsolta Csalavér zordúl-mordúl, de aztán utána tette nyájasan, - majd inkább én is segíték hurcolkodni.

Meg kell adni, hogy ebben nagymester volt Csalavér. Úgy eltakarította a selyemtakácsot familiástól, szövőszékestől, hogy nyoma se maradt. Még csak bútorszállító kocsí se kellett neki hozzá. Mikor aztán a nagy takarítást ilyen szépen elintézték, az öreg Csalavér karon kapta a kis Cselefindit:

- Gyere, gyerek, sétálni!

Cselefindi nem akart hinni a fülének. Nem volt hozzászokva ehhez a nagy nyájassághoz, azért gyanakodva nézett a kedves apjára. Csalavér azonban mosolyogva cibálta meg a fiúcska sörényét:

- Elmegyünk a Rák szabóhoz!

De már erre majd a bőréből bújt ki örömeiben Cselefindi. Úgy kifeszítette a mellét, mintha már rajta volna az arany sujtásos új atilla. Csak akkor kezdett égne meredezni a haja szála, mikor a patak partjára értek és Csalavér lekiáltott a vízbe a Rák szabónak:

- Mester, adja kölcsön egy kicsit az ollóját! Ezt a bozontos kamaszt szeretném megnyírni!

- Az a bozontos kamasz nyilván én vagyok, - gondolta magában Cselefindi s éppen el akart illanni, mikor apókája belekapaszkodott a hajába.

- Egy lépést se, gyerek, míg le nem koppasztalak.

Cselefindi úgy jajgatott, mintha máris nyírnák s csak akkor csendesedett el, mikor Rák szabót meglátta a vízben a nagy bajúszával.

- Nagyon sajnálom, - mondta a mester nagy olló csattogással, - de nem adhatom kölcsön az ollómat. Nagyon rosszúl érezném magamat olló nélkül. Az édes atyámnak is az volt az utolsó szava a halálos ágyán: fiam, az ollódat soha ki ne add a kezedből.

- Igaza lehetett az öreg úrnak, - hagyta helyben Csalavér. - De hát akkor mit csináljak ezzel a boglyással?

- Megnyírom én szívesen, csak tessék beljebb kerülni, - ajánlotta készségesen a mester. - Én magam nem hagyhatom itt a műhelyt. Tetszik tudni, az édes atyámnak az volt az utolsó előtti szava a halálos ágyán: fiam, a műhelyedet soha el ne hagyd!

- Tiszteljük az ősök tanácsát, - bólintott elérzékenyedve Csalavér s hirtelen lenyomta a Cselefendi fejét a víz alá.

Csitt-csatt - csattantotta össze Rák szabó az ollóját, de tévedésből az orrába vágott bele Cselefendinek, aki abban a percben kikapta a fejét a vízből és olyat ordított, hogy a mester ijedtében még mélyebbre eresztette az ollóját.

- Tövig lenyirja az orrom! - bömbölte Cselefendi s úgy sergett maga körül, mint a sergettyű. Szegény Rák szabó meg annál elszántabban kapaszkodott bele és se holt, se eleven nem volt már, mikor Csalavér lehúzta a csizmát a lábáról.

- Ejnye, de bolond divatjuk van a rákoknak! - csóválta meg a fejét Csalavér. - Bele van nőve a lábuk a csizmába!

Utoljára nem maradt egyéb szegény Rák szabóból, csak a két ollója.

- Ezt bizony olcsóbban is ide adhatta volna a mester, - szedegette le őket Csalavér a fia orráról.

- Látod, fiam, így jár az, ki nem szeret szivességet tenni.

Cselefendi azonban se látott, se hallott, úgy el volt foglalva az orrával. Gyékénytaplóval törölgette, fodomentával borogatta s még bibictójas sárgájával is be akarta kenni, mikor Csalavér ráförmedt:

- Arra most nem érünk rá, mert sietősebb dolgunk van. Különben se ártott egy kicsit lecsípni az orrodból. Legalább most nem ütöd bele mindenbe.

Azzal a hóna alá kapta a két nagy ollót, levágott egy éles sáslevelet, nyelet is csinált neki gyékénybuzogányból s egyszer-kétszer végig köszörülte a tarsolyszíjján.

- Ezt nevezem aztán borotvának! - mondta elégedetten. - Most már mehetünk Csupakarom bátyádat megborotválni. Tudom, mostanában úgy se borotválkozott szegény!

Bizony a vadmacska kastélyán is nagyon meglátszott, hogy a gazdája remete életre adta magát, mióta kiesett az Üvöltő herceg kegyéből. Híre-hamva se volt már a sok szép csontnak, amivel az udvar ki volt kövezve valamikor: mind megették már azt is! A kis bárók és bárókisasszonyok se könyököltek ki az ablakon: mind ott gubbaszkodtak a Csupakarom karszéke körül és egész nap azt kérdezték:

- Mi-a-ó, mi-a-jó?

De a Csupakarom báró se volt ám a régi daliás levente! Megrokkant, lesóványodott, a bajusza mind benőtte a száját, a sörénye elgubancosodott, a karmai pedig akkorára nőttek, hogy nem bírta őket visszahúzni a hüvelyükbe. Külön asztalt kellett betenni a szobába, amin a karmait tarthassa.

- Mi-a-ó, mi-a-jó? - nyivákoltak a kis úrfiak és kisasszonyok, mikor Csalavér belépett Cselefendikével.

- Megmondom én, mi a jó, - köszönt be barátságosan. - Az a nyúlcomb a jó, amit az Üvöltő herceg konyháján spékelnak a Csupakarom báró számára.

Lett erre olyan miákolás, hogy Cselefendi már kifelé tudakolta az utat, de beleütődött a Csupakarom karmaiba, aki egyszerre felpattant a székből:

- Megyek már, csak a bajúszom kikötöm!

- Engedelmet kérek, - hajlongott Csalavér, - talán a haját is rendbe hoznánk előbb a báró úrnak a kibékülés öröme. Tetszik tudni, azt hozza magával az illendőség.

- Tudom, tudom, - integetett türelmetlenül Csupakarom, - csakhogymost nincsen házi borbélyom. A tavalyit meg még tavaly megettem.

- Kérem ássan, - kapta elő Csalavér a rákollókat, - értek én a borbélyáshoz is. Csak azért tanultam meg, hogy a báró úrnak szolgálatára lehessenek.

Csupakaromnak nagyon a szívére szolgált ez a nagy figyelem:

- Csak a bajban ismerik meg, ki az igazi jó barát. Bocsáss meg, Csalavér, hogy olyan sokáig félreismertelek, - nyújtott kezét érzékenyen. Az újdonsült borbély azonban óvatosan hátrahúzódott:

- Kérem ássan, levágjak talán a körméből is egy kicsit a báró úrnak? Félrövidre tetszik parancsolni?

Már akkor vágta is, de tovább. Annyi karma se maradt Csupakaromnak, amennyivel egeret lehet fogni.

- Ez most az úri divat, - csattogtatta Csalavér az ollót, mikor Csupakarom kissé sajnálkozva nézte a karmai helyét.

- Semmi köröm és kopasz fej.

Le is szedte a sörényét a báró úrnak úgy, hogy a báró úrfiak és bárókisasszonyok ijedten bújtak össze a sarokban. Nem ismertek rá a papájukra.

- Hiszen ez egy közönséges macska! - sugdosták szörnyűködve.

Míg Csalavér megkopasztotta a vitéz urat, Cselefendi habot vert az erdei szappangyökérből, szalvétát kötött a nagy úr nyakába, beszappanozta még a szemét is, Csalavér pedig előszedte a sásborotvát.

- Szabad kérem a becses képét, báró úr?

Csupakarom oda fordította a jobb felét az ábrázatának és Csalavér egy-kettőre leborotválta a fél bajuszát.

- Így ni, - vigyorgott elégedetten, tükröt tartva Csupakarom elé, - így már aztán hasznát veheti báró úrnak a kegyelmes herceg.

- Meghiszem azt, - nézegette magát a tükörbe Csupakarom. - Ugyan mi hasznomat akarja venni az én úri barátom?

- Szóra se érdemes, - fenyegette Csalavér a borotvát, - téli sapkát akar csináltatni magának a báró úr bőréből.

- Micsoda? - miákolta el magát a vadmacska s úgy ugrott ki azon szappanhabosan az ablakon, mintha már is nyúznák. Meg se állt, míg ki nem ért az erdőből s vissza se tért bele többet, hanem beállt a bíróékhöz közönséges házi macskának.

- No ezt jól megborotváltuk, - törülgette meg a kezét Csalavér az egyik kis vadmacskába.

- Hát ezekkel a kis árvákkal mi lesz? - lepkedte őket Cselefendi is.

- Örökre fogadjuk szegénykéket, - szedte őket az ölébe Csalavér jóságos ábrázattal.

Üvöltő herceg zongorázik.

Mig a kis vadmacskákban tartott, addig jó világ volt Csalavérékra, hanem aztán megint elkövetkeztek a nem-szeretem napok. Csalavér anyó mindig üres kosárral jött haza a piacról.

- Egy falat hús nem sok, annyit se lehet kapni, - panaszkolta keservesen. - Még a csigaházak is mind üresek már. Mindent eleszik előlünk ez az Üvöltő herceg.

- Legjobb volna innen kivándorolni, - keseredett el Csalarózsika, Csalavér azonban gyöngéden megbúbolta:

- Jobb a szülőföldön a fácán, mint idegenben a veréb. Türelem, kis lányom, majd Üvöltő herceg fog innen kivándorolni. Addig egyetek bodzát, jó étel az annak, aki szereti.

Mivel azonban Csalavér nem szerette a bodzát, kiült szerencsét próbálni a keresztútra. Volt ott egy oszlop, annak a tetejében egy tábla, amire ez volt fölírva:

- Itt tilos a vadászat.

Éppen azért Csalavérnak ez volt a legkedvesebb helye, mert itt nem kellett neki attól tartani, hogy beleütdök valami eltévedt puskagolyóba. S éppen ezért szemezgette ott a kökénybokrokat egy szorgalmas nyúlfiú is, mikor Csalavér odavetődött. Ugy belemerült a munkába, hogy csak akkor neszelt föl, mikor Csalavér már megmarkolta a fülét.

- Tudsz-e olvasni? - kérdezte tőle szigorúan.

- Igenis, kérem szépen, - nyögött a szegény kertészlegény.

- Hát olvasd el, mi van itt fölírva!

- Itt-ti-los-a-va-dá-szat, - makogta a nyúlfiú.

- Hát akkor hogy mertél itt vadászni? - dörgött rá Csalavér.

- Én nem vadásztam, kérem szépen, - hánnya-vetette magát a kökény-kertész, - én nem élek hússal.

- Az már más, - eresztette el Csalavér az egyik fülét, - nincs szebb dolog az igazságnál. De úgy-e, öcsém, ha húsevő volnál, akkor vadásztál volna?

- Igenis, kérem szépen, akkor vadásztam volna, - kapott a szón a nyúlfiú és várta, hogy az igazmondásért most már a másik fülét is elereszti az igazság barátja. Hanem az most már a gallérját szorította marokra:

- Látod, gonosztevő, a szándék mégis csak megvolt benned. Ezért meglakolsz, mert a szándék egy a cselekedettel. Sajnálak, de az igazságnak eleget kell tennem.

Az igazságtétel olyan jól esett Csalavérnak, hogy a száját is megnyalogatta utána, mikor valaki hátulról befogta a szemét!

- Találd ki, hogy ki vagyok, másképp rúgok, harapok!

- Ez az otromba kéz csak az Üvöltőé lehet, - gondolta magában Csalavér, tehát nagyon alázatosan szólalt meg, - ilyen finom kis keze csak a mi kegyelmes hercegünknek lehet!

- Ezer a szerencséd, hogy rám ismertél, mert másképp be kellett volna mutatkoznom, - mutogatta a fogát a farkas. - Hát mi dolgoz erre, szolgálom?

- Hallgatom a fülemüle-éneket, - hegyezte a fülét Csalavér, - étlen-szomjan el tudnám hallgatni reggelig.

- Micsoda, hát még az is ének? - horkant fel irigyen a farkas. - Ezt hallgasd meg, amit én tudok.

Azzal felborzolta a szőrét és elkezdett vonyítani:

- U-u-u-u-u-ú, kicsi nekem ez a falu-ú!

A fülemüle egyszerre elhallgatott s Csalavér is alig tudott szóhoz jutni a borzongástól.

- Megbocsáss, hercegem, - csóválta a farkát meglapúlva, - alig tudok megszólalni a gyönyörűségtől. A fülemüle-ének ehhez képest kenetlen kerék nyikorgása. Ha én neked volnék, egész életemben mindig énekelnék.

A farkas nem igen kérette magát, addig üvöltözött, micsak bele nem rekedt. Akkor aztán Csalavér eltűnődve sóhajtott föl:

- Milyen kár, hogy zongorán nem tudod kísérni a saját énekedet!

- Biz az kár - hagyta helyben a farkas.

- Én szívesen megtanítanálak rá, - csillant föl a szeme Csalavérnak. - Okleveles zongoratanár vagyok.

- Nem is tudtam, - csodálkozott el a farkas. - Sohse láttam még a zongorádat.

- Nem tarthatom a háznál, mert kissé ideges a családom, - felelt Csalavér gyöngéd mosollyal.

- Bent a faluban béreltem neki helyet az asztalosék színjében. Oda járok be éjszakánként, ha nem tudok aludni.

- Tudod mit, szolgálom? Gondoltam én egyet! - hunyorított Üvöltő.

- No az csak okos gondolat lehet, - hajtott fejet Csalavér.

- Meghiszem azt! Még az éjszaka meg akarok tanulni zongorázni. Mit szólsz hozzá?

- Itt a kezem, nem borjúláb! - adott parolát Csalavér.

- Pedig jobb volna, ha az volna, - szorította vissza tréfásan a herceg s abban a nyomban megindultak a falu felé. Mire beértek, be is sötétedett s Üvöltő olyan otthon érezte magát, hogy dúdolgatni kezdett.

- Türtöztesd magad, hercegem, - csitította ijedten Csalavér, mert itt-ott már szűkölni kezdtek az ebek.

- De mikor úgy gyönyörködöm a hangomban, - dörögte Üvöltő.

- No hiszen lesz módod benne mindjárt, - biztatta Csalavér, - ez már az asztalosék kerítése.

Azon egyszeribe átvették magukat s Csalavér egy kis ideig tapogatózkodott a nyitott kocsi-színben.

- Add ide a kezedet, hercegem, - súgta Üvöltőnek, - majd ráteszem a zongorára.

Üvöltő, aki semmit se látott a vak sötétben, oda nyújtotta a mancsát Csalavérnak és egy kicsit boszúsán suttozta:

- Nem látom a zongorát.

- Majd megérezed! - kuncogott Csalavér. - Olyan hangszer ez, hogy még a némát is megszólaltatja. Majd meglátod, ha egyszer ráteszed a kezedet, el nem bírsz tőle válni.

Ezt pedig szívéből mondta Csalavér. A nevezetes zongora nem egyéb volt, mint az asztalosnak a gyalupadja s Csalavér nem tett egyebet, minthogy a farkas kezét beleigazította a présbe.

- Kezdheted már! - szorította rá a csavart s ő maga már a kerítés tetején volt, mikor a farkas elüvöltötte magát, de szivéből ám:

- U-u-u-u-u-u-ú, kicsi nekem ez a falú!

- Majd nagy lesz az mindjárt, te együgyű! - kacagott a markába Csalavér.

A másik percben már a fél falu népe ott ugrándozott a farkas körül. Nem sokáig zongorázott Üvöltő herceg. Pompás farkasbunda lett belőle.

Ez volt Üvöltő hercegnek a búcsúztatója. Csalavér pedig nagy meglelégedetten ballagott haza az erdejébe s lefekvés előtt azt írta bele a számadásos könyvébe:

- Mindenkinek megfizettem. Aki nekem nem köszön, átesik a küszöbön.

HARMADIK RÉSZ.

Takaros kis familia.

Csalavér anyó éppen a lábasokat nyalogatta el a konyhán, mikor nagy dérrel-dúrral rányitott Csalavér apó.

- Gyere be az irodába, - vicsorította rá a fogát mérgesen. - Számolni akarok veled.

Csalavér anyó meghökkent egy kicsit. Hajnalban ette meg az utolsó tyúkot, hogy adjon ő most arról számot?

- Azt fogom mondani, hogy álmomban ettem meg, - gondolta el hirtelen, ahogy becsoszogott az irodába.

Csalavér hálókabátban pőfékelt a nagy karosszékből és boszúsan mutatott az íróasztalra:

- Micsoda rendetlenség ez? Se toll, se tinta, se notesz az íróasztalon! Rossz nézni, mint egy üres csirkeketrecet.

Az ám, se a lúdtoll nem volt a helyén, se a bőrtáblás notesz. A kalamáris ott volt, de abból is kifogyott a szederlé-tinta.

- No, nem tudsz szólni? - fújta a füstöt dühösen Csalavér. - Hová lett a tinta?

- Megitta Cselefy, - mosolyodott el Csalavér anyó, szeretettel ejtve ki a kedves gyermek nevét.

- Hát a lúdtoll? - ráncolta össze a homlokát Csalavér.

- Elrágta Csalarózsika, - lábadt könnybe anyónak a szeme a boldogságtól, hogy a kis lánykája is ilyen tudománykedvelő.

Csalavér azonban most már igazán haragra gyúlalt.

- És hova lett a bőrtábla? - kapta ki a pipát a szájából.

- Azt én ettem meg, - rebegte szemérmesen anyóka és eltakarta a kötőjével az arcát. Tudta, hogy apóka egy kicsit hirtelenkező és nagyon féltette tőle a kontyát.

- Lúdgége és libanyak, micsoda torkos népség! - toporzékolt Csalavér és előkapta a tükör mögül a légycsapót.

- Jaj, apó, sohase eszem többet notesztáblát, ha galambhúst kaphatok, - tette össze könyörögve a két kezét anyó.

Csalavér erre csakugyan visszadugta a légycsapót a helyére. Csak annyit mondott hirtelen szelídséggel, hogy nincs csúnyább a falánk rókánál.

- Magam is azt mondom, - hagyta rá anyóka, ámbár sehogy se értette, hogy Csalavér apó mért békült meg olyan egyszerre. Gyanakodva nézett a légycsapóra s csudálkozva csapta össze a kezét:

- Hiszen ennek csak a nyele van meg! Hát a bőr hova lett róla?

- Azt meg én ettem meg, - vigyorodott el Csalavér, de aztán megint csak erőt vett rajta a bánat. - Elég kár az, hogy minden bőrt megettünk.

- Az nem kár, amit megettünk, - vigasztalta jóságosan Csalavér anyó. - Az a kár, amit meg nem ehetünk.

- Az ám, de ha meg nem ettük volna ezeket a finom bőröket, most bőrkereskedést lehetne nyitni, - szopogatta Csalavér búsan a pipacsutorát.

Ebben a percben cinege cikázott el az ablak alatt és bekiáltott a szobába:

- Nyitni kék, nyitni kék, nyitni kék!

Csalavérnak egyszerre fölcsillant a szeme. Odaugrott az ablakhoz és utána kiáltott a kis madárnak:

- Gyere csak vissza, cinegecske, szeretnék veled beszélgetni egy kicsit!

Cinegecske azonban csak annyit felelt vissza röptében, hogy neki most más dolga van. Erdő mélyén, száraz levéltakaró alatt alszik a tavasz, azt kell költögetni neki, mert magától nem akarja kinyitni a szemét.

- Sebaj, - dörzsölte össze Csalavér a tenyerét, - majd bejössz te még az én boltomba.

- Hát mégis boltot nyitunk? - mozgatta a fülét Csalavér anyó a főköttő alatt.

- Igen, még pedig tollkereskedést. Szaladok is mindjárt Bagoly diákhöz, hogy írja meg a cégtáblát, - készülődött az útra Csalavér. A készülődés abban állt, hogy előkereste a mosdófiók-ból a fenőkövet és egy kicsit megköszörülgette a fogát.

- Sohse lehet tudni, kinek kell bemutatkoznom útközben, - mondta anyóának, aki ott serte-pertélt körülötte s végig-végig cirógatta a bundáját, utoljára pedig nagyot sóhajtott.

- Hát te mit kapargatod a bundámat? - mordult rá Csalavér.

- Azt néztem, apókám, hogy nem esett-e bele a moly, de nincs ebben semmi se, - felelte anyó szomorúan.

De már erre meg nem állhatta Csalavér, hogy meg ne búbolja anyókat.

- Csuda, amilyen gondos háziasszony vagy. Van kitől tanulni Csalarózsikának.

Most meg Csalavér anyóának szaladt mosolygóra az ábrázata. Anyai büszkeséggel mutatott ki a kertbe:

- Most is ott szorgoskodik az édes kis teremtés, ni!

Az édes kis teremtés egy nagy siklókigyót szorongatott az ölében, amit a száraz lapulevelek alatt talált. Még dermedt volt a jámbor s a jószívű kis lány meleg lehelletével akarta fölen-gesztelni. Már éppen a szájához vette a fejét, mikor Csalavér odaugrott.

- Neked is mindig az evésen jár az eszed, - kapta el tőle a kigyót s roppant szigorúan nézett egész addig, míg a farka hegyét is meg nem ette. Akkor azonban apai gyöngédséggel vere-gette meg a rókakisasszony vállát: - Látod, milyen jó apád vagyok én! Inkább én ettem meg a kigyót, csakhogy te el ne rontsd vele a gyomrodat.

Amire az édes kis teremtés azzal ugrott a Csalavér apó nyakába:

- No akkor én is jó kis lányod vagyok neked, mert én már három kigyócskát elettem előled, hogy meg ne terheld a gyomrodat.

Csalavérnak nagyon a szívére szolgált ez a gyöngédség. Már a karját is kinyújtotta, hogy megrángassa Csalarózsikának a fülét, de idejében meggondolta a dolgot s csak a vállát veregette meg a babuskának.

- Rókának róka a lánya, - mosolygott elégedetten. - Majd inkább a Cselefendi fülét rángatom meg, ha a kezem ügyébe kerül.

No arra nem sokáig kellett várni. Utközben találkoztak a kis rókafiúval. Ott guggolt a patakparton, a víz fölé hajolva. De úgy meg volt dagadva, mint a duda, alig ismertek rá.

- Hát te mit lopod itt a napot? - förmedt rá Csalavér.

- Halászok, - kapta föl a fejét a vízből Cselefendi.

- Halászol? - bámúlt el Csalavér. - Hát aztán hogy halászol?

- Leiszom a halakról a patakot, - szuszogta a rókafiú.

Csalavér akkorát kacagott, hogy belecsendült az erdő. Még a tavasznak is kipattant rá a szeme az erdőmélyen. Szinte hallani lehetett, ahogy álmából fölrettenve mély lélekzetet vett. Langyos szellő táncoltatta meg a fák gyöngye gallyacskáit s azok is mind azt kacagták, ahogy összeverődtek:

- Cselefendi ki akarja inni a patakot!

Csalavér azonban, ahogy kikacagta magát, elkeseredve fogta meg a Cselefendi nyakán a bőrt.

- Ide hallgass te, rókának számár fia! Hány füled van neked?

- Csupa fül vagyok, - vinnyogta a kis róka ijedten.

- Annál jobb, - mondta Csalavér s csípte, rúgta, rázta a bolondos fiút, ahol érte. Az meg jajgatott a jámbor, ahogy csak tőle telt:

- Jaj, inkább egy fülem sincs!

Erre aztán kieresztette Csalavér a körme közül s megindult velük a Bagoly diák háza felé.

Tollkereskedés a fülesbagolyhoz.

Mindentudó Bagoly diák éppen kint állt a tölgyfaodú ajtajában, mikor a Csalavér-familia odaérkezett. Mókus postással beszélgetett, aki nem győzte előszedni a sok levelet a nagy táskájából. Volt azok közt fűzfalevél, nyárfalevél, de még pálmalevél is. Bagoly diák ennek örült legjobban. A többit csak a kis pápaszemen keresztül olvasgatta, de ennek a tiszteletére mindjárt előkapta a legnagyobb okulárét.

- Ezt az afrikai baglyok küldik, - lobogtatta diadalmasan a pálmalevelet. - Megválasztottak díszbagolynak a tudományomért.

- Meghiszem azt, - köszönt föl Csalavér. - Több ész van a fejedben, mint száz üres kobakban. Ha róka nem volnék, magam is bagoly szeretnék lenni.

- Bizony ész van itt, nem korpa, - simította meg Bagoly diák a homlokát. - Éppen most akarok belőle kölcsön adni a pipiskének.

- No nekünk jó lesz a maradék is, - vigyorodott el Csalavér. - Eredj csak dolgozdra, Bagoly diák, én majd elbeszélgetek addig Mókus postással.

Mókus postás elnevette magát a tölgyfaágon s orron találta Csalavért egy szem tavalyi makkal.

- Nagyot hallok ám én, koma, mikor rókával beszélek.

- Gyere le, barátocskám, - integetett neki Csalavér, - lerántalak én szívesen, ha közelebb jössz.

- Köszönöm alásan, - nevetett az erdők postása, - nem akarok én rántott postás lenni. Inkább te gyere föl, koma, ha tudsz, majd én húzlak fölfelé.

De mikor ezt mondta, már akkor iramodott fölfelé a fahegybe, mert Csalavér ugyancsak mászott ám utána. Mikor azonban a fa derekáig fölkapaszkodott, úgy zuhant a hegyibe Cselefedinek, hogy annak, szegénynek, egyszerre eleredt az orra vére.

- Látjátok, milyen ügyesen leugrottam, - mentegette magát Csalavér, mert szégyelte, hogy olyan csúfúl lezuhant. - No, mókuska, ezt csináld utánam, ha tudod! Nem bánom, ha egyenesen a számba ugrasz is.

Mókus postás azonban már akkor hetedhét tölgyfa ellenében ugrándozott, amire Csalarózsika meg is csóválta az aranyos kis fejét:

- Nem értem, apókám, mért nem fordítottad ki a bundájából a postás bácsit.

- Nem szeretek görbe fára mászni, - magyarázta Csalavér komoly képpel.

- De hiszen az erdőben minden fa görbe, - kottyant közbe bölcsen Cselefedi. Kapott is olyan barackot a fejére, hogy csak úgy ropogott. S bizonyosan megint megoldvasta volna a fülét is a szerető apa, ha Bagoly diák ki nem szól az ablakból:

- Csendet kérek, mert pipiskének nem fog az esze ebben a nagy lármában!

Pipiske tudniillik éppen aznap állt be tudósinasnak Bagoly diákhöz. Azt szerette volna, ha neki is olyan szép nagy füle lett volna, mint a fülesbagolynak.

- Ki mentül tudósabb, annál nagyobb a füle, - meresztgette Bagoly diák a bóbitáját. - Ha akarsz, belőled is nevelek tudóst, ámbar nincs olyan szép nagy fejed, mint nekem.

- Legalább nem szalad szét benne az ész, - illegett-billegett a pipiske.

- Majd kipróbáljuk, - buzgólkodott Bagoly diák s mindjárt előhúzott a könyvtárából egy fakérget. - Jól ide hallgass, mert ezt egy nagyon híres tudós szerkesztette, a szű.

Pipiske szinte megmeredt a nagy kíváncsiságtól, ahogy a tanítómester rátette a mutató ujját az első sorra:

- Ez az első sor azt kérdezi, hogy mi a legjobb télen a hideg ellen? A második sor megfelel rá. Azt mondja, hogy télen legjobb a hideg ellen a csiki szűr.

- Hihihí, - nevette el magát a pipiske, - még ilyen furcsát se hallottam: csí-ki-szűr, csí-ki-szűr.

- Ne neved, - mordult rá Bagoly diák haragosan s fölmeresztette mind a két fülét, - a tudomány nem tréfadolog.

- Csí-ki-szűr, csí-ki-szűr! - kacagott a pipiske, hogy minden tolla reszketett bele, - csí-ki-szűr, csí-ki-szűr!

- Huhu, huhu, - süvöltött mérgesen a mester s akkorát koppantott a könyvvel a pipiske fejbúbjára, hogy menten földagadt. De még ki is hajította szegénykét az ajtón. Szerencsére nem ütötte meg magát, mert a jószívű Csalarózsika alátartotta a kötőcskáját és abba esett.

- Jaj, de szép vagy, eszem a zúzadat, - mosolygott rá olyan szeretettel, hogy a pipiske ijedtében azt is elfelejtette, amit megtanult. Az volt a szerencséje, hogy Cselefedi egyszerre kikapta a húgocskája kötőjéből:

- Nini, de nagy légy! - mondta csudálkozva.

- Nem légy az, te bumfordi, hanem madár, - ugrott neki Csalarózsika.

- No nézd meg, úgy repül-e, mint a légy, vagy úgy, mint a madár! - kiáltotta a róka fiú s nagybölcsen fölhajította a pipiskét a levegőbe.

- Csí-ki-szűr, csí-ki-szűr, csí-ki-szűr! - ujjongott boldogan a kis növendék s úgy kirepült az erdőből, hogy vissza se ment azóta. Cselefyendi pedig tünődve csóválta meg a buksiját:

- No ez nyilván légy madár volt!

- Te pedig egy ostoba káposztatorzsa vagy! - taszította oldalba Csalarózsika s nyilván a hajába is belekapaszkodott volna, ha Bagoly diák megint ki nem kukkant az odújából.

- Miben lehetek szolgálatára az úrnak? - kérdezte udvariasan Csalavértől.

- Tegezz csak vissza bátran, pajtikám, - mosolygott föl Csalavér barátságosan. - Hiszen szögrül-végrül atyafiak is volnánk.

- Hogy-hogy? - csodálkozott Bagoly diák.

- Úgy, hogy az én nagyapám egyszer a testvérjét ette meg annak az egernek, amit a te nagyapád megevett. Így olvastam én a családi krónikában, a kéményünkben van fölírva korommal.

- Régen lehetett az, - sóhajtott Bagoly diák. - Jobban tette volna a nagyapám, ha nekem hagyta volna azt az egeret. Én már csak tudománnyal tengetem az életemet.

- No pedig én pecsenyére invitálnálak szerény hajlékomba, kedves rokon!

- Szaladok, csak a cilinderemet fölteszem, - villant föl a szeme Bagoly diáknak.

Föl is tette az ünneplő cilinderét, keztyűt is húzott még a lábára is, mégis gondolkozóba esett a küszöbön.

- Nem tudom a fiókáimat kire hagyni, - vakarta boszúsán a füle tövét. A két kis róka azonban egyszerre kisegítette.

- Tessék őket kihozni ide a gyepre, majd eljátszogatunk velük, - ajánlkoztak nagy készségesen. - Nagyon ennivaló kis teremtések lehetnek a bagolyfiókák.

Biz azok csakugyan ennivalók voltak, koppasztani se kellett őket, mert még alig volt tolluk. Négyen voltak, kettőt Cselefyendi vett a karjára, kettőt Csalarózsika.

- Ne tessék félni, Bagoly bácsi, úgy vigyázunk rájuk, hogy meg se mukkannak, - szorongatták őket nagy szeretettel.

Ez igaz is volt, mert soha az életben meg nem mukkannak többet a bagolyfiókák. Mondta is Csalavér Bagoly diáknak, hogy jó kézben vannak azok, rájuk se gondoljon.

- Nem is őrájuk gondoltam, - vallotta Bagoly diák. - Arra gondoltam, hogy milyen pecsenyét vacsorázunk.

- Madárpecsenyét.

- Nagy madár lesz?

- Körülbelül akkora, mint te, - hunyorgott Csalavér.

- No nem is marad abból holnapra, - tréfálkozott Bagoly diák, amire Csalavér azt mondta, hogy maga is azt hiszi.

Csalavér anyó már várta őket a kapuban. Kicsípte magát nagyon. Csipkebogyólánc volt a nyakában, száraz lapulevél-legyező a kezében, sündisznótüskék voltak szúrva a kontyába.

- Ejnye, de szép fésük vannak a hajadban, - szimatolt Csalavér.

- Sündisznócskától vettem őket, a fészülőnőmtől, - igazgatta anyó a haját. - Így illik ez egy nagykereskedőnének.
- Hát milyen boltod van neked? - fordult Bagoly diák meglepetve Csalavérhez.
- Egy kis tollkereskedést nyitottunk, - zárta be az ajtót Csalavér a vendég után. - Mindjárt megírhatnád a cégtáblát is, te értesz az ilyesmihez.
- Nagyon szívesen, - ajánlkozott Bagoly diák s már írta is a táblát a tulajdon tollával. - De hát mihez címezzük a tollkereskedést?
- Legjobb lenne talán a fülesbagolyhoz címezni, - mosolygott össze az érdekes házaspár.
- Helyes, - rágta a tolla végét Bagoly diák, - tehát: tollkereskedés a fülesbagolyhoz. Majd rajzolok is ide egy szép fülesbaglyot.
- Sohse fáradj vele, kedves rokon, - fogta meg a karját Csalavér, - én egy kitömött fülesbaglyot akarok kiakasztani cégérnek. Te igazán kölcsön adhatnád egy pár napra a bundádat.
- Majd gondolkozom a dolgon, - húzódott ijedten Bagoly diák az ajtó felé, de Csalavér keményen belekapaszkodott a mellényébe.
- Ne gondolkozz, hanem gombolkozz, - rántott rajta egyet s Csalavér anyó segítségével olyan hamar legombolta róla a ruhát, hogy mire magához tért volna a tudós madár, akkorra nem maradt belőle más, csak a pápaszeme, meg a ruhája. A pápaszemet anyó eltette a ládafiába, a ruhát pedig kiakasztotta apó cégérnek az ajtó fölé. Akkor aztán nekiültek a vacsorának.
- Megigértem Bagoly diáknak, hogy nem marad belőle holnapra, - mondta Csalavér büszkén, - már pedig becsületes róka megtartja a szavát.

Dínom-dánom napok.

Csalavér koma tollas boltjának hamar híre futamodott erdön-mezőn. Varjú varga volt az első, aki észrevette az új boltot, mikor hajnalban a piacra igyekezett egy rakás kis csizmával. Majd kiejtette a szájából a makrapipát, ahogy a fölírást meglátta.

- Nini, tollas bolt a füles bagolyhoz! - tátotta el a száját. - No, ha ilyen öreg varga nem volnék, ebbe a boltba magam is beállnék inasnak.

Útközben aztán be is károgta minden fészekbe a nagy újságot:

- Kár, kár, Varga Pál!

- Mi kár, Varjú varga? - kérdezték a madarak.

- Az a kár, hogy nem én nyitottam tollkereskedést, hanem Csalavér. Többet ér az a mai világban, mint a csizmavarrás.

A madarak azt mondták erre, hogy bizony nem kár az. Inkább örültek neki, hogy Csalavérnak ilyen jó gondolata támadt. Legalább lesz mivel kifoltoztatni a tollruhát, amit bizony csúfúl elnyűtt a tél. Szél tépázta, hóvihar szaggatta meg azokat az ágról szakadt szegényeket, akik itthon teleltek. Azokat meg a hurcolkodás tette csúffá, akiknek módjukban volt külföldön telelni. Némelyiken olyan vedlett volt a ruha, hogy elmehetett volna koldúlni. A sárgarigó meg a tengerbe ejtette a boáját s éppen vissza akart menni megkeresni, mikor meghallotta, hogy megnyílt az első erdei tollkereskedés.

- Annál jobb, - fütttyentette el magát. - Legalább most piros boát vehetek, a sárgát úgyis nagyon megúntam már.

A tollasboltot könnyű volt megtalálni, mert Csalavér kint állt az ajtóban és nagy lármával csalogatta be a vevőket:

- Tessék, tessék, uraim és hölgyeim! Én vagyok az olcsó János, az én boltom nem hiányos! Uraktól levetett tollak nagy választékban kaphatók. Aki vesz, annak lesz, aki nem vesz, beteg lesz. Végladás, nincs maradás, szabad a bemenet, tilos a kijövet!

- Piroskörtés jó reggelt kívánok! - biccentette meg a fejét előkelően a sárgarigó. - Valami finom tollboát szeretnék venni, kérem.

- Kérem ássan, méztassék besétálni, - tolta be Csalavér az ajtón az első vevőt.

Az pedig egy kicsit megzavarodva tekintett körül a boltban, ahol, egy fia toll nem sok, annyit se lehetett látni. Csak Csalavér anyó szundikált a sarokban, az ölében dajkálva a két kis rókát.

- Szaladjatok csak a raktárba, - parancsolta ki őket Csalavér, - hozzátok be a tollboás skatulyákat, de a legfinomabbakat ám!

- Az ám, csak hogy egy kis baj van, - mosolygott leereszkedően a sárgarigó. - Otthon felejtettem a kézításkámat a bugyellárisommal együtt.

- Se baj, - tréfálkozott Csalavér, - majd itt tetszik maradni zálogban. Szabad kérnem a becses nyakát, hogy mértéket vehessek.

A sárgarigó örült, hogy ilyen finom beszédű boltossal van dolga és engedelmesen lehajtotta a fejét, Csalavér pedig gyöngéden átfogta a nyakát.

- Így ni, - mondta elégedetten. - Ez éppen elegendő, nemde?

A sárgarigó nem felelt semmit. Éppen elegendő volt neki a mértékvétel.

- Szegényke, nagyon érzékeny szivű volt, - nézett rá szánakozva Csalavér s bizonyosan búcsúztatót is mondott volna fölötte, de akkorra berohant a család a boltba.

- Rigóhúst eszünk, rigóhúst eszünk! - táncolt Cselefendi örömeiben, Csalavér azonban nyakon legyintette.

- Tanúld meg, gyerek, hogy sohse jó a nagy öröm. Ezt a szegény rigót is a nagy öröm ölte meg. Gyereknek nem való a rigóhús, mert még álmában is fütyöl tőle.

S bizony nem kapott abból Cselefendi egy harapást se, akárhogy óbégatott, hogy ő nagyon szeretne már fütyülni tudni. Csalavér azt mondta, hogy maga akarja eltemetni a rigót.

- Ti csak a tollát szedjétek össze, - parancsolta a családnak. - Legalább, ha új vevő jön, tudunk neki tollat mutatni.

Az új vevők pedig jöttek seregestül. Csalavér éppen a rigót temetgette a bokrok közt, mikor nagy lármát hallott az országút felől. Valami jókedvű társaság lehetett, hallatszott a beszédjükből.

- Van borunk, van borunk, - hajtogatta az egyik.

- Csak csapra, csak csapra, - felelt a másik.

- I-ígyunk, i-ígyunk, - mondogatta a harmadik.

- Ohó, hiszen ezek vadlúdék lesznek! - szimatolt ki Csalavér a bokrok közül, aztán megtörülgetvén a száját, előlépett nagy sapkalengetéssel. - Vadzabos jó napot kívánok a vaduraságoknak.

A vaduraságok hárman voltak: a vadlúd, a vadkacsa, meg a vadliba. Egyik rongyosabb volt, mint a másik.

- Nekem a mellényem kellene megfoltozni, - totyogott előre az öreg vadlúd.

- Nekem új főkötő kellene, - sipította a vadkacsa, - mert én anyámhoz készülök Lengyelországba.

- Én meg új nyakravalót szeretnék, - nyujtogatta a nyakát a vadliba.

- Állok szolgálatára uraságtoknak, tessék talán besétálni, - hajlongott Csalavér alázatosan.

Odabent aztán előkiáltotta Cselefindit, meg Csalarózsikát és rájuk bízta a vadlibát.

- Vigyék a fiatal urat a gyermekárú-osztályba, - parancsolta nekik, - és szolgáljátok ki gyorsan, hogy el ne vigye a hírünket.

Csalavér anyó megijedt, hogy ő megint hoppon maradt, azért szemrehányóan súgta oda Csalavér apónak:

- Hát én nem segíthetnék? Tudod, hogy nem szeretem a semmittevést.

- Tudom ám, hogy nem szereted a semmit evést, - súgta vissza Csalavér, aztán odataszította a vadkacsát a Csalavér anyó karjába. - Női árú-osztály, földszint, hátul az udvarban!

- Hát én velem mi lesz? - szuszogott a nagy pocakos vadlúd, ahogy maga maradt Csalavérral.

- Nézze meg, földi, ki lehet-e még ezt a mellényt javítani?

- Hogyne lehetne, kérem, csak vessük le, hogy fölfejtthessem, - csattogtatta Csalavér az ollót.

- Attól félek, nem jön le rólam a mellény, - sóhajtott a vadlúd. - Kisliba korom óta sohase vettem le és nagyon belehíztam.

- Nem tesz semmit, tessék csak rám bízni, - sürgött-forgott a tollkereskedő és olyan ügyesen lerántotta az öreg úrról a mellényt, hogy öröm volt nézni. Az öreg úr ugyan nem szólt többet semmit se, de Csalavér nagyon meglepődötten dörzsölte össze a két tenyerét.

- No, ez jól sikerült. Nemcsak a mellénye jött le, hanem a kabátja is. Azt hiszem, büszke lehet Cselefindi az apjára.

Cselefindi azonban nem volt büszke, mikor nagysokára előkerült. Bömbölt keservesen és kétségbeesve nézte a kezében levő libacombot.

- Hát téged tán megharapott a vadliba, te bikfic? - nézett rá Csalavér.

- Nem harapott engem, csak azért sírok, hogy ezt a combot már nem birom megenni, olyan sokat ettem, - hullatta könnyeit a kis róka. - Most már el kell tennem holnapra.

- Ezt tedd el holnapra, öcsém! - legyintette nyakon Csalavér, a combot pedig kikapta a kezéből. - Tudod-e, melyik a legszebb közmondás a világon?

- Tudom, - zokogta Cselefindi.

- No, melyik az?

- Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra.

- Nem úgy van, fiam, - harapott Csalavér a libacombba. - Amit ma megehetsz, ne halaszd holnapra. Ez a legszebb közmondás a világon.

Szánom-bánom hetek.

Három-négy napig olyan jól ment az üzlet, hogy Csalavér maga is megsokallotta már.

- Nem győzzük a megrendelést, - simogatta a pocakját a tükör előtt.
- Minden pruszlikomat kihízom már, - illegett-billegett Csalavér anyó.
- A fogacskáim mind elkopnak a sok munkában, - panaszkolta Csalarózsika.
- A körmöcskéim mind elkopnak a sok munkában, - óbégatott Cselefendi.

Tengelicének, csíznek, sármánynak oda se néztek már. Azzal fizették ki őket, hogy ők csak nagy uraknak dolgoznak. Harkálnak, fogolynak, kakuknak és más ilyen előkelőségeknek.

- Ilyen csipp-csupp jószágért a szánkat se nyitjuk ki, - kergették el az ökörszemkét, aki vánkossa való tollat akart venni. Cselefendinek ugyan megesett rajta a szive és csupa szánalomból be akarta kapni az ökörszemkét, de Csalavér nagyon megpirongatta.

- Pfuj! - mondta neki, - a Csalavári Csalavér fia csak nem fogdos legyet!

Bezzeg, mikor a sánta holló bicegett a tollas bolt felé, annak a tiszteletére kiállt az ajtóba az egész család.

- Nagyon meg kell becsülni, mert ebből mindnyájan jóllakunk, - súgta oda Csalavér a családnak. - Nagy úr: nagy vacsora.

A sánta holló csakugyan nagy úr volt. Míg meg nem sántúlt, ékszerkereskedéssel foglalkozott, aztán pedig élt abból, amit megtakarított.

Most is tele volt mindenféle arany ékszerrel, ámbár nem egészen divatosan rakta őket magára. Az óraláncot a lábán hordta, a gyűrűt meg az orrában.

- Hamar hozzatok széket az ékszerész úrnak! - rendelkezett Csalavér, aztán odafordult a hollóhoz, - addig is tessék a karomra támaszkodni.

- Köszönöm, jó nekem itt is, - telepedett le a holló egy kivágott fatörzsrre.

- Meg tetszik idekint náthásodni, - aggózkodott Csalavér, - jobb lesz beljebb kerülni a boltba. Meglátja az úr, hogy ott egyszerre melege lesz.

- Meghiszem azt, koma, - pislogott ravaszul a holló, - azért nem kívánczozom én a boltodba.

- Itt pedig minden jó nevelésű madár megfordult már, - mondta megsértődve Csalavér. - Nézze meg az úr ezt a száz, meg száz lábnyomot a küszöb körül.

- Azt nézem éppen, - kacagott rekedten a holló. - Száz, meg száz nyom visz befelé, de egyetlen egy se hoz kifelé!

Azzal a hóna alá szorította a mankóját és fölrebbent a fatörzsről csúfolódó nevetéssel:

- Ajánlom magamat, törd ki a fogadat, te vén csirkeríkató!

- Bagoly mondja a verébnek, hogy nagyfejű! - ugrott utána Csalavér nagy fogcsikorgatással, de elhibázta az ugrást. Úgy puffant le, hogy csak úgy nyekkent. De azért úgy tett, mintha jó kedvében vetett volna bukfencet.

- Mindjárt jobban esik az ebéd, ha egy kicsit kitornázzuk magunkat, - nyomogatta a sajgó oldalbordaít.

- Attól félek, elröpült az ebédünk, - ijedezett Csalarózsika.

- Kicsoda, ez a vén holló? - legyintett Csalavér. - Inkább három fácánt ennék meg, mint egy hollót. Nem szeretem a húsát, mert nagyon fűizű.

No ez egyszer mégis Csalarózsikának volt igaza. Elszállt az ebéd és nem jött helyette másik. Erdőt-mezőt telekürtölt vele a sánta holló, hogy Csalavér minden vevőjét megette. Nem is ment többet feléjük senki se. Még a fülemüle is fület mutatott nekik a vadrózsabokorról, pedig azt ígérték neki, hogy ingyen felöltöztetik udvari muzsikásnak.

- Ta-ta-ta, to-to-to, tyio, tyio, tincs: olyan nincs, - hegedült vissza nekik az erdők hegedőse.

Bizony sanyarú napok következtek szegény Csalavérékra. Semmijök se volt ebédre, vacsorára meg az volt, ami délről megmaradt.

- Aludjunk, cselédjeim, az a legjobb az éhség ellen, - kuporodott karikába Csalavér s már éppen le akarta fogni a szemét, mikor meglátta, hogy Cselefendi legyet fogott.

- Add ide, te! - ugrott oda hozzá.

Cselefendi azonban akkorára eleresztette a legyet és szomorúan nézett utána.

- Mért eresztetted el, te oktondi? - húzta meg a fülét Csalavér.

- Azt mondtad a multkor, hogy nem illik légy után kapkodni, - szepegett a kis róka.

- Hol itt a légy? - húzta ráncba a homlokát Csalavér. - Ez nem légy volt, hanem madár. Addig a szemem elé ne kerülj, míg meg nem fogod.

Azzal Cselefendi elkezdte a legyet hajkurászni, Csalavér pedig csakugyan elaludt. Arra ébredt fel, hogy Cselefendi rángatja a nyakravalóját.

- Apó, - kérdezte susogva, - akárhol leüthetem a madarat?

- Akárhol leütheted, - hagyta rá Csalavér álmosan. De mindjárt kiment a szeméből az álom, mert a kis Cselefendi úgy vágta fültövön, hogy csak úgy csengett bele a füle.

- Megvan a madár, apó! - ujjongott a gyerek. - Éppen a füled tövére szállt, ott ütöttem le.

No Csalavér is megtalálta a Cselefendi fületövét, pedig arra légy se szállt.

- Nincs hálátlanabb gyerek a világon, mint te vagy és nincs jobb apa, mint én vagyok. Én az utolsó falatomat is odaadnám neked, te gézengúz! - mondta apai szeretettel és elkapta Cselefenditől a legyet.

Szegény kis Cselefendi el is pityeredett erre, mert nagyon érzékeny szive volt. Megszánta maga Csalavér is. Meg is veregette a buksiját nagy nyájassággal.

- No nem kell azt olyan nagyon a szivedre venni, te lurkó. Szeretlek én azért téged, ha szigorú vagyok is hozzád. Oda nem adnálak egy zsák sárgarépaért.

- Nem is azért sirok én, mert apóka nem szeret, - törölgette az öklével a szemét Cselefendi.

- Hát miért?

- Azért, mert elvetted tőlem a madaramat, - szipogott a fiatal úr.

Csalavér anyó megszánta a kis árvát és finom pókselyem-zsebkendővel letörülgette a könnyeit.

- Gyere, gyönyörűségem, - mondta neki, - elvezetlek a tehénvásárba.

Cselefendinek egyszerre kivirágosodott a kedve. Úgy cigánykerekezett előre, hogy Csalavér anyó alig birt utána cammogni. Egyszer el is maradt tőle, mert egy régi jó ismerőseivel találkozott, a csiga-bigával. Éppen utazóban volt a jámbor: három hét alatt mászott át egyik torma-levélről a másikra.

- Csiga-bigá, gyere ki! - köszöntötte nyájasan Csalavér anyó.

Csiga-biga azonban nem jött ki. Inkább beljebb húzódott a házába és még az ajtót is magára csukta.

- Mindig mondtam én, hogy nem jó az a nagy sietség, - gondolta magában. - Úgy kifáradtam ebben a nagy útban, hogy most már nem döfhetem meg ezt az utonállót.

- Ha ki nem jössz, akkor beveszlek, - toppantott haragosan Csalavér anyó és csakugyan bevette a híres utazót.

Cselefendi közben egy hangyazsombékhoz ért és nézte kíváncsian a nagy sürgést-forgást.

Olyan közel talált hajolni, hogy be is szippantott az orrocskájával egy-két hangyát és javában trüszkölt tőlük, mikor Csalavér anyó utólérte.

- Nini, te már meg is találad a teheneket? - kérdezte csudálkozva.

De Cselefendi még jobban elcsudálkozott:

- Tehenek? Hiszen ezek hangyák.

- Éhes rókának a hangya is tehén, - mondta anyó elszomorodva. Azzal se szó, se beszéd többet, belevetette magát a hangya-zsombékba. A sok hangya úgy ellepte egy szempillantás alatt, hogy olyan lett, mint valami nagy mákos kifli.

- Jaj, anyókám, megesznek a tehenek, - visított Cselefendi.

- Gyere utánam! - ugrott föl Csalavér anyó, a szájába kapott egy nagy gombát, azzal bele a patakba. Először csak az egyik lábát eresztette bele, aztán a másikat, aztán szép lassan egészen belemászott, utóljára csak a gomba látszott ki belőle.

- Mi lesz ebből? - futott oda Cselefendi a patakpartra.

Az lett biz abból, hogy a hangyák, ahogy a vizet érezték, mind a gombára másztak a Csalavér anyó bundájából, onnan pedig a Cselefendi gyerek olyan szép kényelmesen beszedegethette őket, mint ahogy más gyerek a szilvás gombócot eszi a tányérból.

- No a pecsenye már meg volt, - vigyorgott a kis róka, mikor anyó kiugrott a vízből, - most már csak azt szeretném tudni, milyen leves lesz.

- Nyakleves, te telhetetlen! - rázta a szeme közé a vizet a bundájából Csalavér anyó s megindult hazafelé nagy dideregve. Annál vígabb volt Cselefendi, hogy egy kicsit elverhette az éhét. Nagy jó kedvében kutyatej-virágot tűzött a kalapja mellé, azzal integetett nagy messziről Csalarózsikának, aki a küszöbön nyelte az éhkoppot.

- Ötszáz tehenet ettem meg ebédre! - kérkedett boldogan.

- Bánom is én! - mondta durcásan a hugocskája és szorosabbra fogta a felfogott kötöcskáját.

- Hát ebben mi van? - szimatolt körülötte Cselefendi.

- Mi közöd hozzá? - ütötte orron Csalarózsika, hanem aztán mégis megsajnálta és megmutatta, hogy mi van a kötőjében. - Kis sündisznókat találtam az árokparton, úgy-e szeretnél belőlük?

- Jaj, de ennivalók! - kiáltott Cselefendi s mindjárt beleharapott egy kis sündisznóba. De üvöltött is tőle mindjárt akkorát, hogy még a sárgarigó is elfelejtette ijedtében a fütyülőjét.

Az ám, mert a kis sündisznók szúróshéjú vadgesztenyék voltak. Az volt köztük a legszúrósabb, amibe Cselefendi beleharapott.

- Mi az, mi az? - lépett ki Csalavér a nagy lármára. Megijedt nagyon, mert azt hitte, hogy ő nála nélkül esznek meg valamit. Cselefendi azonban jó fiú volt s odakinálta neki a vadgesztenyét.

- Ezt te edd meg, apóka, mert nagyon rossz, - nyalogatta a nyelvecskéjével az összeszurkált száját.

Csalavér nagyot nevetett a tréfán és szeretettel ütögette hátba Csalarózsikát:

- Dicsérem az eszedet, gyönyörű mákvirágom. Látom én, hogy te leszel az én öreg napjaim gyámolítója. Tudom én, hogy csak te tartasz engem el nyúlhússal, ha a fogam kihull.

- Engem is tartson el! - bömbölt Cselefendi az apóka lábaszárát átölelve. Az azonban végig-eresztette rajta a pipaszárat.

- Eredj, te anyagyász, neked már magadnak kell a kenyeret megkeresni.

- De hát hol keressem, ha sehelse találom, - vakarta a fületövét az anyagyász.

- Majd megmondom én azt is, - húzta elő Csalavér a zsebéből az Erdei Hírlapot, amelynek a szarka a szerkesztője. - Éppen most olvasom, hogy a verebeknek ma van a heti piacuk. Azok most rakják a fészküket, sok tollra van szükségük, amivel kibélelik. Szaladj oda egy kosár tollal, hadd látom, mennyit tudsz belőle árulni.

Cselefendinek hirtelen megnőtt a mája a büszkeségtől, hogy ilyen nagy dolgot bíznak rá. Örömeiben beleharapott a Csalarózsika fülébe és röptében elfogott egy méhecskét. Igaz, hogy a méhecske nem igen tudott repülni, mert nagyon be talált mézeleni a gyöngyvirág-csárdában. Csalavér azonban mégis megdicsérte a fiát és apai büszkeséggel nézett utána, ahogy a tollas kosárral a fején eltűnt a fák közt.

- Meglátszik rajta, hogy úri familiából való, - fordult oda anyóhoz, aki a kötőjét lobogtatta Cselefendi után és közben lecsapott vele egy vékony hegedűjű szúnyogot. - Látod, anyó, ha egyebet nem is, de jó nevelést adtunk a gyermekeinknek.

A tollas róka.

No az bizonyos, hogy Cselefendin meglátszott a jó nevelés. Szóba állt az az úton az utolsó cserebogárral is. Leereszkedett a legkisebb tücsökhöz is. Még a citeráját is elkérte tőle.

- Nem vagyok ám én kényes, azért hogy olyan nagy úrnak a fia vagyok, - mondta neki barátságosan. - Nem nézem ám le azért a cigány gyereket se. El is játszanék egy nótát a citerádon, ha ideadnád.

- Nem lehet, - szabódott a kis primás. - Nagyon a lelkemre kötötte szülém, hogy ezt ki nem szabad adni a kezemből.

De hiszen beszélhetett annak. Cselefendi mégis csak kirántotta a kezéből a citerát és egyenesen a szájához vitte.

- Ejnye, hiszen ez nem furulya volt, hanem citera, - jutott neki eszébe, mikor már lenyelte. - Sebaj, no, mindenféle muzsikát szeretek én.

Az is eszébe jutott neki, hogy a vadméhek is nagyon szépen tudnak muzsikálni. Gondolta magában, meghallgatja őket, úgyis éppen ott megy el a házuk előtt.

Nagy vadkörtefa odvában volt a vadméhek szállása. Cselefendi letette a földre a tollas kosarat és fölkapaszkodott az odu szájáig.

- Semmi neszüket se hallom, - kémkedett be a sötétbe. - Bizonyosan alszik az egész banda. Nem baj, jobban is szeretem, ha álmukban látogathatom meg őket.

Azzal leereszkedett az oduba. Bizony rosszul tette szegényke. Elfelejtkezett róla, hogy a vadméhek csak ünnepnapokon mulatják magukat muzsikaszóval. Hétköznapi mézgyártással foglalkoznak s a bolond kis Cselefendi éppen a mézgyárba esett bele. Annak is a kellős közepébe, ott is a mézes hordóba, de nyakig ám.

- Jaj, de ragadósba estem! - sikoltotta el magát, mikor szeme, szája tele lett mézzel.

No, egyéb se kellett a jajgatásnál. A sok vadméhecske, aki az emeleten dolgozott, mind előkapta a törét és mérges zenebonával zúdult le Cselefendire.

- Hoztál-e bundát? - kérdezték tőle.

- Jaj, már viszem is! - szűkölt a róka úrfi, azzal kiugrott az oduból és zuhant bele egyenesen a tollas kosárba. Ott aztán egyszerre tollas róka lett belőle, mert a sok tarka-barka toll mind beleragadt a mézbe és beborította tetőtől-talpig. Úgy elváltozott egyszerre, hogy maguk a méhecskék se ismertek rá.

- Hát ez mi csuda? - zsibongták körül Cselefendit. - Hiszen ez nem is róka, hanem valami különös madár.

Abban a percben Cselefendi fölemelte a lesütött fejét, úgy, hogy bele lehetett látni az arcába. De csupa toll volt az is. A szemepillája olyan volt, mint a tollseprő. Az orra hegyén egy nagy lúdtoll ágaskodott. A fülébe meg két nagy pamat ragadt a sárgarigó tollából.

- Jaj, szaladjunk innen, - kotródtak tovább a méhecskék ijedten. - Hiszen ez nem is madár, hanem valami ördögfiók.

De nincs az a méhecske, aki sebesebben elkotródott volna Cselefendinél. Ahogy megmozdult, suhogott, zizegett rajta minden toll s az ijedtségtől majd az esze ment el a lurkónak.

- Jaj, de jó volna kibújni a bőromból! - sóhajtott nagylihegve, mikor a patakhoz ért. Inni akart egyet a nagy ijedtségre, de csak akkor rémült meg igazán, mikor meglátta magát a víz tükreben.

- Hiszen ez nem én vagyok, ez a griffmadár! - szökkent föl ordítva s azzal megint neki iramodott az erdőnek. Meg se állt addig, míg az öreg Vakondok kertésszel nem találkozott, aki csendes pipaszóval már reggel óta kapálgatta kifelé a földi gilisztákat.

- Vakondok bácsi, ki vagyok én? - toppant oda elejbe Cselefendi.

Vakondok bácsi világéletében mindig szűkszavú teremtes volt. Főlnézett Cselefendire, kivette a pipát a szájából, mintha mondani akarna valamit, de aztán mégis meggondolta a dolgot és nem szólt semmit.

- Még se én vagyok én - tördöste a kezét Cselefendi. - Ha én én volnék, azóta Vakondok bácsi rég elhordta volna az irháját. Kedves Vakondok bácsi, mondja meg nekem, ki lehetek én?

Az öreg kertész boszúsan morgott valamit, letette a kapát, a szeme fölé tartotta a tenyerét, hogy jobban lásson, aztán annyit mondott úgy foghegyről:

- Azt látom, hékám, hogy valami nagyon jó madár lehetsz.

- Mindjárt gondoltam, hogy kicseréltek a méhecskéknél - horgasztotta le Cselefendi búsan a fejét s csakúgy patakzott a könnye, ahogy megindult hazafelé.

No oda éppen jó helyre ment. Csalarózsika úgy elnyargalt előle, mintha kopókutyának nézte volna. Még Csalavér is megrökönyödött tőle, ahogy az ablakon keresztül meglátta s mindjárt belakatolta belülről a kaput.

- Nem vagyunk itthon, a kulcsot is elvittük - kiáltotta ki mérgesen, ahogy Cselefendi a kapun dörömbölt.

- Anyókám, lelkem anyókám, én vagyok a te pákosztos, nyalakodó, torkoskodó, Cselefendi fiad! - kukucskált be a kapuhasadékon.

- Ejnye, te orcátlan, hogy mersz te ilyent mondani! - gyúladt haragra Csalavér anyó s áthajolva a kapun, a nyakába zúdított Cselefendinek egy lapát hamut, de még meg is tapogatta a kenyérsütő lapáttal.

No annak meg egyéb se kellett, szegény fejének. Most már csakugyan olvasva is elmehetett volna ördögfióknak, ahogy a hamu belepte a mézes tollat.

- Jaj, hogy ezt kellett megélnem! - vonyíkt keservesen. - Pulykacombbal kellene engem ütögetni, nem sütőlapáttal!

Még egyszer bekukucskált a kulcslyukon, de Csalavér apó olyan füstmacskát eresztett ki rá, hogy majd kiette a szemét.

- Hapciha! - prüsszentett egy szomorút s azzal újra a nyakába vette az erdőt. Unta nagyon az életet és halálra szánta magát.

- Azt hiszem, legjobb lenne, ha halálra ehetném magamat, - tekintett szét szomorúan. Nem is hiába tekintgetett, mert egy nagy sereg papmacska-hernyót vett észre a fűben. Éppen búcsút jártak a kökénybokor, meg a kecskerágó-bokor közt.

- A madarak hernyóval élnek, - gondolkozott Cselefendi - most legalább kipróbálom, hogy madár vagyok-e.

Kisvártatva szomorúan vette észre, hogy biz ő csakugyan madár. Beolvasta a jámbor zárándokokat, éppen százan voltak.

- Azt hiszem, sikerült magam halálra enni - nyujtózott el a kis róka jóllakottan. - Ez a halál illik legjobban az olyan madárhoz, aki valaha róka volt.

Nagyeszű Cselefendi.

A kis Cselefendi szép szándéka nem sikerült. Akárhogy akarta, nem birta magát halálra enni. Inkább arra ébredt föl, hogy nagyon éhes.

- Megenném még a vasat is - ásított nagyokat, ahogy az álmod kidörzsölte a szeméből.

No ezt a legjobbkor mondta. Egy hajításnyira tőle egy pár kerek korcsolya csillogott a fűben. Vadonat új holmi volt, bizonyosan valami városi deákocska ejthette el, ahogy az erdőn keresztül vitte hazafelé a boltbul.

- Hopp, mégis csak a szerencse fia vagyok én! - ugrott oda vidáman Cselefendi. - Azt hiszem, ilyent nem ettem, mióta anyókám szoknyáját eleresztettem.

Azzal megszagolta a korcsolyát és elfintorította az orrát.

- A szaga nem jó. Nagyon puska-szaga van neki.

Félénken visszahúzódott, leült és várakozott. Azt várta, hogy ugyan elsül-e a korcsolya. De hogy nem sült el, megint csak neki bátorodott, oda sompolygott a korcsolyához és beleharapott.

- Kemény bőre van, nem fogja a fogam, - mormogta boszúsan.

Egy kicsit gondolkozott, aztán megfordította a korcsolyát és a kerekébe harapott bele. Az persze összemetélte a száját.

- Vau-vau - förmedt rá mérgesen - hiszen ez a fülével harap!

Azzal megfordította megint az ördögös portékát és haragosan taszított rajta egyet. Mikor aztán a korcsolya odább gurult egy kicsit, akkor csodálkozásában megugatta, majd újra nekiugrott, de most már nem a fogával, hanem a körmével:

- Ha meg nem haraphatlak, legalább megkoppasztalak - morgott rá haragosan.

S amilyen ügyes legény ez a Cselefendi, kitelik tőle, hogy még a korcsolyát is megnyuzza, ha valaki rá nem szól a fahegyből:

- Kikk-kala-kele-kile-kula-kukk!

Cselefendi föltekintett és tisztességtudóan megemelte a kalapját, ámbár nagyon bele volt ragadva a hajába. Kékhajtokás kabátjáról megismerte a mátyásmadarat, aki, mint világlátott madár, nagy becsületben áll az erdőben. Fiatal korában ő volt a kanári madarak nevelője a szolgabíróéknál s ott tanult meg kutyául, macskául, de még emberi nyelven is. De úgy megtanult ám, hogy utoljára egy szavát se lehetett elhinni. Egyszer olyan kukorékolást csapott a kanári-deákok szobájában, hogy a szolgabírónak megakadt a torkán a túros palacsinta.

- Szaladj hamar - kergette az inasát - üsd le azt a kakast a kanári-kalitkáról!

Szalad az inas, hát uramfia, nyoma sincs ott a kakasnak, hanem a nevelő úr ül a kalitka tetején s lábánál fogva húzogatja kifelé a rácson egyik tanítványát. Csak azért kukorékolta a huncut, hogy ne ő rá gyanakodjanak. No erre mégis kitették a szűrét a nevelő úrnak, de ő azt se nagyon bánta. Beállt színésznek s azóta ő az erdei népek mulattatója. Füllent nekik akkorákat, hogy a maga füle is kétfelé áll bele. Ha kell, füttyül, ha kell, ugat, tud miákolni is, köszörülni is, áll tótágast is, vet bukfencet is, csak akkor haragszik meg, ha azt kérdezik tőle, hogy mikor tanul már meg olvasni. Ebben a tudományban ugyanis nem sokra haladt.

Ha könyvet vesz a kezébe, mindig csak ennyit tud belőle olvasni:

- Abababababababab.

No Cselefendinek volt annyi esze, hogy nem kérdezett ilyent, mert ő még ennyire se tudta vinni. E helyett inkább azt kérdezte:

- Matyi bácsi, látott-e már ilyen találmányt, mint ez a fényes?

- Ojjé! - füllentett az erdők színésze. - Nevelő koromban minden nap azt ebédeltem.

- Mit? - bámult el Cselefendi.

- Kerekes korcsolyát spenóttal, - simogatta Matyi bácsi a tokáját.

- Hát ez korcsolya? - fogott gyanút Cselefendi. - Hiszen akkor ez nem megenni, hanem fölhúzni való.

- Krrm, krrm, - köszörülte a torkát egy kicsit zavarodottan a színész, - hát igen, a spenótot megeszik, a kerekes korcsolyát pedig fölhúzzák. Magam is minden vasárnap abban jártam nevelő koromban.

- Annál jobb, - örvendezett Cselefendi, - legalább megmutatja Matyi bácsi, hogy hogy kell felhúzni. Tessék csak egész bátran ide ugrani az ölembe.

A mátyásmadár azonban azt mondta, hogy majd máskor. Most nem ér rá, mert mindjárt kezdődik az előadás és még nem tudja egészen a szerepét.

- Nem ám, még az ábécét se, - öltötte ki utána a nyelvét Cselefendi, azzal leguggolt és a lábához mérte a korcsolyát. Biz az nagy volt neki egy kicsit, de azzal vigasztalta magát, hogy se baj, majd belenő a lába.

Hirtelen valami zörgést hallott a bokorban és odalopakodott nagy óvatosan.

- Mióta madár vagyok, még nem éreztem ilyen drága jó szagot, - mozgatta nagy mohósággal orrocskáját. - Alighanem nyúlszagot érzek.

Szép csendesen széthajtotta a leveleket: hát csakugyan egy nyúlacska heverészett alatta. A kis Gombfarkú gyerek volt, az öreg Kanálfülűnek a fia. Éppen kint járt szemezni, de munkaközben elnyomta a buzgóság. Szerencsére nyúléknak az a szokásuk, hogy nyitott szemmel alszanak s így ő is idejekorán észrevette a tollas rókát. Mire az kezdet akart vele fogni, akkorra ő már három nyúlgrásra volt tőle.

- Megállj te, mondani akarok valamit, - szaladt utána lelkenedezve Cselefendi, vállára vetve a kerek korcsolyát.

- Álljon meg az úrfi, - kiáltotta vissza a nyúllegény, - az úrfit senkise kergeti.

Cselefendi azonban már csak szégyenletében se állt meg. Meg akarta mutatni, hogy neki is egyese volt futásból annak idején. Űzte, hajszolta árkon-bokron át a szegény Gombfarkút, úgy, hogy az utóljára a bocskorát is elhajította, hogy jobban tudjon szaladni. Erre úgy neki-frissült, hogy még vissza is mert makogni Cselefendire:

- Fogadok a fél fejembe, hogy nem bír megfogni a fiatal úr.

A nyúllegény azért is kapott olyan nagy bátorságra, mert már akkor közel járt hazához. Már látta a káposztás kertjük kerítését s Kanálfülű apót is észrevette, ahogy a kertben kapálgatott. Elő is húzta a mellényzebből a keszkenőjét s azzal integetett az apjának.

- Apám uram, rókát hozok a hátamon!

Cselefendinek a nyelve lógott már a fáradságtól s le akart ülni pihenni, de erre a csúfolódásra egyszerre elfutotta a pulykaméreg. Azt már látta, hogy szép szerével el nem éri a nyúllegényt, hát legalább a korcsolyát akarta hozzávágni. Már meg is csóválta a feje fölött, mikor még ennél is jobb gondolata támadt.

- Nini, hiszen vadászhatok én kerek korcsolyán is! - rikkantotta el magát s egy szempillantás alatt fölillesztette a lábára a korcsolyát.

- Fogom már a füledet! - kiáltotta diadalmasan a Gombfarkú gyerek után, azzal nagyot lódított magán s úgy vágódott hanyatt, hogy csak úgy nyekkent.

- Katonadolog volt, Cselefendi, - biztatta magát és talpra akart ugrani. Az ám, de ahogy félig föltápázkodott, gurult vele egyet az ördögös szerszám s a nagy vadászmester megint csak visszahemperedett. Forgott jobbra-balra, hánya-vetette magát előre-hátra, nem ért az semmit. Annál többet puffant, mentül többet kapálódzott. Utóljára elterült szegény pára, mint a földhöz vágott béka, lehuntya a szemét és csak annyit nyögött nagy keservesen:

- No még ilyen csúfság nem ért, mióta nadrágban járok!

Érte pedig még ennél különb is, mert a hadd-el-hadd még csak most következett. Ahogy az öreg Kanálfülű észrevette, hogy mi történt, egyszerre elhajította a kapát és összetapsikolta a fülével a háza népét.

- Petrezselyem, kalaráb, ki ér ide hamarább?

Kanálfülűnek pedig nagy volt a háza népe. Kilenc fia, kilenc lánya, kilencvenkilenc unokája dolgozott szanaszéjjel a mezőn. S az most mind előcsődült a hívásra, ásóval, kapával, gereblyével a kezében. A káposztacsőszők furkósbottal hadonásztak, a kisbéresek szénahányó villával. Nyúl anyó azon rántásosan kapta a kezébe a főzőkanalat, ahogy ráhabart az édes káposztára, a nyúlmenyecskék pedig sulyokkal, nyújtófával, lapáttal, szénvonóval tolongtak a gazda körül.

Maga az öreg Kanálfülű, aki őrmester volt valaha a nyúlregimentben, egy nagy kalarábé-buzogányt akasztott le a gerendaszöggről s azt forgatta nagy elszántan a feje felett.

- Mutassuk meg, mi a nyúlbecsület!

Meg kell adni nekik, hogy szépen megmutatták. Először ugyan csak messziről billegették a fülüket Cselelendire, de mikor látták, hogy már nem is moccan, Kanálfülű apó bátran neki rugaszkodott a buzogánnyal:

- Úgy üssük, mintha élne!

El is püfölték úgy, hogy minden csontja ropogott. Akinek más ütőszerszáma nem volt, az a fülével paskolta. Volt a Kanálfülűnek két cseppecske unokája. Az egyiket Nyifinek hívták, a másikat Nyafinak. Ezeknek kis székre kellett állni, hogy fölérjék Cselelendit. Nyifike egy nagy tormagyökérrel ütögette a horpaszát, Nyafika pedig olyan rettenetes dolgot csinált, hogy azt még elmondani is borzasztó: káposztatorzsát dugott a szegény nyúl vadász szájába.

Cselelendi állt mindent nyikkanás nélkül, de ezt a szégyent már nem bírta ki. Összeszedte minden erejét és szívszagatóan sóhajtott föl:

- Soha az életben nem ettem még káposztát disznóhús nélkül!

Az adószedő.

Bizony még tán petrezselyem-levéllel is megetették volna a vitéz nyúlak a szegény kis Cselelendi gyereket, ha ebben a percben meg nem zörren a csipkebokor.

- Jaj, jön az adószedő bácsika! - tekintett oda az egyik szemfüles nyúlfiók s úgy elvitte egyszerre az irháját, mintha arra lett volna a legtöbb adó fölírva.

Pedig még akkor nem látszott egyéb az adószedő bácsikából a levelek közt, csak egy mici sapka, meg egy hegyes orr. De az is elég volt arra, hogy maga Kanálfülű apó is felgyürje a nadrágszárát és elkiáltta magát nagy elszántan:

- Most kell megmutatni, mi a nyúlbecsület!

Hát szépen megmutatták megint. Egy szempillantás alatt úgy elillant az egész vitéz familia, mint a füst. Nem maradt ott belőlük egyéb, mint a Nyifike, meg a Nyafika. Azokat úgy magához ölelte Cselelendi, hogy a hideg lelte őket a nagy szeretettől.

- Jaj, dehogy eresztém el az ilyen kedves kis pajtásokat! - súgta a fülükbé nagy nyájasan.

De bizony mindjárt eleresztette, ahogy az adószedő bácsika odalépett hozzá és a füle közé húzott a somfa-botjával.

- Jaj, apó, rád ismerek a kezed járásáról! - sivított Cselefendi és még jobban magához szorította a nyuszikákat.

Csalavér apó azonban nem volt tréfázó kedvében. Haragosan nézett a fiára és elkapta tőle a nyúlporontyokat.

- Életemben soha se tudtam nézni, hogy más kínozza ezeket az ártatlan nyúlakat, - mondta szigorúan. - Nem tehetek róla, hogy nekem ilyen bolond jó szivem van. Mit tehetek értetek, szegény kis árvák?

A szegény kis árvák mukkanni se tudtak örömükben, hogy ilyen jó szívű bácsi vette őket a pártfogásába, csak a fülüket billegették nagy háládatosan. Olyan ennivaló szépek voltak, hogy Csalavérnak szinte könnybe lábadt a szeme a gyönyörűségtől.

- Azt hiszem, legjobb lesz, ha örökbe fogadlak benneteket, - húzódott be velük a bokorba és csakugyan örökbe fogadta Nyifit és Nyafit. S nagy öröme telhetett ebben a jó cselekedetben, mert mikor előjött, már akkor nagyon figurás kedvében volt. Ugy tett, mintha nem látná a drágalátos fiát s ugrált rajta keresztül előre-hátra.

- Cselefendi! Cselefendi! Hol bújkálsz, te gézengúz? - kiabálta vidáman s tréfából úgy talált a lábára hágni a kis rókának, hogy az menten talpra ugrott kínjában.

- Nini, nem is tudtam, hogy te vagy az! - vigyorgott rá Csalavér. - Azt gondoltam, valami keljőljancsi fekszik itt a fűben.

Cselefendi azonban olyan nagy jajgatással bújt ki a korcsolyából, hogy az öreg rókának megessett rajta a szive.

- No ne sírj azért, te bolondos - cirógatta meg apai gyöngédséggel - hiszen csak te vagy azért az én igazi fiam, ha örökbe fogadtam is a nyulacskákat.

- De én szerettem volna őket örökbe fogadni! - mutogatta a kis róka mérgesen a fogát. - Én is szeretnék már egyszer jószívű lenni!

- Látszik, hogy az apád fia vagy - bólintott rá Csalavér elégedetten. - No gyere, kérdezzük meg a nyúlakat, van-e köztük olyan, aki örökbe akarja magát fogadtatni veled.

A nyúltanyán azonban hiába zörgettek be, senkise nyitott ajtót. Mind elbújtak a vitéz káposztahuszárok pincébe, padlásra s ott makogták egymásnak a fülébe nagy büszkén, hogy nincs több olyan futós vitéz a föld hátán, mint a nyúl. Legnagyobb vitéz azonban mégis csak az öreg Kanálfülű apó volt köztük, mert az meg se állt, míg a kéménybe nem ért s onnan piron-gatta meg a háza népét nagy keserűségében:

- Ezer milliom sárgarépa, hogy lehetett ennyi nyúlnak egy róka elől megszabadni!

Annál bátrabb volt ő, ahogy kidugta a fejét a kéményen és meglátta a kapuban az adószedő urat a fiával. Olyan vitézül összezsattantotta a két kormos fülét, hogy Csalavér egyszerre föltekintett rá.

Azzal ijesztgette, hogy az utolsó szálig elhordja a nyúlcsaládot, ha adót nem fizetnek neki.

- Nincs miből, nagy jó uram, - makogott az öreg majoros. - Rossz az esztendő, szűk a termés, leveletlen a káposzta, magunknak is alig futja.

- Ország-világ tudja, hogy én nem vagyok szívtelen, - mondta Csalavér jóságosan. - Olyan bolond jó szivem van, hogy elengedem a káposzta-adót. Beérem én azzal is, ha mindennapra egy nyúlbört fizettek adóba.

- Az ám, de hol vegyük a nyúlbört? - kiáltotta le Kanálfülű apó.

- Hát hiszen nem bánom no, ha a nyúl benne lesz is! - legyintett kegyesen Csalavér. - A te kötelességed csak annyi lesz, hogy minden reggel hozol nekem egy nyulat, a többit aztán majd elvégzem én.

- No ebbe én is belenyugszom, - bólintott rá Kanálfülű s nekividámodva mászott vissza a kéménybe.

- Ohó, nem oda Buda! - kiabált utána Csalavér. - Szeretném én ezt a szerződést most mindjárt ráharapni valami nyúlőrre! Szép finom betűket harapnék rá!

A nyúlcsalád azonban nem volt kíváncsi az adószedő úr irástudományára. Pincétől a padlásig minden nagyfülű azt gondolta magában:

- Ejnye, de jó, hogy ezt meg nem hallottam!

Csalavér kútba esik.

Csalavér apó másnap reggel nagyon kicsípte magát, mint ahogy az ilyen nagy úrhoz illik, akinek a helyébe hozzák az adót a zsellérek. Először felkötötte a nyakkendőjét, aztán feltette a gallérját, belebújt a vörös frakkjába, arra rágombolta a fehér mellényt s legutoljára húzta föl a csizmát, még pedig a bal lábára valót. A jobb lábára valót nem találta sehol sem, pedig még a leveses tálban is megnézte.

- Azért nézem itt, hogy hátha ide mászott az éjszaka, - magyarázta Csalavér anyónak, - mert sündisznózsírral volt megkenve. Hátha mászkálhatnékja támadt tőle, mondom.

- Sündisznózsírral? - hegyezte a fülecskáját Csalarózsika. - Jaj, apókám, de szerettem volna kipucolni a sündisznózsíros csizmádat!

Cselefendi azonban hallgatott, mint tyúk a búzában s csak akkor nyikkantotta el magát, mikor Csalavér megrázta az üstökét:

- Szólj már te is, gyönyörűm, nem tudsz a csizmámról?

- Hát csizma volt az? - vágott bamba képet a kis pákosztos.

- Melyik te?

- Amit én megettem az éjszaka. Én bizony töpörtyűs pogácsának éreztem sötétben. Ehol ni, egy töpörtyű bele is akadt a fogamba.

- Majd én kiveszem, bácsikám! - ugrott oda Csalarózsika nagy testvéri szeretettel.

Akkorra azonban kiszedte a foga közül Cselefendi a töpörtyűt. Biz az egy patkószeg volt a Csalavér csizmájából.

Igy aztán fél csizmában kellett kiülni Csalavári úrnak a kastélykapuba.

Ott várta, míg az öreg Kanálfülű elhozza az ebédet.

No azt ugyan várhatta. Akárhogy biztatta Kanálfülű a háza népét, senki se akart elmenni adóba. Mind azt mondta, hogy az ő bőre még nem eladó.

- Világéletemben nem láttam ilyen gyáva népet, - vakargatta Kanálfülű apó egyik fülével a másikat. - Ide nézzetek, én még a kuckóba is be merek bújni.

S amilyen vitéz katona volt valaha Kanálfülű apó, csakugyan be mert volna bújni még a kuckóba is, ha éppen akkor nem szalad ki belőle egy ici-pici kis egér.

- Jaj, engem már visznek! - sikoltotta el magát Kanálfülű apó, ahogy az egér lába dobogását meghallotta s azzal hajrá, ki a szobából, ki az udvarból, de tán még a világból is kiszalad, ha egyszerre elejbe nem veti valaki a lábát, még pedig a csizmás lábát.

- Megállj, atyafi, tudom, hogy engem keresel!

Csalavér volt biz az, aki megúnta a várakozást s elindult a nyúltanya felé, megsürgetni az adót. Éppen a karjába szaladt neki a nyúlak öreg apja.

- Nincs szerencsém, - makogta halálra váltan, - vagy izé, van szerencsém.

- Nono, majd elvállik, hogy van-e szerencséd, - fogadta Csalavér udvariasan a köszöntést, még pedig úgy, hogy a nyúl kalapját emelte meg a magáé helyett. - Hát ilyenkor kell hozni az adót?

- Jaj, uram, nagyon szerencsétlen vagyok én, - törülgette Kanálfülű a szemét a fülével. - Elvittem én neked még reggel a legkövérebb unokámat, de útközben elvette tőlem valami nagy úr.

- Micsoda nagy úr? - szikrázott a szeme Csalavérnak.

- Valami atyjafia lehetett uraságodnak, - füllentett Kanálfülű. - Éppen ilyen szép éles foga volt. Éppen ilyen szép éles körme volt. Éppen ilyen szép ravasz tekintete volt. Még a ruhája is ilyen szép vörös volt.

- Szeretném én azt az atyámfiát látni, - csóválta a fejét kételkedve Csalavér.

- Megmutatom én, uram, csak gyere velem, - kapott a szón az öreg nyúl. - Nincs is messze a lakása, mindössze egy nyúlugrás ide.

Volt az erdőben az út mentén valami elhagyatott kút, amelyikből vödörrel meregették valaha a vizet, odavezette Csalavért a nyúl-majoros. De amikor közeljártak már hozzá, egyszerre eljajdította magát és a térdéhez kapott.

- Jaj, lábam, jaj, lábam! - nyöszörgött keservesen.

- Mi lelte a lábadat? - horkant rá mérgesen Csalavér.

- A sok káposztataposás rongálta meg, jó uram, - roskadt le Kanálfülű. - Száz hordó káposztát tapostam el az őszön, azóta csupa köszvény vagyok. Egy tapodtat se mehetek tovább, ha csak a hátadra nem veszel.

- Előbb-utóbb úgyis a hátamra vettelek volna, - kapta föl Csalavér az öreg köszvényest s odaballagott vele a kúthoz. Ott aztán Kanálfülű odasúgta neki:

- Ide szaladt be az az atyádfia, aki elvette tőlem az adót. Úgy lehet, még vissza is adná, ha ráijesztenél.

- Ne félj, rókájára akad én bennem! - tekintett le Csalavér a kútba s egyszerre elfutotta a pulykaméreg. Éppen olyan róka nézett föl hozzá a vízből, mint ő maga. De még a nézése is olyan dühös volt, akár az övé. Még a nyulat is úgy tartotta a hátán, mint ő Kanálfülűt.

- No abból nem eszel! - csikorgatta a fogát a képmására.

Hát a cudar az is visszacsikorgatta a fogát, sőt még a fenyegetés utólja is visszahangzott a kútból:

- Nem eszel!

- Vágja ki a szemed a holló, te! - fenyegetődött Csalavér az öklével, eleresztve Kanálfülűnek az egyik lábát.

Erre a vízi róka is eleresztette az egyik lábát a vízi nyúlnak, ő is megrázta az öklét és azt kiáltotta vissza:

- Ló te!

- A nyúlam add vissza már! - kiáltotta le toporzékolva Csalavér. Amire a kútból csak ennyi felelet hangzott:

- Sza-már!

De már erre egészen megháborodott Csalavér s eleresztette Kanálfülűnek a másik lábát is, hogy megkapaszkodhasson a kútkerítésbe. Azzal totty, Kanálfülű leugrott a hátáról, Csalavér pedig loccs, beleugrott a kútba.

- Jó étvágyat, Csalavér uram! - kurjantott utána Nyúl apó s olyan három bukfencet vetett örömében, hogy a harmadikkal éppen a nyúltanya kapujába esett be. Puffant is akkorát, hogy összeszaladt a hallatára az egész család.

- Hol fáj, apóka? - sűrögtek-forogtak körülötte részvéttel és káposztalevéllel.

- Nem kell a részvét, csak a káposztalevél kell, - nézett körül büszkén Kanálfülű apó. - Nagyon megéheztem a párbajban.

- Micsoda párbajban? - hüledeztek a nyúlak.

- Persze ti nem is tudtok róla, - felelte szemrehányóan a vitéz öreg nyúl. - Hát nem hallottátok, hogy a föld is regett bele, mikor összecsaptunk Csalavérral?

Nem, a nyúlak semmit se hallottak, mert nagyon bele voltak merülve a gyomlálásba és olyankor ők se látnak, se hallanak.

- De azt a nagy sikoltást csak hallottátok? - pödörte ki Kanálfülű apó huszárosan a bajúszát.

- Azt hallottuk, mikor az egér megijesztett, - bólintottak rá a nyúlak. - Magunk is mind a szénaboglyába bújunk előle.

Kanálfülű apónak egyszerre köhöghetnékje támadt, mert egy kicsit röstelte az egérrel való találkozását. Nem is szólt addig egy kukkot se, míg sárgarépa-cukorral el nem állították a köhögését, mert az annak a legjobb orvossága.

- Azt hallottátok volna, - dicsekedett azután, - mekkorát sikoltott Csalavér, mikor a fülét levágtam!

- No azt jól csúffá tetted, - integettek a nyúlacsókák s nagyon büszkék voltak rá, hogy az ő fülük olyan szép hosszú, hogy azt tán le se lehetne vágni.

- De még a lábát is levágtam ám, - tódította tovább Kanálfülű, - s ahogy neki voltam dühösödve, még a fejét is levágtam volna, ha el nem szaladt volna.

- Nagy vitéz, borzasztó nagy vitéz, - álmélkodott a család s mindössze egy nyúl akadt, akinek szöveget ütött a fejébe a nyúlgenerális vitézsége.

- Hogy lehet az, Kanálfülű apó, hogy levágtad a róka lábát, mégis elszaladt? - kérdezte tamaskodva.

Kanálfülű apón megint erőt vett a hirtelen köhögés s most már csak két sárgarépával lehetett azt elállítani.

- Az ilyen kis nyúlnak nem kell még mindent tudni, - makogta azután mérgesen. - Micsoda kérdés az, hogy hogy lehet láb nélkül elszaladni? Hát hogy ne lehetne? Akinek lába nincs, a kezén szalad el. Aki nem hiszi, járjon utána.

A nyuszikák azt mondták, inkább elhiszik, mint hogy utána járjanak a Csalavér kezének-lábának. Elég egy családban egy vitéz, gondolták magukban. Hanem legalább azt az egyet meg kell becsülni. Elhatározták, hogy nagy lakomát csapnak a hős Kanálfülű tiszteletére. Kint terítettek az udvaron, az akácfák alatt, hogy mindnyájan elférjenek. Selyemfű volt az asztaluk, káposztalevél az abroszuk, ribizligally a késük, villájuk.

A sok drága jó ételt, a tömérdek finom nyalánkságot pedig föl se lehet sorolni. Csak a széna volt hetvenféle, hát még az a sok mindenféle friss falevél. Az öreg Kanálfülűnek még dohánylevéllel is kedveskedtek, de elég volt neki belőle egy-két harapás, mindjárt eltolta magától.

- Nem vagyok én dohányos ember, fiaim, - törülgette a száját, - inkább együk meg a kést, villát!

- Éljen! - kiáltották a nyúlak nagy lelkesedéssel s nemcsak a kést, villát ették meg, hanem az abroszt is, de még az asztalt is. Utoljára olyan kedve kerekedett Kanálfülű apónak, hogy elkiáltotta magát:

- Nyúlak, mondanék én egyet, kettő lesz belőle: gyerünk el egy kis rókavadászatra!

Nosza a nyúlak egyszerre fölkerelkedtek, nagy tapsikolással a vállukra kapták az öreg Kanálfülűt s bizonyosan mind kipusztítják a rókákat a világból, ha egy veréb nem száll el a fejük felett és rá nem ejt egy cseresznyemagot a nyúlak hősének a fejbúbjára.

- Jaj, meglőttek! - csattantotta össze Kanálfülű a kanálfüleit s vitéz népe egyszerre úgy kiszaladt alóla, hogy tán még ma is szalad. Nem is hallotta azóta senki, hogy rókavadászatra készültek volna a káposztahuszárok.

Csalavér végrendelete.

Mig a nyúlak ilyen világraszóló vigadozást csaptak, Csalavér addig nyakig benne ült a vízben.

- Sebaj, - vigasztalgatta magát fogvacogva, - egyszer életében a fürdést is megpróbálhatja az ember. Csak azt sajnálom, hogy egy kicsit vizes lesz a csizmám.

Sajnálta biz ő azt is, hogy Kanálfülűt elszalajtott. Legjobban pedig azt szégyelte, hogy a nyúlész így kifogott a rókaészen.

- Megállj, vén káposztarágó, mindjárt pástétomot sütök belőled, ha kiszabadúlok! - fenyegetődzött magában.

Az ám, de hogy lehet innen kiszabadulni? - nézett fölfelé sóvárogva. A kút kávján bekéklött az ég kerekége, mint valami nagy palacsintasütő. Néha palacsinta is látszott benne, mikor egy-egy madár kiterjesztett szárnyal átlebegett a kút felett. Ilyenkor Csalavér kítátotta a száját s legalább a madár árnyékának kapott utána. Azonban a tulajdon nyelvénél egyebet nem tudott megharapni, abba pedig hamar beleúnt.

- Nem ér ez az árnyék-ebéd semmit, - mondta búsan, - még a gyomromat se tudom vele elrontani.

Körülnézett, hogy mivel ronthatná el a gyomrát, de nem talált egyebet egy-két vadsóska-levélnél, amik a kút téglái közül sarjadtak ki.

- Ez csak paraj, annak is hitvány, - szimatolta körül szomorúan a zöldséget.

- Nem is olyan hitvány, - mondta félóra múlva.

- Nem is paraj, hanem gyümölcs, - mondta egy negyedóra múlva.

- Nem is gyümölcs, hanem valami vízihús, - harapott bele öt perc múlva a vadsóskába és mind lelegette, ameddig föl bírt ágaskodni. Egyszerre azonban visszakuporodott a vízbe, mert valami szuszogást hallott a téglák közt.

- Ezt megesszük, akárki lesz, - kezdett villogni a szeme. - Mégis csak jól esne egy kis igazi húsocska, ha a sóskamártást előre megettem is.

A húsocska csakugyan kibújt a téglák közül. Nagyon jeles kis figura volt, nagyhasú, nagyfejű, nagyszájú, nagyszemű, csak éppen a ruhája volt kicsi. Mindössze egy úszónadrág volt rajta.

- Kutykurutty úszómester vagyok, - kutykuruttyolta udvariasan.

No, de az udvariasságban mégse bírta lefőzni Csalavért, aki világéletében mindig híres volt arról, hogy még a legkisebb békához is leereszkedik.

- Csili-csali Csalavári Csalavér vagyok, - mutatkozott be a kútba esett róka, - a Seholsincs-kastély ura, a Sohsevolt-erdő tulajdonosa, a Sohselesz-puszták birtokosa, a nyúlak barátja és a tyúkok pártfogója.

- Igazán szép ilyen nagy úrtól, hogy ilyen mélyen leereszkedett, - hajtotta meg magát a fürdőmester. - Bizonyosan úszóvizsgát tetszik tenni?

- Nem én, mert én végrendeletet teszek, - felelt Csalavér. - Azt mondták nekem, hogy te nagyon titoktartó teremtes vagy. Tudsz-e hallgatni?

- Jobban, mint beszélni, - kuruttyolta a békula.

- No, hát akkor ide hallgass, elmondom neked a végrendeletemet.

- Csupa fül vagyok, - füllentette az úszómester, aki csupa has volt, csupa száj volt, csupa szem volt, csak éppen csupa fül nem volt.

- A világnak egy közmondást hagyok örökbe. Azt kell majd a sírkövemre írni.

- Hogy van az a közmondás? - kérdezte elszomorodva Kutykurutty.

- Ugy, hogy: Meghalt már Csalavér, oda az igazság!

- O, de szép mondás! - fohászkodott szemforgatva az úszómester. - Soha el nem felejttem, míg élek. Meghalt már Csalavér, oda van a gazság!

- Még most nincs oda, mert még most élek. Most azt fogom elmondani, hogy kire mit hagyok. A családomra hagyok mindent, amit én meg nem ettem.

De erre már kinyújtotta békula a nyelvét s olyan sebesen öltögette ki s be, hogy Csalavér meg nem állhatta szó nélkül.

- Mit csinálsz, te úszómester?

- Én most sírok, - legyezte magát békula a nyelvével. - Én így szoktam sírni, mert nekem a fejem tetején van a szemem és ha azzal sírnék, akkor tengerszem lenne belőle.

- Hát aztán miért sírsz te, békula?

- Azért sírok, mert az jutott eszembe, hogy én rám csak egy úszónadrágot hagyott az apám.

- No én még mást is hagyok, - folytatta Csalavér. - Cselefindi fiának azt kötöm a szívére, hogy a bundáját le ne vesse, mert ha egyszer leveti, többet föl nem veheti. Csalarózsika lányomat arra kérem, hogy ne legyen telhetetlen és nagyravágyó. Ha kövér pulykát ehetsz, ne

kiváncsozson sovány verébre. Ha kopóval találkoznak, legyenek kevélyek, fordítsanak neki hátat és szaladjanak el tőle, de mindenkit szorítsanak a szívükre, aki gyöngébb náluk, különösen a szegény nyúlakat és az elhagyatott tyúkokat.

- Ó, de páratlan jószívűség, ó, de borzasztó nagy bölcsesség! - csapta össze a tenyerét az úszómester és nem győzte a nyelvét csettegetni.

- Már megint sírsz? - kérdezte tőle Csalavér.

- Igen, nagyon el vagyok fogódva - pislogott szaporán az úszómester.

- Majd leszel te mindjárt még jobban elfogódva is - jövendölte Csalavér és kinyújtotta a kezét az elfacsarodott szívű béka után. Kutykurutty azonban nagyon szabódott a megtiszteltetéstől.

- Nem vagyok én arra méltó, hogy kezet fogj velem - igyekezett visszafelé az úszómester. Csalavér azonban sebesen utána kapott s magához rántotta a lábánál fogva.

- Mi lesz a vacsora, mester, hogy olyan siethetnéked van? - mosolygott rá barátságosan valamennyi fogával.

- Békalencse - nyögött a béka.

- Jobb a béka, mint a lencse - mondta komolyan Csalavér s közelebb húzta a szájához a szerencsétlen úszómestert, hogy jobban hallja a szót. - Hallgasd meg a végét is a végrendeletnek. Szó van ám abban te rólad is.

- Hallgatom, hallgatom, - kapálódzott a béka, aki most már nagyon sokallotta a bölcseséget.

- Azt mondd meg a gyerekeimnek - tátotta ki a száját Csalavér, - hogyha más nincs, a rántott békát is meg lehet enni.

- De én nem vagyok rántott béka, - mentegette magát Kutykurutty.

- De most már az vagy! - rántotta be Csalavér tojás nélkül és csak azután szomorodott el, mikor már a gallérja mögé csúsztotta a rántott békát. - Attól félek, ez se mondja el a végrendeletemet a gyerekeimnek.

Más hírmondó pedig nem akart mutatkozni, még csak egy szúnyogfiók se. Elálmosodott az erdő s elcsendesedett benne a sok madárszó. Az utolsó hang a sárgarigóé volt, aki elfuvolázta az esti énekét.

- Én is szeretnék neked jó éjt kívánni - vonyított föl Csalavér koma a kútból, de nem felelt rá senki. Csak a hold gömbölyű képe nevetett le rá a csillaghímes égről, de Csalavérnak nem volt kedve visszanevetni.

- Könnyű neked odafönt úszkálni, - csikorgatta mérgesen a fogát, - mert te neked nem lesz vizes a csizmád. Próbálnád meg csak az én hideg fürdőmet, tudom, elmenne a kedved a mosolygástól.

- Nem menne biz az enyém, - nevetett vissza a csillagok pásztora s csak azért is megfürdette a képét a vízben. Ugy úszkált benne, mint valami arany lepény.

- Rókának orrában a szeme - gondolta Csalavér s körül-körül szimatolta a vízben az arany lepényt, mikor egyszerre jobbról is, balról is bele harapott valaminek az árnyéka.

- Atyus! - szólallak meg az árnyékok s Csalavérnak megdobbant az atyai szíve, ahogy föltekintett. Két vörös fejecske kukucskált le hozzá a kút párkányán és két hosszú orrocskát hallott szimatolni a feje fölött.

De akármilyen nagy volt is az öröme, erőt vett magán és úgy tett, mintha az arany lepényt nyalogatná. Csak arra tekintett föl, mikor fölülről egy nagy darab kavicsot ejtettek az orrára a gyerekek kedves kis kacsói.

- Nini, ti vagytok? - kérdezte fanyalogva s azzal neki fordúlt megint a lepénynek.

- Atyus, mit eszel? - visított le Cselefendi.

- Mi közöd hozzá? - mordult fel mérgesen atyus, aztán megszelídülve tette hozzá: - lúdmáj-pástétomot.

Azzal se szó, se beszéd, csak két loccsanás hallatszott s Csalavér apó a nyakán érezte mind a két kedves gyermekét.

- Atyus, szabad volt lejönni hozzád? - kérdezték illedelmesen, mikor már odalent voltak.

- Szabad volt, - felelte atyus nyájasan, - s én majd inkább kimegyek, hogy ti jobban férjete.

- Nincs több ilyen atyus a világon, - karolták át a kicsinyek hálásan az öreg rókát, az azonban lerázta őket magáról.

- Ne én rám álljatok, hanem egymásra, - igazgatta őket, azzal fölágaskodtatta Cselefendit, a Cselefendi vállára fölkapaszkodtatta Csalarózsikát s az eleven létrán kezdett kimászni a kútból.

- Mit csinálsz te, apóka? - kérdezték gyanakodva a gyerekek.

- Jót teszek veletek, - biztatta őket Csalavér s egy nagy rugaszkodással kiugrott a kútból.

Akkor aztán visszahajolt a két kis bambához és elérzékenyedve köszönt el tőlük:

- Bizony nagy jót tettem veletek, édes gyermekeim. Tudjátok-e, mit? Megmentettem számotokra az apátokat.

Azzal haza felé fordította a kocsirudat. Azonban a sötétben eltévesztette az utat. Azon vette észre magát, hogy betévelyedett a faluba, még pedig ott is egy tyúkketrecbe.

- Ejnye, tán nem is jó helyen járok, - tapogatódzott maga körül.

Addig-addig tapogatódzott, míg utoljára egy tyúknyak akadt a kezébe.

- De, úgy látszik, mégis csak jó helyen járok, - örvendezett az eltévedt vándor s addig botorkált a ketrecben, míg egy másik tyúknyakat is nem talált.

- Jobb két tyúknyak egy tyúknyaknál, - gondolta magában, - ez már az ábécés könyvben is benne volt.

- Kitri-kotty, elkotródj! - szólt felé valaki a sarokból, Csalavér azonban nem kotródott el, akárhogy megijedt is. Inkább odament a sarokba és megszorongatta a harmadik tyúknyakat is.

- Még annyit se tudsz, hogy éjszakának idején nem szabad lármát ütni? - mondta neki szigorúan.

Azzal a hóna alá szedte a tyúknyakakat és kilopózkodott velük a ketrecből.

- Nini, - lepődött meg, mikor a holdvilágra ért, - hát ezek tyúkok? Én azt gondoltam, hogy csak tyúknyakak. Kakasuccse, nem bántottam volna őket másképp. Nem baj no, a tyúknyakakat hazaviszem anyónak, nekem a nyakatlan tyúkok is jók.

Búvárok és csukák.

A tyúknyakaknak nagyon megörült Csalavér anyó, de a csemeték miatt nagy volt a nyugtalansága.

- Attól félek, valami baleset érte őket, - pislogott az egyik szemével Csalavérre, a másikkal meg a tyúknyakakra.

- Nem bal-eset, hanem kútba-eset, - világosította fel Csalavér s elmondta mindjárt azt is, hogy a lurkók maguk a hibásak. Senki se mondta nekik, hogy ugorjanak a kútba. Maguk jószántából akartak beleharapni a holdvilágba a kis telhetetlenek.

- De sokszor mondtam pedig nekik, hogy ne torkoskodjanak ott, ahol nincs mit! - sóhajtott anyóka szomorúan s oly kétségbeesetten nézett, hogy még Csalavér is megszánta.

- Ne félj, anyjok, rossz pénz el nem vész, - vigasztalta volna anyót gyöngéden, de jóságos arcáról csak nem bírta elűzni a gondot.

- Most nem tudom, mit tegyek? - töprengett a bánatos anya. - A tyúknyakakat egyem-e meg előbb, vagy a drágáimat sirassam el? Azt hiszem, mégis csak jobb lesz előbb jóllakni. Mit gondolsz, Csalavér?

Csalavér azt gondolta, hogy jóllakni mindig jó s míg anyó olyan nagy gondban volt, addig egyet elcsipett a tyúknyakak közül.

- Ugy se veszi észre anyai bánatában, - gondolta magában.

Anyó meg azt gondolta, hogy üres gyomorral nem esik jól a bánat, azért előbb elvégezte a falatozást, leszopogatta a körmeiről a maradékot, aztán azt mondta Csalavérnek, hogy most már kezdődik a gyász, mert nincs mit enni.

- Hát aztán milyen lesz a gyász? - kérdezte Csalavér.

- Fekete vakondokbőr, - törülgette anyó könnyei záporát. - Mindjárt megyek is a divatboltba.

- Elkísérlek, - horgasztotta le a fejét Csalavér is. - Nekem is illik gyászt viselnem, nemcsak teneked.

A szomorodott szívű szülőknek azonban nem volt szerencsájük. Zárva találták az erdőszélben a vakondok-boltot. Tormalevél volt szegezve az ajtajára, arra pedig az volt felírva, hogy a vakondok az első pacsirtaszó napjától kezdve a kertek alá helyezte át a boltját.

- Nappal nem szeretek a kertek alatt járni, - csóválta meg szép öreg fejét Csalavér anyó, - sötétben sokkal jobban tudom az utat.

Csalavér azonban azt mondta, hogy érdemes oda elmenni nagyon, mert ott nagyobb a választék. Nemcsak fekete bőrt lehet venni, hanem fekete tollat is, ha a szerencse kedvez. Addig beszélt a lelkére Csalavér anyónak, míg az árok fenekén csakugyan megindultak a kertek felé. Mehettek volna a gyalogúton is, de nem akarták a bánatukat a világ előtt mutogatni.

Olyan közel értek a házakhoz, hogy már a kakaskukorékolást is meg lehetett hallani.

- Kukuríkú, hogyha mondom, úr vagyok a szemétdombon, - kérkedett kevélyen valami jótorkú kakas.

- Kövér kakas lehet, érzem a hangjáról, - súgta Csalavér.

- Jaj, úgy dobog a szívem! - panaszkodott a bánatos anya és besurrant a kerítés alatt.

Csalavér azonban nem ment utána, mert bajt orrontott.

- Rendőrszagot érzek, - szimatolt bosszúsan s mindjárt rá is tüsszentett, mert nagyon csavarta az orrát az idegen szag.

Csalavért most sem csalta meg az orra. A szigorú tekintetű Bodri rendőr csakugyan ott strázsált a sövény tövében s ahogy a tüsszentést meghallotta, egyszerre azt mondta rá:

- Kedves egészségedre, vén csirkerikátó!

S már akkor fogta is a fülét Csalavér anyónak, az meg sikított torka szakadtából:

- Nem adom a fülem, nem adom a fülem! - s vitte kifelé a fülét a kertből, de vitte ám rajta a rendőrt is.

- Hej, szalonna, meg a bőre! - nevette el magát Csalavér, ahogy az élete párját meglátta, - de nagy fülbevalót vásárolt ez az anyóka!

Azzal kiugrott az árokból s ahol tágas, ott egyenes, uccu neki a világnak!

- Micsoda? - kapott a szeméhez a szigorú Bodri rendőr, - hát a párja is itt csavarog ennek a jó madárnak? De már akkor arról is legomboljuk a bundát.

Azzal nagy bölcsen eleresztette a Csalavér anyó fülét, hogy Csalavérnak ragadhasson az inába, de azt már akkorra elnyelte a föld.

- Ejnye, ejnye, - csóválta meg a szigorú rendőr a micisapkát a fején, - nyilván mégis csak a szemem káprázott. Egy róka ez, nem kettő.

Nem volt biz az már akkor egy sem, mert akkorra Csalavér anyó is kámforrá változott.

- Bizonyosan ide bújt, - szimatolt bele a szigorú rendőr a tücsöklyukba. De nem volt az még a fáhegyben sem, mert oda is fölvakantott utána. Arra aztán nagy ásítózva visszaballagott a helyére.

- Álmodtam az egészet, - gondolta magában s lefogta a szemét, hogy hátha még szebbet is álmodhatna. Azonban egy naplopó legyecske szállt a mundérjára sütkérezni s az mindig kizümmögte a szeméből az álmot.

- Aki két rókát kerget, egyet se fog meg, - ezt zümmögte a legyecske.

De már erre Bodri rendőr is kinyitotta a szemét és bebizonyította, hogy nem egészen üres ám az ő esze-tokja sem.

- Többet ér egy igazi légy, mint két álmodott róka, - rekesztette be rendőri szigorúsággal a csúfolódó legyet a tulajdon szájába.

A két róka pedig azalatt úgy nekiiramodott a világnak, hogy meg se állt, míg a szélére nem ért.

- De már azon is túl vagyunk két lépéssel, - törülgette Csalavér anyó a verejtékes homlokát.

- Mindegy az, akárhol járunk, de jó helyen járunk, mert gyönyörű szép muzsikaszót hallok - hegyezte a fülét Csalavér.

Abban a nádasban jártak, amelyik a folyó mentén szegte be az erdőt s ott csakugyan nagyon sok szép muzsikaszót lehetett hallani. Récék füttyültek, libucok köhögtek, gémek tüsszögtek, kacsák hápogtak, zsezsék szipákolnak, ungok vartyogtak, vakvarjuk rikoltoztak, bölömbikák doboltak.

- Azt hiszem, most a róka-mennyországban járunk - csettegett Csalavér anyó áhítatosan a nyelvével.

- De bizony én már az angyalokat is látom! - mutatott be Csalavér a nád közé. Anyó is oda tekintett és nem tudott hova lenni a boldogságtól, hogy ő is megláthatja az angyalokat.

A rókák angyalai nagy búbos-vöcskők voltak, akik éppen a kis vöcsköket tanították úszni. Erős szárnyukkal beletaszígták őket a vízbe és nagyokat kurjantottak utánuk:

- Kö-lyö-kö-kö-kö-kö-kök, kö-lyö-kö-kö-kö-kök!

- Szeretnék összebarátkozni ezekkel a szép kövér angyalokkal! - fohászkodta el magát Csalavér anyó s nádtorzsáról-nádtorzsára lépegetve, közeledett a vöcsöktanyához. Egyszerre azonban nagyot toccsant a lába alatt a zsombék s anyó alig birt visszaevickélni a partra.

- Majd ott maradt a papucsom, pedig kár lett volna érte - mondta ijedten.

Aztán megpróbálta szép szóval megközelíteni az angyalokat.

- Kedves angyalok! - kiáltott át hozzájuk ájtatosan összekulcsolt kézzel.

- Vízi bűvárok vagyunk mink, nénike! - tekintett oda egy öreg mogorva vöcsök. A hangján is észre lehetett venni a mesterségét, mert nagyon rekedt volt.

- Hát aztán mit bűvárkodtok, vízi bűvárok? - szólt bele Csalavér is a beszélgetésbe.

- Csigabigát, piócat és más efféle drágaságokat, - felelte büszkén az öreg bűvár.

- No én annál jobbat is tudnék a számotokra - mondta Csalavér barátságosan. - Tudok az erdőben egy kutat, van abban két kormos csuka, az lenne csak a nektek való, tudom, nem kívánnátok csigabigát, ha azokat kihalásznátok.

- Megyek már, - köhögte az öreg bűvár s egyszerre odaröppent a két róka közé. Csak most tetszett meg, hogy milyen hatalmas legény az öreg. Az volt benne a legfurcsább, hogy a feje tetején hordta a szakállát s billegetni is tudta, ha akarta.

- Gyerünk, gyerünk! - billegette most is türelmetlenül.

- Megállj, öcskös! - csitította Csalavér.

- Vöcskös, vöcskös, - igazította ki a bűvár, aki nagyon kevély volt a nevére.

- Hát azt mondanám én, öcskös-vöcskös, hogy egy bűvár meg se kottyán annak a két nagy csukának, - aggóskodott Csalavér. - Gyertek legalább öten, ha jót akartok.

A vöcskők mind jót akartak s mind el akart menni kormos csukát fogni, de az öreg addig búbozta őket, míg vissza nem úsztak a tutajra, csak a bírósabbjukból választott ki négyet.

- Ne féljete, ti rátok is sor kerül még, - biztatta Csalavér az ott hagyottakat s azzal élére állt a menetnek. Csalavér anyó leghátul kullogott s hol az egyik, hol a másik bűváron csípett egyet.

- Segítek menni szegényeknek, - magyarázgatta Csalavér apónak, mikor az vissza-vissza-fordult, ha a bűvárok elköhentették magukat.

Biz azok több vizet, mint földet tapostak életükben s nagy bűvár-csizmáikban ügyetlenül bukdácsoltak a fűvön. Annál jobban ügyeskedtek, mikor a kúthoz értek és beletekintettek.

- A fogukat már látom a csukáknak, - mondta az öreg bűvár s azzal beleereszkedett a kútba, az egyik csizmáját az egyik csukának a torkába dugta, a másikat a másikéba s fölszólt a többinek: jöhettek már, legények!

Erre a többi bűvár is leereszkedett, még pedig úgy, hogy egyik a másikba kapaszkodott bele. Az utolsónak csak a hosszú nyaka maradt ki a kútból, azt Csalavér anyó markolta meg, Csalavér pedig az anyó derekát karolta át és elkiáltotta magát:

- Csípd meg!

Azzal nagyot rántott anyón, anyó a bűvárokon, a bűvárok a kormos csukákon s Cselelendike, meg Csalarózsika egyszerre kint volt a kútból.

- Jaj, de megéheztünk! - ezzel a fölkiáltással borúlt a két érzékeny szívű gyermek a szülői nyakába.

A két öreg rókát szintén nagyon elérzékenyítette a viszontlátás, de ők azért erőt tudtak venni magukon.

- Ne nekünk hálálkodjatok, hanem ezeknek a derék bűvároknak - mutatott rá Csalavér a vöcskökre, akiket aztán a két kis róka úgy össze-vissza szorongatott hálából, hogy egymás után dőltek le pihenni a fűbe.

- Legalább nem mondhatja senki, hogy a rókák nem ismerik a hálát, - nézte elégedett mosollyal Csalavér a pajkos gyermekeket, akik nagyhancurozva futottak egyik bűvártól a másikhoz.

- Azt próbálgatjuk, hogy föl lehet-e őket élesztetni, - mondták a szüleiknek. - Talán ha ezeket a nagy csunya csizmákat lehúznánk a lábukról, mindjárt magukhoz térnének.

- Majd otthon, lelkem, - ölelte át őket Csalavér anyó, aki nagyon büszke volt rá, hogy gyerekei épp olyan irgalmas szívűek, mint ő. - Legalább lesz mit tennünk estére.

- És lesz mit ennünk - emelt a vállára két bűvármadarat az öreg Csalavér.

Hát holnap? Holnap legyenek a ti vendégeitek!

-&-